

ઓખા હરણ

(મહાકવિ પ્રેમાનંદ કૃત.)

૨૪૨૮

(વગેદશા તથા સુરતમાંથી મેલવેલી ગૂદી ગૂદી
આર પ્રતોપરથી સુધારી)

છપાવનાર
એક વ્યાસ.

મુદ્રાધ્ધ:

ગુજરાતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

૧૮૮૫.

કિંમત છ આના.

૨૪૨૮

ઓ ખા હ રણ.

(મહાકવિ પ્રેમાનંદ કૃત.)

(વડાદરા તથા સુરતમાંથી મેલવેલી ગૃહી ગૃહી
ચાર પ્રતોપરથી સુચારી)

છયાવનાર
એક વ્યાસ.

સુખઃ
ગુજરાતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

૧૮૮૫.

કિંમત છ આના.

સૂચના.

“ ઓખાદરણુ ” આપણી ભાષામાં એ ત્રણ કવિઓએ રચ્યાં છે ; પણ તે સઘળામાં યુગરાતી સર્વોપરિકવિ પ્રેમાનંદનું જ ઓખાદરણુ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે અને લોકપ્રસિદ્ધ પણ સહુથી વધારે એજ ઓખાદરણુ છે. એ ગ્રંથની હજારો પ્રતો આગળ છપાઈ ગઈ છે અને તે ખપી પણ ગઈ છે. પણ તેમાં અશુદ્ધિ એટલી જોવામાં આવે છે કે તેથી સમજી વાંચનારને કંટાલો ઉપજ્યા વગર ન રહે. આવા પ્રકારની અશુદ્ધતા તેમાંથી જેમ અને તેમ કાઢી નાખવી એવા હેતુથી અત્રેના એક પ્રસિદ્ધ વ્યાસ જે ઓખાદરણુ સંગીતશાસ્ત્રના નિયમને અનુસરી ગાવામાં વળણાય છે તેમની પોતાની ઓખાદરણુની એક પ્રત તથા એજ ગ્રંથની બીજી ત્રણ પ્રાચીન પ્રતો મેલવી આ ગ્રંથ તેની સાથે મેલવી શુદ્ધ કરી આપાર પાડ્યો છે. એ જીની પ્રત સંવત ૧૮૨૭ માં વડોદરામાં લખાયેલી છે, તે તેજ વિશેષ અધારપૂર્વક માન્ય રાખવા જેવી હતી. હાલમાં જેમ જેમ ક્ષોડામાં કેલવણીનો વધારો થતો જાય છે તેમ તેમ આપણા પ્રાચીન ઉત્તમ કવિઓના ગ્રંથો શુદ્ધ મેલવવા તેઓને કલંદા ઉપરે એ સ્વાભાવિક છે. એ તેમના મનોરથ સફળ કરવાના હેતુથી આ ઓખાદરણુનું પુસ્તક શુદ્ધ કરી તેમની એવામાં સુકવામાં આવ્યું છે.

પ્રકરકર્તા.

‘ તા. ૬૦-૫૪ તથા ૫૨ કડાનું ઓખાદરણુ પ્રેમાનંદકૃત મારા જોવામાં આવ્યું નથી.

ઓ ખાહરણ.

પ્રેમાનંદ કૃત.

કડવું ૧ છં.-રાગ રામગ્રી.

શ્રી ગુરુ ગોવિંદને ચણે લાગું, ગણપતી સારદા વાણી માયું ;
અંતર્ગતમાં ધમ્મ છે ધણી, ભાવે ભાખું કથા હરીતણી.
જે સાંભળતાં સુખ થાયે, મનની તે ચિંતા જાયે ;
અતુરદેશ લોક જેને માને, તેના ગુણ શું લખિયે પાને.

ઢાળ

પાને તે લખ્યા જ્ય નહીં, શ્રીગણેશના ગુણગ્રામ ;
સકળ કારજ સિદ્ધિ પામે, સુખે લેતાં નામ.
ગજવદન ગજનાસિકા, વળિ દાંત ઉજવળ એક ;
આયુધ ફરસી કર મહી, જેણે હણ્યા અસુર અનેક.
સુદ્ધ બુદ્ધ જે શામળે, સૂત લાભ ને વળી લક્ષ ;
સિંદુર અંગે શોભિતૂં, મોદક અમૃત ભક્ષ.
નીલાંબર પીતાંબર પેહેદી, ચઢે સેવંત્રા સેવ ;
મ્હારા પ્રભુજીને પ્રથમ પૂજ્યે, જય દુદાળો દેવ.
ગૌરીનંદન વિશ્વવંદન, ભીડભંજન દેવ ;
તેત્રીશ કોડમાં દીપતો, સુરનર કરે તારી સેવ.
સેવું બ્રહ્મતનયા સરસ્વતી, રૂપમનોહર માત ;
બ્રહ્મચારિણી ભારતી, તૂં વૈષ્ણવી વિખ્યાત.
શ્વેતવસ્ત્ર ને શ્વેત વપૂ, શ્વેત વાહન હંસ ;
વિશ્વભરી વરદાયિની, કરે કોટી વિદ્યોતો ધ્વંશ,

કરુણાકટાક્ષી કમળનયની, કમળભૂકન્યાય ;
 વેદ, કર્મ જટા ઊપનીવદ, ધર્મશાસ્ત્ર ને ન્યાય.
 અક્ષવિદ્યા ને યોગવિદ્યા, પુરાણ અષ્ટાદશ ;
 ગાનતાન રસાલ તાલ, એ સર્વ તારે વશ.
 દુહા ગાથા ને કવિત કથા, છંદભેદ ને નાદ ;
 એ તરંગ તારા સરસ્વતી, છે શબ્દના સંવાદ.
 ચતુરભુજ ને ચાતુરી, વરણુવું તારા ન્યાસ ;
 વૈશંપાયન વાલ્મિકી, તુંને માને વેદવ્યાસ.
 જૈમિનિ ને સૂત પુરાણિક, તેને કૃપા તારી હવી ;
 તેજ ભટ્ટાચાર્ય ક્રીધો, કાગિદાસ ક્રીધો કવી.
 કરુણાળ તૂં ને દયાળ તૂં, હું કિંકર તારો માય ;
 રંક જાણી આપ્ય વાણી, ગ્રંથ પૂરણ થાય.
 સદકાર કળ વામણો ઇચ્છે, અપંગ તરવા સિંધુ ;
 નેમ દાસ તારો હ ઇચ્છું છઠી, બાંધવા પદગંધ.

વળણ.

પદ્મવં બાંધુંકથાકરો, આખ્યાન ઓખાહરણુરે ;
 બદ વિપ્ર પ્રેમાનંદ માયું, મા કરો ગ્રંથ સંપૂર્ણરે.

કડવું ૨ જી-રાગ રામગ્રી

એણી પેરે બોલ્યા શ્રીશુકદેવજી, આણાસુરનો ઊતાર્યો અહમેવજી ;
 હરે આખા સહસ્ર હાથજી, ચક્રે છેઘા તે વૈકુંઠનાથજી.

વળણ.

વૈકુંઠ નાથે હાથ છેદીને, ઉતારયું અભિમાન ;
 પરિક્ષિત પુછે શુકદેવને, કહો ઓખાનું આખ્યાન.
 આસનંદન વદે વાણી, વર્ણવું પૂર્ણાનંદ ;
 રસિક કથા ભાગવતતણી, તેમધે દશમસ્કંધ.
 શુકદેવ કહું પરિક્ષિતને, સુણ બાસઠમો અધ્યાય ;
 આખ્યાન ઓખાહરણુનું, અનિરૂધ્ધહરણુકથાય.
 પરઅભયી એક પદ્મ પ્રગટ્યું, તેથી પ્રગ્નકર ;
 પ્રગ્નપતીનો મરીચી, તેનો કસ્યપનામે કુંવર.

તેથી દિરણ્યકમ્પયુ, પ્રહલાદજી, તેથી વૈશંપન :
 વિશંચનનો બળી બળી, તેનો બાણાસુર રાજન.
 તે શોણિતપુરમાં રાજ કરતો, ઉપન્યો મન વિચાર
 વર પામું ઇશ્વર આરાધું, વશ વરતાવું સંસાર.
 તેણે શુક્રચાર્યને પૂછીયું, લાગી ગુરુને પાય :
 કહો ગુરુજી તપ કર્યાનો, શુદ્ધ મને ઉપાય.
 શુક્ર બોલ્યા હેત કરીને, સૂણ બાણાસુર રાજન ;
 સર્વથકી ઉત્તમ ઉપાસન, કદં પરમ નિધાન.
 ગંગાતટે જઈ તપ કરે, ઉપાસો ગદાદેવ :
 બોળો શંભુ પ્રસન્ન થઈ, વર આપશે તતખેવ.
 શુક્રનાં વાયક સાંભળી, થયો બાણ મન કલ્હાસ :
 તપ કરવાને ચાલિયો, મન ધરીને વિશ્વાસ.
 કૈલાંડ નામે મોટો મંત્રી, તેને સોખ્યું પૂર ;
 કૈલાસ નિકટ ગંગાતટે, જઈ તપ કરે અસૂર.
 આસન વાળી ને લાગી તાળી, જપે બોળો દૃઢ મન :
 શત વરસ એમ વહી ગયાં, ઉઘઈ વળગી તન.
 વૃષા, શીત ને ગ્રીષ્મ વેડે, ઓઢવા અવની ને આભ ;
 શ્રવણે સુગ્રીવે માળા ઘાળ્યા, મસ્તકે ડગ્યો ડાભ.
 ક્રુધા તૃષ્ણા તજીને બેઠો, અધોર માંડ્યું તપ ;
 માળા ફેરવે મનતણી, જપે જોગેશ્વરનાં જપ.
 ઇંદ્રે મોકલી અપ્સરા, તપધ્યાન કરવા ભંગ :
 બાણાસુર ચુકે નહીં, પરભવે નહીં અનંગ.
 વૃષભે ચઢી શિવ આવિયા, ધરી અતીતકેશં રૂપ ;
 બાણાસુરને બોલાવિયો, ભાવે કરીને ભૂપ.
 નેત્ર ઉઘાડીને નિરખીયું, ત્યારે દીકા શંકર જાણ ;
 ધશી હશ્લીને ચરણે લાગ્યો, સ્તુતી કરી નિરવાણ.
 માગ્ય માગ્યરે મહિપતી, એમ કહે છે ઉમિયાનાથ :
 બાણાસુર કહે નાથજી. મુને આપો સદસજ્જ હાથ.

વળણ.

સદસજ્જ હાથ આપો હરજી, ગણો ગણપતી સમાનરે ;
 વિપત પડે તો આવજો. એમ, કહી શિવ હવા અંતરધ્યાનરે.

કડવું ૩ થું.—રાગ યમન—કલ્યાણ.

આવ્યા આવ્યા ઉભયા સહિત મહાદેવ, દીઠી દીઠી અસુરતણી ધણી એવ.
 નમણે નીરખ્યો આસન દેહ, દીઠો સુકા કાષ્ટવત તેહ.
 તેને લાગી શંભુજીસું તાળી, બાણાસુર બેઠો આસન દહ વાળી.
 એવા એવા તપનો માંડ્યો અભ્યાસ, માથા ઉપર ટુટી નિકળ્યાં ધાસ.
 એના તપનો નહીં આવ્યો પાર, એમ વર્ષ ગયાં છે એક હજાર.
 એવું તપ જોઈને બોલ્યા ત્રિપુરારી, તમે સાંભળો પાર્વતી નારી.
 એને તપે ત્રેલોક બાંધું ડોરે, બાણાસુર તો બોલાવ્યો નવ બોલે.
 તમે કહો તો એને વર આપું, ને હું સત્ય વચન કરીં થાપું.
 વળતાં બોલ્યાં પારવતી રાણી, એવા દુષ્ટને નાપો શૂલપાણી.
 ક્રૂધ પાછને ઉછેરોછો સાપ, તેથી તમે પામશે મહા સંતાપ.
 પેહેલાં તમે ભસ્માંગદને વરદાન દીધું, વરદાન પામ્યો કારણ એનું સીધું.
 વરદાન રાવણાદીકને આપ્યાં, તેણે દુષ્ટે જનકીનાથ સંતાપ્યા.
 તે માટે જાણું શું તમને કહિયે, હારે એવા દુષ્ટથી વેગળા રહિયે.
 પછે તમને શી શીખામણ દીજે, ભોળા શંભુ રડું જાણો તેમ કીજે.
 જાઓ નારી પાનીએ બુદ્ધિ તમારી, વરદાન આપતાં ન રાખીએ વારી.
 એવું કહીને બોલ્યા તે બોળોનાથ, દીધો બાણાસુરને શિર હાથ.
 ઉઠ ઉઠ પુત્ર તૂં વર માગ્ય, તૂં તો સમાધી તજીને જાગ્ય.
 વાણી શંભુની સુણીને જાગ્યો, તેણે શિવજી પાસે વર માગ્યો.
 સ્વામી મને સહસ્ર હાથજ આપો; મુજને પુત્ર કરીને થાપો.
 એકએક હસ્ત એવો કીજે; હસ્તી સહસ્રતણું બળ દીજે.
 અસ્તુ અસ્તુ કહિને શિવે વર આપ્યો, તેને તો પુત્ર કરીને થાપ્યો.
 વરદાન લઈને દાનવ ઘેર આવ્યો, તેને બધા નગ્નલોકેરે વધાવ્યો.

વળણ.

વધાવ્યો ત્યાં લોક સરવે, આનંદ ધણો મન થાયરે;
 આવી રાજ બેઠો બાણાસુર, તેને ઉલટ અંગ ન માયરે.

કડવું ૪ થું.—રાગ કેદારો.

વર આપી વળ્યા વિષધારીરે, સહસ્ર જીવ પામ્યો અહંકારીરે;
 બોંબારીને કહે પામ્યો હું જયરે, હું તો થયો હું અક્ષયરે.

અબીમાની બોલે એમ ગર્વ વચનરે, પુરવિષે આખો રાજનરે ;
સહુને આનંદ વાધ્યો મનરે.

ઢાળ.

પાય લાગે પ્રજા પુરની, આવી મળ્યો પરધાન ;
સહસ્ત્ર ભુજ અંબુજ પૂલ્યાં, તરવરને સમાન.
બાણે જગમાં વડડાળ કુટી, હસ્ત એમ રાજતણા ;
પોહોયે પોહોચી જગમગે, જેવી શેશનાગની કૂણા.
એકએક હસ્તે સહસ્ત્ર હસ્તિબળ, વસૂદાતળ વશ કીધું ;
નાગવર્ગને સ્વર્ગ જીતી, એક ચક્રે રાજ કીધું.
ચોંસઠ દેશને ચારે દિશા, બાણે વરતાવી આણ ;
પાયે પૃથ્વીને ધ્રુવને, જુદા જુદા વદે મુખ વાણ.
મંત્રી સાથે વઢવું માગે, બાધ બીડીને અંગ ;
માતંગ મારે હયને પછાડે, પાડે પરવતશૃંગ.
ભરાવે બાધ ને હાથ ઝાટકે, મુખે ભાષે મેઘસ્વર ;
વઢનાર પાષે બાણશરીરે, પ્રગટ્યો પ્રાકમજ્જવર.
ગુણ ગાંધર્વ ને અપ્સરા સાથે, કૈલાસ ગયો રાજન ;
બાણાસુરે શંકરદારે, માંડ્યું સંગીત ગાન ;
થેઠ થેઠકાર ધમકાર ધુધરના, અબળા પગમાં ઠમઠમતા ;
મંદિરમાંથી મહાદેવ નિકળ્યા, રામાની સંગે રમતા.
અસુર ઇશ્વર ને અપ્સરા નાચે, તે ઇંદ્રાદિક જોય ;
અંગ મૃદંગ ને વીણારસના, શબ્દ એકઠા હોય.
મહાદેવજી રસમગ્ન હવા, રાયને થવા તુષ્ઠમાન ;
બાણાસુરને કહે ઉમિયાવર, માગ્ય માગ્ય વરદાન.
રાય કહે પ્રભુ પ્રથમ તમે, આપ્યા સહસ્ત્ર હસ્ત ;
તે ભુજબળ મારું કોણે ન લાગ્યું, મેં જીત્યા લોક સમસ્ત.
સ્વામી બળ આપ્યું તો જોધ્યો આપો, એ માગવું છે મહારે
તમે વઢો કે વઢનાર આપો, જે મહારા મદને ઉતારે.
તવ રીસ ચઢી અંતર ઇશ્વરને, તું માગતાં ચુક્યો મૂર્ખ ;
તારા ભુજનો ભાર ઉતારશે, લોકપૂજનપુરુષ.

યુત્રી તારીનો વડસસરો, તે તારા લુન્ને હણશે ;
 થડથી છેદીને કર તારાના, કટકેકટકા કરશે.
 તવ બાણાસુરને સુધ હવી, એ તો મેં માંગ્યો શાપ ;
 કડાકકડાક કટકા થાશે, ત્યારે કેમ ખમાશે અદાપ.
 ભૂપ કહે સાંભળિએ સ્વામી, તમ વચન પ્રમાણ ;
 એટલું માયું આપ કને, આગળથી થાએ જાણ.
 શિવ કહે તારી ધરમધન, આશ્વિયે ભાગી પડશે ;
 ત્યારે તો તૂં જાણુને, રિપૂ આવી ગડગડશે.

વળણ.

ગાજરો શત્રુ કહી વળાવ્યો, નયમાં આવ્યો સોયરે ;
 આસન બેસી દાહાડી બાણાસુર, ધન સામું જોયરે.

કડવું ૫ મું.—રાગ ખિલાવર.

વળિ વળિ પૂછ્યું પરિક્ષિતરાયજી, શુકદેવજી કહોને કથાયજી ;
 દેવકન્યા પ્રગટી જોહજી, દૈત્યપુત્રીતણો સંદેહજી.

દાળ.

દૈત્યપુત્રી કેમ હવી, શુકદેવજી કહોને સત્ય ;
 વિસ્તારીને વણવો, આખાતણી ઊતપત્ય.
 શુકદેવ વળતું બોલિયા, તમે ભલી પુષ્ટી વાત ;
 આખાની ઉત્પત્ત ક્યમ હવી, કહું તમને સાક્ષાત.
 એકવાર ગિરિ કૈલાસથી, શિવજી તે મધુવન જાય ;
 હમિયાજી ઘેર એકલાં, તેણે વિચાર્યું મનમાં.
 શિવને દિવસ થાશે ઘણા, નંદી ને ભૂંગી સંગ ;
 સંતાન મહારે કાંઈ નહીં, તેમણે જોયેને સંગ.
 શિવજી કહે કરજો પ્રગટ, ઇચ્છાયકી સંતાન ;
 તપ કરવાને જાઉંજી, ધરવાને હરિનું ધ્યાન.
 એમ કહીને શંકર ચાલ્યા, આવ્યા તે ગંગાતીર ;
 હંમે આસન વાળીને બેઠા, મનમાં રાખી ધીર.
 દિવસ કેટલાં વહી ગયા, ને, ચૈત્રમાસ તે આવ્યો ;
 ખરસેવો હમિયાને અંગે, થયે તે તો નવ ભાવ્યો.

માર્જન કરવા ઇચ્છા કીધી, મલીન દીકું અંગ.
 સુગંધી તેલ કકડાવિયાં, જલ ઉણુ મૂક્યું પ્રસંગ ;
 પારવતીએ મન વિચાર્યું, મંદિરમાં નથી કાચ ;
 હું પુત્ર એક પ્રગટ કરું, જે દાર આગળ જાય.
 પછે દક્ષિણ અંગથી મેલ ઉતારી, ઘડયું પુત્રનું રૂપ.
 તેના હાથ પગ ને ઘુંટણ, પ્હાની, કુંકડું અંગસ્વરૂપ.
 ચતુર્ભુજ ને કાંદ મ્હોટી, મ્હોટું તે મસ્તક સંગ ;
 કપોલ ગ્રીવા સુંદર શોભે, વિચિત્ર દીસે અંગ.
 તેના વામ કરમાં કમળ આપ્યું, બીજે ખેરખો જાણુ ;
 ત્રીજે હાથે જળકમંડળ, દક્ષિણ ફરશી પાણુ.
 બાહ્યબંધ ને ખેરખા, કુંડળ ધાડ્યાં કર્ણ ;
 કટીએ શોભે મેખલા ને, ધુધરા બાંધ્યા ચરણ.
 તેને સરપત્રું ઉપવીત આપ્યું, મોદિક આપ્યો આહાર ;
 મુષકત્રું વાહન આપ્યું, ઉર સેવત્રાનો હાર.
 તેનું ધૃત સિંદૂરે અંગ ચરચ્યું, કાયા કાંચનની પરિધામ ;
 પ્રતિહાર કરીને થાપીયો, ગણપતી ધરિયું નામ.
 મુખ વચન માતાજી બોલ્યાં, હું માર્જન કરું આ વાર ;
 કાઈ પુરૂષ આવે અંગણે તો, રાખજે ઊભો દાર.
 એકલો બાલક ખારણે બીશે, વીચારયું મન માત ;
 એની પાસે જોડ હોય તો, બેઠાં કરે બેઠ વાત.
 વામ અંગથી મેલ ઉતારી, ઘડયું કન્યાસ્વરૂપ ;
 તેની શોભા શી વરણવું, શુકદેવ કહે સુણ સુપ.
 તેનું વદન પુનમચંદ્ર સરખું, નેત્ર નિરમળ જાણુ ;
 નાસિકા શુક્રચાંચ સરખી, દશન બીજ પ્રમાણુ.
 તેના અધર અતિ ઓપે રાતા, કપોલ ગ્રીવા જોડ ;
 જુનહંડ છે ગજસુંદ સરખા, કુચ બીજોરાં તેહ.
 તેની જંઘા જાણે કદલી સરખી, ઉર બિજવળ અંગ ;
 તેના ચરણ જાણે પદ્મની, કેસરી કટીનો લંક.
 કર કંકણ ને મુદ્રિકા, કંઠે પુષ્પનો હાર ;
 કરણે આમ ઝળુકે, પાંચે નેપુરનો ઝમકાર.

મસ્તકે શુધી રાખડી, કંઠે મુકતાને હાર ;
 અણુવટ પગે વીધુવા, કટીમેખલા સણગાર.
 તેને અણિયો ચોળી પેહેરાવીયાં, શિર ધાટડી પરિધામ ;
 શુકદેવ કહે પ્રીક્ષિતને, તેનું ઓખા ધરિયું નામ.
 તેને હીંગલું ને ટાલડી, કુડલી, કોથળી જેહ ;
 પાંચ કોડાં દાખડી, વેલણુ રમવા આખ્યાં તેહ.
 કુંકમ ચંદન ચાંદલો, કાજળ સિંદુર સંગ ;
 તેલ તબોલ ને નાડાછડી, કરી તે પુજા અંગ.

વલણ.

કરી પુજા અંગ સોહિયે, કુંવરી કન્યા જેહરે ;
 શુકદેવ કહે પરિક્ષિતને, એમ ઓખા પ્રગટી તેહરે.

કડવું ૬ કું-રાગ રામગ્રી.

વળી વળી પુછયું પરિક્ષિતરાયણ, શુકદેવણ કહેને કથાવણ ;
 ઉમયાઅંગથી ઉપની જેહણ, દૈત્યપુત્રીતણો સંદેહણ.

ઢાલ.

સંદેહ મહારા મનતણો, તે ટાળીયે રૂપિરાય ;
 એ બ્રાત ભગની દાર. મૂકી, રચ્યો કુણુ ઉપાય.
 ત્યારપુઠે શું થયું, મુને સંભળાવેને એહ ;
 વિસ્તારીને વરણુવો, શુકદેવણ સરવે તેહ.
 શુકદેવ વળતું બોલીયા, તું સાંભળ રાજકુમાર ;
 ઉમયાયે ઓખાની પ્રત્યે, એમ કહ્યું તેણીવાર.
 હું મંદિરમાં મારજન કરું છું, ત્યાં દીધી શીખામણુ ;
 કોણ પુરૂષ આવે આંગણે તો, કરજે મુજને જાણુ ;
 એમ કહીને ગયાં ધરમાં, ઉતારયું ઉજ્જ્વલક સાર ;
 આવના ચંદન ઘોળીયાં તે, કનકપાત્રમોજાર.
 વસ્ત્ર આલુષણુ તણને, ન્હાય છે ઉમયા માત ;
 મોકળે કેશે નેત્ર મીચી, બેઠાં છે સાક્ષાત.

રાગ માડૂની દેશી.

રૂપીનારદણ તેણીવાર, દૂતા અલ્પસભા મોજાર ;
 રૂશીયે મન કર્યો વીચાર, હુતો જાળી ત્યાં નિરખાર.

શિવ ઉભિયાને વઢવાડ, માહોમાંહી કરાવું રાહ ;
 એવું વીચારયું રૂપીરાય, જ્યાં ઉભિયાજી બેઠાં ન્હાય.
 આબ્યા અંત્રીક્ષથી રૂપીરાય, ત્યારે દીડી પારવતીએ છાંય ;
 જાણે પેહેરું તે વસ્ત્ર સૂવેબે, રખે ઉઘાડું અંગરે દેખે.
 તેમણે શીરના કૃશ, તેણે ઢાંકયું તે અંગ સુવેશ ;
 જોઈ રૂપી નારદ સોધાબ્યા, શિવ પાસે ગંગાતટે આબ્યા.
 આવી બોલ્યા શિવસું વાણી, મ્હારી વાત સુણો શક્તપાણી ;
 તમે ધરી બેઠા શ્વં ધ્યાન, ઘેર પ્રગટયાં છે બે સંતાન.
 એવું સાંભળતાં તતકાળ, ઉઠી અંગમાં મ્હોટી જવાળ ;
 એવું કહિને ચાલ્યા છે મુન્ય, મહાદેવ થવા અતિ શ્વન્ય.
 શિવ ધરમાં પેસે જ્યારે, પેસે જોધે વારયા ત્યારે ;
 અલ્યા ચોરટા છે કે બિખારી, ન્હાવા બેઠાં છે માત અમારી ;
 શિવ ધરમાં પેસે જ્યારે, જોજે અટકાવ્યા ત્યારે.
 માહોમાંહી થયો સંગ્રામ, બેમાં કોઈ ન છાંડે ઠામ ;
 જટા સાહીને નાખ્યા છે ઇશ, મહાદેવને ચડી અતિ રીશ.
 દીકા પાડુ ને ગડદા સાથ, અન્યોઅન્ય બીડી બે બાથ ;
 ધાયા ભુત ભૈરવ વૈતાળ, રણે કોપ્યો ઉભિયાનો બાળ.
 ઘણું કોપ્યા શ્રીત્રિપુરારી, ગાબ્યા ગણપતી બહુ રીસ ધારી ;
 બેહુ સરખા છે બલવંત, ઘણું કોપ્યા તે ઉભિયાના કંથ.
 કોપ્યા ગણપતી તે બહુ અંગ, સર્વ સૈન્યાનો કોપો ભંગ ;
 નાઠી સૈન્યા દેખી બળધીશ, કોપ્યા ગણપતી કોપ્યા ઇશ.
 બેનું રૂપ બચંકર ભાસે, દેખી મુનિવર નાવે પાસે ;
 જટા સાહીને નાખ્યા ઇશ, ત્યારે શિવને ચડી અતિ રીશ.

રાગ ઢાલ.

જટીલજોગી ને ભસ્મભોગી, દીસતો અવધૂત ;
 આગ્રાવિના અધિકાર ન જાવા, જો હોય પૃથ્વીનો ભૂપ.
 બચન એવું સાંભળીને, કોપીયા શિવરાય ;
 ત્રિશૂલ મારી શિર છેદિયું, જઈ પડયું ચંદ્રરથમાં.
 ઓખા મનમાં ત્રાસ પામી, દેખીને દારૂણ ક્રમ ;
 માતાની પાસે કેહેવા ન ગઈ, નવ લહયો આગળ મર્મ.

મહાદેવ મંદિરમાં ગયા, ઝળકયાં તે ઉમયા મનં ;
 તેજ ઉઘાડીને નિરખ્યા, શિર કેશે ઢાંક્યું તનં.
 વસ્ત્ર પેહેરીને થયાં બેઠાં, પૂછીયું શિવરાય ;
 બે બાલક તો બારણે મૂક્યાં, કેમ આવ્યા મંદિરમાંય.
 શિવ કહે શિર છેદીયું, પેલો પુરુષ દૂતો જો ;
 ઝીલ્યા મેં નવ કરી, જીવતી તો મૂકી તેહ.
 એમ કેહેતાં ઉમયા પડ્યાં પૃથ્વી, એ શં કીધું શિવરાય ;
 અંગથકી ઉત્પન્ન કર્યાં, બેઉ બાલક તમારાં થાય.
 હમણાં તે મહારા પ્રાણ કહાડું, કાં જીવડો એહ ;
 શિવ કહે શિર છેદીયું, જઈ પડ્યું પર્વત તેહ.
 એક મુરતમાંહી મસ્તક આણી, મેહેલો તે એને અંગ ;
 નંદી ભૃંગીને મોકલ્યા, જઈ જોયા પર્વતશૃંગ.
 મસ્તક તો લાધ્યું નહીં, એક હસ્તી દીઠો વન ;
 એકદંતને મહા ઉત્તમત, જઈ વિડાર્યું તનં.
 મસ્તક લઈને આવ્યા, શિવ ઉમિયાકેરી પાસ ;
 મહાદેવે મસ્તક ચ્હોડીયું, વરદાન દીધું હાય.
 મહારે હાથે દુઃખજ પામ્યો, મુજ પેહેલો પૂજાય ;
 શુભ કામે સમરણ કરે, તેનું સિદ્ધ કારજ થાય.

વલણ.

વરદાન એવું આપીયું, શિવે તેણે ઠામરે ;
 પેહેલી પૂજા કરી પોતે, ગજવદન ધરિયું નામરે.

કડવું ૭ મું.—રાગ મારૂ.

ઉમયા આવ્યાં તે મંદીર બાહાર, નવ દીઠી તે આખાકુમાર ;
 મિઠાની કોઠડી હુતી જ્યાંહે, કન્યા નાશીને પેઠી ત્યાંહે.
 ઉમયાને ક્રોધ ચડ્યો અપાર, આખાને શાપ દીધો તેણી વાર ;
 ત્યારપૂઠે તે શું થાય, તેની કહું હવે કથાય.

રાગ ઠાલ.

શાપ પુત્રીને હવાં, તે સાંભળો કહું રાય ;
 વરસ એક લગણ પુત્રી, રહેજો લવણનીમાંય.
 વચન એવું સાંભળીને, દુઃખ પામી મનં ;
 લવણમધ્યે કોમળ કાયા, કેમ જાશે વરસ દનં.

મહાદેવ કહે ઓખા બોલી, દમા કરે મુજ માત ;
 અપરાધ કિંચિતમાત્ર છે, તેમાં આવડી શી ધાત.
 મેં શાપ તમારો શીશ ચડાવ્યો, અનુમદ કેમ થાય ;
 માતા કહે મહિમા વાધશે, તારો મૃત્યુસોકની માંહય.
 પછે પારવતીજીએ પ્રેમ આણી, કહ્યો માસજ એક ;
 વરસ આઘે ઉત્તમ કહિયે, ચૈત્રમાસ વિશેષ.
 તે માસે તે લવણકેરો, કરે સંગ્રહ જેહ ;
 પારવતીજી પુત્રીને કેહે, તે દુષ્ટ પામે દેહ.
 ચૈત્ર માસે વ્રત અલૂણું, કરે જે સ્ત્રીજનં ;
 સંસારના મુખ ભોગવે, પામે પુત્ર કળત્ર તે ધન.
 ચૈત્રકેરો દિન ત્રીશે, અંત અલૂણું પાય ;
 માતા કહે સત્ય જાણજો, તે સ્વર્ગવાસી થાય.
 માતા કહે મહિમા કહું, એવો ચૈત્ર નિર્મળ જાણુ ;
 એક માસ અલૂણું ન કરે, તેનું મિથ્યા જીવ્યું જાણુ.
 વ્રત કરીને દાન કરવું, લવણકેરું જેહ ;
 આખ્યાન સાંભળે પાતક જાયે, નિરમળ થાયે દેહ.
 પાંચ દહાડા પાછલા, વ્રત કરે સ્ત્રી જનં ;
 કરે ભોજન લવણ પામે, એક ઉજવળ અમ.
 હું શાપમોચન ટુંજને કહું છું, ઓખાને કહે છે માય ;
 શ્રી ભગવાનકુલમાં વર થશે, તે ગ્રહશે તારી ખાંય.
 સરવે દોષ ટળશે તેયકી, સાંભળ ઓખાખાજ ;
 સંતોષી એમ એ સરવે કહી, આનંદ પામ્યાં સહી.
 પછે ઓખા લવણમાં પેઠી, શાપ મટાડવા કાજ ;
 શુકદેવ કહે પરીક્ષતને, કહું ખાણાસુરની કાજ.

વલણ.

કયા કહું તે સાંભળો, ધરીને એક ધ્યાનરે ;
 તે પછી શું નીપવ્યું, વિસ્તાર રાજન રે.

કડવું ૮ મું-રાગ વેરાડી.

એક સમે ચંડાળણી, ઉભી રાજદાર ;
 વાસીદું વાળી કરી, કીધું ઝાકઝમાળ. એક સમે ચંડાળણી. રેક.

રાજ તે સૂતા ઉઠીયા, અતી પ્રાતુસકાળ ;
 મુખ આડી સનમાર્જની, રાખીરે ચંડાળ. એક સમે.
 તે જોઇ બાણાસુરે પૂછિયું, સધળો વિસ્તાર ;
 મુખ આડી સનમાર્જની, કેમ રાખી તેં નાર. એક સમે.
 ચંડાલણી કહે રાયજી, સાંભળો મહારાજ ;
 વાણામાં મુખ કેમ દાખવું, જાણી કીધી મેં લાજ. એક સમે.
 રાજ કહે સત્ય બોલ તૂં, નહિંકર દેશુરે દંડ ;
 શામાટે આડી ધરી, સનમાર્જની રંડ. એક સમે.
 વળતી ચંડાલણી એમ વહે, સાંભળોરે ભૂપાળ ;
 સાચું બોલું છું હું હવે, રખે દેતારે ગાળ. એક સમે.
 પ્રાતઃસમે જોવું નડીં, વાંઝીયાનું વદન ;
 તમારે કાંઈ છોડ નથી, સાંભળોને રાજન. એક સમે.
 તેમાટે સનમાર્જની, આડી કીધી મેં રાય ;
 સાચું બોલીછું જે ઘટે, તેવો કરજોરે ન્યાય. એક સમે.
 રાજએ સત્ય માન્યું સહી, નવ કીધોરે ક્રોધ ;
 રાજ મૂકી કૈલાસે ગયો, બાણાસુર જોધ. એક સમે.
 તપ કરવા વેગે ગયો, દઢ રાખી વિશ્વાસ ;
 ધ્યાન ધર્યું મહાદેવનું, મુને પુત્રની આશ. એક સમે

કડવું ૯ મું.—રાગ માઝ.

તેણે સમે રાણી કહેવારે લાગી, જોઇ રાજનું રૂપ ;
 બાણમતી એમ બોલીયાં, રાય થયો વૃક્ષસ્વરૂપ.
 રાય એ વરને શું લાવીયા, તમારી કોણ આવશે સંગ ;
 આપત્ય સે નવ લાવીયા, હું દૂલાવત ઉછરંગ.
 બાણમતી દુઃખ પામી કહે, બહુ બળતણું શું કામ ;
 સંતાન મ્હારે કાંઈ નથી, શીર વાંઝીયાનું નામ.
 રાયે રિધસિધ ત્યાગ કીધી, ચાલીયો વનમાંહે ;
 કૈલાસગિરિએ આવીયો, ખેડા છે શિવજી જ્યાંહે.
 તાતને ચરણે લાગીયો, તવ પૂછીયું શિવરાય ;
 સંતાન મ્હારે કાંઈ નથી, કાંઈ પુત્ર પ્રતી થાય.

ત્યારે પારવતીજી બોલીયાં, મારે પુત્ર એક ગુણેશ :
 તે તો આપ્યો જાય નહીં, ત્રીલોકનો દેવેશ.
 આપત્ય કો આપે નહીં, જે પોતાનું સંતાન ;
 તેત્રીશ કોટીએ પૂજા કરી, મૃત્યુલોકમાં માન.
 દેવ દૈત્યમાં પ્રીત ન હોયે, પીતા પુત્ર ન થાય ;
 વચન એવું સાંભળી, મન ઝાંખો થયો છે રાય.
 પછે ઉમાએ શિવને કહ્યું, પુત્રી લવણમાં છે જેહ ;
 તેને ત્રીશ દાડા થયા પૂરા, આપોને પુત્રી તેહ.
 ત્યારે પુત્રી કહેવા લાગી, સાંભળો મુજ માત ;
 કૈલાસે હું ક્યારે આવું, સત્ય કહેને વાત.
 ક્ષાગણુવદ તૃતીયાને દીવસ, તૂં આવજે મુજપાસ ;
 ગાર કરીશ જે પુત્રી મહારી, તો પુરીશ તારી આશ.
 તે જરથું બાજન લઇને ચાલ્યો, લવણમધ્ય કુમાર ;
 માથે ચડાવી થયો મારગ, આવ્યો નગરમોજાર.
 પછે બાજન બાગીને કન્યા કાઢાડી, દીડું તે સુંદર રૂપ ;
 પંચામૃતે પખાળી કરી, સણુગાર સળયા ભૂપ.
 બાઠ ચારણુ ગુણુ ગાંધિવને, ત્યાં આપીયાં બહુ દાન ;
 તરીયા તોરણુ બાંધીયાં, જાણે પુત્રી પુત્ર સમાન.
 ગળે બેસારી નગ્રમધ્યે, ફેરવી લાવ્યો રાય ;
 વાજત વાજે અતિ ઘણાં, વળી બંદી જશ બહુ ગાય.
 શુકદેવ કહે પરીક્ષત સુણો, પહેલી દેવકન્યા રાય ;
 સંદેહ મનનો દાળીએ, પછે દૈત્યપુત્રી થાય.
 નિત્ય રાજસભામાં બાણુ બેસે, ધરે બહુ અભીમાન ;
 એવું જોઇને બોલ્યો, કૌભાંડ જે પરધાન.
 ગર્વ ન કીજે રાયજી, કાંઈ મન વિચારી જોય ;
 પાંચ દહાડા પુરૂષને, કાંઈ છાયા ફરતી હોય.

વલણ.

છાંયા ફરતી પુરૂષને, સરખી સદા ન હોયરે ;
 મર્વ કહી નવ કીજીએ, માતો રાજ એયરે.

કડવું ૧૦ મું.—રામ સામેરી.

ખજાસુર નૃપ ઓચ્યો, દેશ તે કન્યાદાન ;
તેને પુણ્યે પામશું, ફળ કોટી યસ સમાન.
આકાશ વાણી એમ હવી, સાંભળજે રાય નિરધાર ;
પુત્રી ધન્યાવરે પરણશે, કરણુરૂપ કુમાર.
ત્યારે રાજા વિરમય પામ્યો, છે કાંઈ કરણુ વાત ;
આકાશ વાણી એમ હવી, કાંઈ વરતશે ઉત્પાત.
શુકાચાર્યને તેડીયા, પ્રશ્ન પૂછ્યું રાય ;
આકાશવાણી સુણીને, મને ચિંતા મન બહુ થાય.
જન્મપત્રિકા કરો એહની, અશુભ ગ્રહ જે હોય ;
તેને હું કરું પાધરા, કર મુછ ધાક્યો સોય.
શુકાચાર્યજી બોલીયા, એ બળતણું નહિં કામ ;
વીચારીને જોને રાજા, મનમાં મોટી હામ.
તે ભવીશ ટાળ્યું નવ ટળે, સહુ કહે જે આડે આંક ;
નિમિત્ત કો છૂટે નહીં, ત્યાં ગ્રહતણો શો વાંક.
જન્મપત્રિકા કરી એહની, સાંભળ રાજકુમાર ;
એ કન્યા જો પરણશે, ત્યારે વરતશે હાહાકાર.
મન વીચારી રાજા બોલ્યો, શુક પ્રત્યે એમ ;
એ કન્યા નવ પરણાવું, એ વાતનો મારે નેમ.

વલણ.

નિયમ મારે એ વાતનો જે, પરણાવવાનો હું નહીં ;
વિપ્ર પ્રેમાનંદ કહે આપ્પાને, માળિએ અડાવિયે સહી.

સાખી.*

એમ કહિને માળીએ, રાખી આપ્પાખાઇ રે ;
રખવાજો બહુ મુકીયા, સુણો પરીક્ષત રાયરે.

કડવું ૧૧ મું.—રાગ લલિત.

રખી કહે સુણુ રાય અનુભવી, એક કથા મધ્ય બીજી નવી ;
ખાણાસુર વર પામીને વળ્યો, તે એકલો મૃગીયાને પળ્યો.

* જે પ્રતમાં આ સાખી છે, તે જેમાં નથી છતાં આખી છે.

મહાવનમાં ગયો રાય બાણુ, સારંગને ક્યો સાવધાન ;
 મૃગીયાને ગયો વનમાં તાત, ઓખા ચિત્રલેહાએ જાણી વાત.
 ચિત્રલેહાને કહે ઓખા, ચાલો સહિયર પુણ્યે ઉમિયાય ;
 ચંદનપાત્ર કુસમનારે હાર, શ્રીકૃષ્ણ ફેરકૃષ્ણ મૂક્યાં સાર. •
 નૈવેદ્ય ખીજોરાં ને સર્કરા સાર, પૂજનયાળ ગ્રહી કર નાર ;
 ઉપહાર લઇને ચાલ્યાં સતી, મનમાં વિરહની થઇ ચટપટી.
 ગંગા નહાવા ગયાં ઉમયા માત, તે ઓખા ચિત્રલેહાએ જાણી વાત ;
 સંગાથે લીધી સહસ્રજ સખી, બાંધી આયુધ અળખા અંગરખી.
 મદને ઘેલી અંચોરે જતી, થઇ છે ઉદય બાયગની રતી ;
 જઈ પારવતીને લાગ્યાં પાય, મસ્તકે કર મૂક્યો ઉમિયાય.
 લીધું ચરણામૃત અંજળી ભરી, પોડશોપચારે માની પૂજા કરી ;
 કુસુમહાર કંઠે ધારતી, અગરધૂપે કરી આરતી.
 પૂજા કરી ફરી લાગ્યાં પાગ્ય, વહે દેવી દીકરી વર માગ્ય ;
 કંન્યા કહે રૂપકંદ્રપ કોડ, એવા વરની માગૂં જોડ.
 ઉમયા કહે માગ્ય ખીજ વાર, તોએ તેણે માગ્યો ભરથાર ;
 ત્રીજી વાર કહ્યું માગ્ય ફરી, આપો સુંદર સ્વામી ઓચરી.
 દેવી કહે વરદાન હશે ખરાં, જા કંન્યા પરણે ત્રણ વરાં ;
 ઓખા કહે કરમે દઇ હાથ, ત્રણ નાથ તે મહા ઉપાત.
 મેં પૂજ્યાં તમને સ્વારથ, એમ પરણે લોકમાં હસારથ ;
 દેવી કહે ટાળું સંદેહ, ત્રણવાર પરણીશ તેનો -તેહ.
 શુભ સ્વામી ઇછે જો તરત, તો જઈ કરજે અલ્પજીવં વરત ;
 કુંવરિ કહે કંથનૂં શું જાણુ, પ્રભ કરયાનું કુણુ એવાણુ.
 દેવી કહે તેની ચિંતા કશી, વૈશાક સુદી દ્વાદશી ;
 ભોગવશે સ્વામી અંગ તુજતાણું, મધ્ય રાત્રે આવશે સ્વપનું.
 તુજને પ્રેહ ધણો વ્યાપશે, ચિત્રલેહા આણી આપશે ;
 ગયાં ઉમયાજી કશણા કરી, ઓખા પધારયાં મંદિર બાણી.
 મૃગીયા રમીને આવ્યો તાત, પુત્રી વર પામ્યાની જાણી વાત ;
 ચિંતા ચિતમાં થઈ છે ઉદે, ભયદાવાનળ પ્રગટ્યો રૂદે.
 વિચાર ઉપન્યો અંતર ધણો, વડસસરો જે પુત્રીતણો ;
 તે સગાઇ કાંઈએ નહીં ગણે, નિશ્ચે મહારા જીજ્ઞેસે હણે.
 પુત્રી ધડપણ પાળે શુભ, માટે ઓખાને માઈ કુંય ;
 જમારે નાશ પામે ઓખારે બાઈ, નહીં વેવાઈ ને નહીં જમાઈ.

વેવાઈ હોય તો છેદે પાણી, માટે ઓખાને માઈં નિરવાણુ;
 છુપતી કોધાતૂરજ થયો, નગ્ન ખડગ ખેંચીને ગયો.
 જોમ પુત્રીને મારવા જાય, ત્યાં આવ્યા રૂપિ નારદરાય;
 નારદ કહે રાય ખડગજ ધરી, ક્યાં ચાલ્યા તમે કોધજ કરી.
 રાગા કહે છે માંડીને વાત, જાણીધું પુત્રીની કરવા ધાત;
 રૂપી કહે શાંભળ બૂપાળ, હું કરે પુત્રી નહાનું બાળ.
 તુજને લાગશે સ્ત્રીહત્યાય, માટે કરોને એક ઉપાય;
 આપણ બાળકને પરણાવીએ કાંય, રાખ્ય કુંવારી પરણાવીસ માંય.
 નહીં જમાઈ વેહેવાઈ કાય, પછે તારે શી ચિંતા હોય;
 ગયા નારદ એવું કહી, બાણે બાળકી મારી નહીં.
 ઢળાવ્યું શીશું દૈત્ય નરેશ, નહોય ધરમાં પવન પ્રવેશ;
 દશસહસ્ર મુકયા રખવાળ, મેડી ઉપર ચડાવી બાળ.
 ખાસે મૂકી બાળ સનેહ, વિધાત્રીનામે ચિત્રલેહા તેહ;
 જોષ્ઠએ અંન વસ્ત્ર ને પાણી, બાંધી દોરીએ લીયે છે તાણી.
 રહી સખી બે મનમાં મોદ, ખાઈ પીઈ કરે હ્રાસ્યવિનોદ;
 ઉપજે કામ દ્રઢ મન રાખતી, ઘણું દોહ્યાલા દાહાડા નાખતી.

વલણ.

નાખતી દિવસ દોહ્યાલા, સાંભળ પરીક્ષત બૂપરે;
 એમ કરતાં ઓખાને આવ્યું, વર વરવાનું રૂપરે.

કડવું ૧૨ મું.—રાગ ગોડી.

વર વરવાને જોગ થઇ, પ્રગટ્યાં તે સ્ત્રીનાં એનજ;
 ઓખા કહે છે ચિત્રલેહાને, એક વાત સાંભલને બેનરે.
 સહિયર શૂરે કીજે, મારી બેનીરે દાડલા કેમ લીજે.—ટેક.
 જતપે બૂંડું મ્હારું જોખનીયુંને, મદપૂરણુ મુજ કાયજ;
 પિતા તો પ્રીતે નહીં, મારો કુંવારો ભવ કેમ જાયરે. સૈયર.
 સહુકો સાસરે જાય ને આવે, સહિયરો મુજ સમાણીજ;
 હું અપરાધવણુ ધણુંરે પિડાણી, આંખે ભરું નિત્ય પાણીરે. સૈયર.
 એરે દુખે હું દુખળી, મુને અંન ઉદક નવ લાવેજ,
 આ અવાસરૂં સુળીરે સેહેવી, નિદ્રા તે કષ્ટપેરે આવેરે? સૈયર.

ધન્ય ધન્ય તે કામની, જેણે કંથને કંઠ ગ્રહી રાખ્યોજી ;
 હું અભાગ્યણીએ પરણ્યા પીયુનો, અધરસુધારસન ચાખ્યોરે. સૈયર.
 મરજદા સહીત માટે માણસ, કરે આખ્યનો અણસારોજી ;
 તે સુખ તો મેં સ્વપને ન દીધું, વ્યર્થ ગયો જનમારેરે. સૈયર.
 સ્વામીકેશે સંગ નહીં નારીને, એથી બીજું શું નરતૂંજી ;
 હવે આશા શી પરણ્યાતણી, મારું જોખન જનએ ઝરતૂંરે. સૈયર.
 બીજી વાત રૂચે નહિ, ભરથારભોગમાં મગ્નજી ;
 છલાં વર આવે તો તરત વર, નવ પુછું જોશીને લગ્નરે. સૈયર.
 વચન રસીક કેહેતાં કણ્ણભેર, આવે લટકતી ચાલેજી ;
 પ્રેમકટાક્ષે પીયુને બોલાવે, તે રીયાબીતર સાલેરે. સૈયર.
 મરકડલે મુખે ને મધુરે વચને, મરજદા મન આણીજી ;
 શાકપાક મેં પીયુને ન પીરરયાં, આઘો પાલવ તાણીરે. સૈયર.
 એવાં સુખ મેં નદણુ ન દીધાં, મારું કર્મ અતી કડોરજી ;
 જનમ મારો એજે ગયો, જેમ વગડાનું ઢોરરે. સૈયર.
 જળવીના જેવું માનસરોવર, ચંદ્રવિના નીશા જેવીજી ;
 એમ કંથવિનાની કામની, હું અભાગ્યણી તેવીરે. સૈયર.
 અરણ્યમાં જેનં વેલી પૂલી, ત્યાં નહીં ભોગી ભમરજી ;
 તેમ વપૂવેલી જોખન કુલ્યું, ન મળ્યો ભોગી વરરે : સૈયર.
 જળવિના જેવી વેલડી, લવણવિના જેમ અન્નજી ;
 ભરથારવિના જે ભામની, તેને દોહ્લકા નાખવા દંતરે. સૈયર.
 એ સૂખ હું મિથ્યા ગણું છું, હું તો લેવાઇ માહારે પામેજી ;
 આ બંધોગીરી કરમે કીધી, સુગિયે ચઢાવી બાપેરે. સૈયર.
 અકળ ગત્ય છે ગોવિંદજીની, શું નિપજશે બેનીજી ;
 ગોવિંદજીનું ગમતૂંરે થાશે, મનકું મહારું રહે નહીંરે. સૈયર.

વલણ.

મન મહારું રહે નહીં, વિરહવન્હી થયો ઉદેરે ;
 એમ વલવલતી ઓખાને દેખિ, ચિત્રલેહા વાણી વદેરે.

કડવું ૧૩ મું.—રાગ એવાડાની દેશી. •

શીખામણુ દે છે ચિત્રલેહાજો, તું તો સાંભળ બાળસનેહાજો ;
 એમ છોકરવાદી ન કીજોજો, બાધ બળિયા બાપથી બ્હીજોજો.

એવું નીચ સમજવું તોડેન્ને, આપણ મ્હોટા માઆપના છોડેન્ને;
 એમ લાંછન લાંગે કુળમાંને, પ્રતિષ્ઠા જાએ એક પળમાંને.
 કાળે કહ્યું હોય જે તાતેન્ને, નવ જમએ ખીજ વાટેન્ને;
 હું તો રહિ છું રક્ષાસારને, બેની તૂં માણસ નહીં વાડેન્ને.
 'મેં ન થયું તારું રક્ષણને, આઘ તુજમાં પ્રગટયું અપલક્ષણને;
 તૂંમાં કામકટકદલ પ્રગટયુંને, હવે મારે રેહેવું નથી ઘટતૂંને.
 જોને રાય બાણાસુર જાણેન્ને, અંત આપણ બેનો આણેન્ને;
 મંત્રી દુષ્પદાયક છે વળતીને, હું તો ભુડી કેહેવાડી તુજ મળતીને.
 મહારા સમજે તું કરે મન વ્યગ્રને, એમ સ્વામી ન પામીએ શીઘ્રને;
 થાકે ડગલાં ન ભરીયે લાંબાંને, ઉતાવળે ન પાકે આંબાને.
 હું પ્રીછી કામનું કારણને, બેની રાખ્ય હૃદયામાં ધારણને;
 પિયુને મળવું કોને નથી ગમતૂંને, સઉને જોયન હીડે છે દમતૂંને.
 તૂંમાં જ્ઞાન અકલ નથી અર્થને, કારાગ્રહમાં તે કયાંથી કંથને;
 મારી ઓખાખાઘ સલૂણા જે, તમે વ્રત કરોને અલૂણા જે.
 આવ્યો ચૈત્ર માસ એમ કરતાં જે, પછે ઓખાજી વ્રત આચરતાંને;
 અલવણ અંત જમી દિન ખુવે જે, દીપક બળે ને ભૂમીએ સુવે જે.
 માત ઉમયાને આરાધે જે, દેહ દમન કરે મન વાધેને;
 થયું પૂરણ વ્રત એક માસે જે, કોણ જાણે એકાંત અવાસે જે.

વળણ,

અવાસ એક સ્થાલ વિષે, વ્રત કીધું ઓખાયરે;
 થયો સ્વપ્નસંજોગ સ્વામીનો, તે ભટ પ્રેમાનંદ ગાયરે.

કડવું ૧૪ મું-રાગ કેદારે.

નાથ વિના હું એકલી, કેમ કરીને રેહેવાય;
 કામજવર પ્રગટ થયો, જવાળા કેમરે સેહેવાય. નાથ વિના. ટેક.
 માતપિતા વેરી થયાં, જોણે દુષ્પમાં નાખી;
 વાંક વિના વીપત ઘણી, આ શૂલીએ રાખી. નાથ વિના.
 મારો હરખ રહ્યો હૃદય વિષે, રંડાપો વળગ્યો;
 કંથવિજોગ છે દોષસો, પ્રાણજીવન અળગો. નાથ વિના.
 સણગાર સજીને હું શું કરું, દેખાડું કોને?
 સેજ બિછાવી સ્વામી વિના, જોઈ કોના મ્હોને. નાથ વિના

ઉજ્જડ વનમાં ફૂં રહું, નહીં કોને જોડાં ;
 તસ્કરની જેમ માતને, કોઠીમાં રોવું. નાથ વિના.
 મારી દિનદિન કાયા ફૂળળી, સહિયર શું કરીયે ;
 કંથવિજોગ છે દોહલો, ફાટીને મરીયે. નાથ વિના.
 હોએ સૂખ ધણું પીયર વિષે, તોએ ઓછું આવે ;
 ભાધભોળાઈ મેણું દીયે, નહારી કહાવે. નાથ વિના.
 કોનોરે પીઉ મેં પરલવ્યો, પેલા ભવનીરે માંહે ;
 તે દેવે મુને દંડ દિધો, આવી આ ભવમાંહે. નાથ વિના.
 રાત વેરણુ થઈ માણ્ણરી, નહીં બહાણું વાએ ;
 પ્રેમાનંદપ્રભૂ જો મળે, તો સુખદૂં થાએ. નાથ વિના.

કંડવું ૧૫ મું.—રાગ કેદારો.

શુક દેવજી વાણી વદે, ઓખા ભરી છે પૂરણ મદે ;
 વૈશાખ સુદી દ્વાદશી હૂતી, સ્વામી સ્વામી કરતી સૂતી.
 સુખે નિદ્રા કરે છે બાળ, તન તમ ઉડે પ્રેહજવાળ ;
 પ્રેહતી જવાળાનો તાપ ન સમે, ઘણા દોહલા દિવસ નિર્ગમે.
 સમયસંજોગ સૂર્યને અસ્તે, કુચમરદન કરેલે સ્વહસ્તે ;
 અધર કરડે ચુંબન દે ઘેલી, બેઉ ચરણુ રહેપર મહેલી.
 લડથડતી આવે હીંડી, ચિત્રલેહાને પાડે ભુજ ભીંડી ;
 સુતાં સજ્જાંએ એકઠાં વળગી, સહિઅરને ન કરે અળગી.
 પર્વેકે પ્રેમદા રમે, એમ આજે નિશા નિરગમે ;
 કાંઈ લખીત વાત છે ભાવી, જીગમ કામનીને નિદ્રા આવી.
 ઓખા ઊંધમાં ન જાણતી હૂતી, સખીની સેજે જઈને સૂતી ;
 તેને થાવા ન દે ઉદ્ધરાંટી, અન્યોઅન્ય ભરાવે આંટી.
 સુતી સ્વામી સ્વામી કરતાં, થાવા લાગ્યાં સ્વપ્નાંતર ત્યાં ;
 થઈ સ્વપને ઓખા આનંદી, વર મળ્યો છે પ્રેહનો ફંદી.
 મંડપ મનુષે ભરાયો ખચખચી, દીઠી નૌતમ ચોરી રચી ;
 એક સ્વામી તે રૂપે રસાજો, તેની સાથે મળ્યો હાથેવજો.
 ચાર મંગળ ફેરા ફરીયાં, કંસારના ભોજન ક્ષીયાં ;
 દાસી ગીત ગાયેછે વરણી, ઓખા પીયુજશું ઉઠી પરણી.

લાયક સ્તંભ પોતાની મેડી, ત્યાં પિયુજને લાવ્યાં તેડી ;
 પિળી પાઘ ને વાગો લાલ, શીર તોરો છે પૂલ ગુલાલ.
 શોભે ભૂપણુ તે નવરંગ, હાથે મીઠળ શોભે અંગ;
 બેઠાં શૈયાએ શામા ને સ્વામી, એવું સ્વપ્ન તે પ્રેમદા પામી.
 વાપ્યો વામાને વેહનો સેગ, સ્વપ્ને પામી સુખ સંભોગ;
 નાથ બોલાવે કરી આદર, પહેાંતી શામાની સાદર.
 રતીસંત્રામ કરે છે નિઃશંક, ગૃહી અધરે દેતી ડંખ;
 દુટયો હાર વધુટી મેખલા, રમે રતી સુખ આસનકળા.
 સ્વપ્ને નારીને મળીઓ વૃષ, કન્યા ખલીત થઇ કંદ્રપ;
 ભાગી નાખ્યો તે ભોગનો ભેદ, ઉપન્યો અમૃત પરસ્વેદ.
 મધૂરી બોલે જંતરણી, એમ મ્હોડે વાત અંતરની;
 સ્વપ્નામાં રજની જાગે, તે તો કન્યાને રૂડું લાગે.
 મનમાંહી તે મન ગયું પેશી, ખાવું ખાધું તે એકઠાં બેશી;
 બિડી અરધી કરડી નાથે, આપી ઓખાજીને હાથે.
 ખાતાં મુખ મરડયું બિડી બોટી, પિઉને રીસ ચડી પ્રિત ખોટી ;
 અનીદ્ર વિમાસે મન, ચિત ભાગ્યું વિચાર ઉતપન.
 કહે મુજ કુલ ખોઇ લાજ, રખે જાણે શ્રી મહારાજ ;
 હું તો થઇ ગયો કામી અંધ, પરનારી સાથે શો સંબંધ.
 એમ વિચારે ભરથાર, વિરહાતૂર ખાણુકૂચાર ;
 પતીને જોઇ મોહજ પામી, પછે વિરહની વેદના વામી.
 બિડી પાનની અરધી કરડી, ખાધી મન વિના મુખ મરડી ;
 ભરથારને બ્રાંતજ આવી, સેજેથી નાથ ગયો રીસાવી.

વલણ.

રીસાવી ગયો રમણકરતા, સ્વપ્નાંતરની વાતરે,
 ઓચિંતી ઉઠી ઓખા જાગી, સાચે માંડ્યો આંસુપાતરે.

કડવું ૧૬ મું.*-રાગ સામેરીની સાખી.

સામેરી સજન વળાવિયો, તાતી વેઝૂં માંહે ;
 હં મ સરજી વાદળી, પિઉને પલ પલ કરતી છાંયરે.

* જુદી જુદી ચાર પ્રતોમાં આ સાખીઓ જોવામાં આવી, તોપણ એ પ્રેમાનંદનીજ રચેલી હશે એમ ખાતરીથી કહી શકાય નહિ.

માહેલી સાગર ઉલટયો, રતન તણાયાં જાય ;
 કરમહીણો ભરે મુઠડી, તેના શંખલે હાથ ભરાયરે.
 સેજે સુતાં સ્વપનો ભયો, પિયા ગૃહી મોરી ખાહે ;
 ઓચિંતાં ઝળકી ગઇ, પીયા ન દેખું ત્યાંહેરે.
 સુઝીં ત્યારે પિયુ સાંભરે, જગું તો પિયુ જાય ;
 રેન કે સ્વપનાંતરે, ક્યું જિજી મોરી માય.
 સ્વપનામેં પિઞી આવીયા, ઉઘે લાગો ધાય ;
 બલિહારી એ સ્વપનાકારે, મત સ્વપના હો જાયરે.
 સ્વપનાનેં તોરા કહા કીયા, મત જગાવે મોય ;
 જો મેરા પિયા ના મીલે, તો મેં મરગી સોયરે.

રાગ સામેરી.

જગી જગીરે રામા રસભરી, તપાસે સેજલડી ફરીફરીરે.—રામા રસ. ટેક.
 ઉડીને સજ્જનપર બેઠી, વિચારવિષે પેઠીરે ;
 ચતુરાં ચક્ષુને ઓળીને જોતી, પછે નેત્રે નિર ભરી રોતીરે. રામા રસ.
 ભુજ દઇને લલાટેરે બેઠી, વિરહભરી છે આળીરે ;
 થરથર ધ્રુજે ને કાંઈ નવ સૂઝે, રૂવે છે આંસુડાં ઢાળીરે. રામા રસ.
 મુખે કરડે છે આંગળી, મેં વણસાડ્યું થોડાને કાળેરે ;
 મેં મુઠ મોહોડું મનકાડ્યું, બિડી ન ખાધી તે દાઝેરે. રામા રસ.
 લડયડતી ચાલે ને પાલવ ઝાલે, ભગર ભોળી ભાળેરે ;
 કરે સ્વામીને સાદ સંભારી, નૈણે તે આંસુડા ઢાળેરે. રામા રસ.
 ધનધન ગઇ નારી, તપાસી આરી, દિઠી તે ભોગળ ભીડીરે ;
 જોઈ ચારે ખુણે, ને મસ્તક ધુણે, વિલપે વિન્નેગતી પીડીરે. રામા રસ.
 કરે કાલાવાલા, મનોરથ ઠાલા, ઠણુઠણુતી દે છે સમરે ;
 તમારે હસવું, મ્હારે રોઈ મરવું, ધીરજ રાખું ક્યમરે. રામા રસ.
 આપી સંભોગચુખ, પછી દેવું દુખ, મારી નિરખળ કરમની રેખારે ;
 અતીશે માતાણો, દયા મન આણો, તમને પાપના સગ દો દેખારે. રામા રસ.
 જુઓ પ્રીત તપાસી, હૂં છૂં દાસી, દંડે વો અપરાધ સારેરે ;
 કરો સ્નેહ, કે વહાલા તણું દેહ, અતી ધણું તે નહીં વારે. રામા રસ.
 મિઠેમિઠ માંડો, ને ખટપટ છાંડો, ન બોલો તો કૂંઠ નાખું વાહાડીરે ;
 ખીડી માટેયયાં મન ખાટાં, કહોતો મુખના તંબોળ લઈ કહાડીરે. રામા રસ.

ઘરે નાથજી ન જાઝમે હાડે, રાડ તે ફોગટ ફાંસુરે;
 અમોપર ન આવે દયા, દેખી મારી આંખડીએ આંસૂરે. રામા રસ.
 અનેક ઉપાય કીધા કન્યાએ, ન બોલ્યો નાથ આશા લાગીરે;
 વદે વિપ્ર પ્રેમાનંદ, થઈ ગતિમંદ, પછે ઓખા તે રોવા લાગીરે. રામા રસ.

કડવું ૧૭મું.—રાગ રસિક મહાહાર.

મારો પીઠ પરદેશી થઈ રહ્યો, રિસાવ્યો ભરથાર;
 રતન આવ્યું તૂં હાથમાં, રાખી ન શકી આણીવારરે. મારો.
 હવે દોષ દેવો શો કરમને, હાસ્યમાં થયું કલ્પાંત;
 મેં તો મરકલડે મુખ ફેરવ્યું, મારા નાથને પડી છે બ્રાંતરે. મારો.
 હવે વેહેલા પધારોને નાથજી, મહાર્ હૃદય ફાટીરે જાય;
 મુખ સાગર વહી ચાલીયો, જોખન તણાયું જાયરે. મારો.
 વ્યાકુળ મન કન્યાતણું, કેશ છુટા છે ચારે દીશ;
 હાથ ઘસે કલપાંત કરે, હવે શું થાશે જગદીશ. મારો.
 પેલે ભવે કર્મ શા કર્યાં, પામી પતીવિજેગની જવાળ?
 હું શ રહી હૃદય વિષે, રંગમાં ડહીયોરે વ્યાળ. મારો.
 ચોદિશા ભાળે ભામની, ઓચિંતા દો દરશન;
 ઉઠે એસે અવની પડે, જેમ જળ વિના તલપે મીન. મારો.
 એમ રૂદન કરે સુંદરી, જાગી ચિત્રલેહા તતકાળ;
 તેણે રૂદીયા સાથે આંખીને, ચુખન દીધું ગાલ. મારો.
 તાત તારો જો જાણશે, આપણુ એનો આણશે અંત;
 સાચું કહે ને મારી બેનડી, તેં શું દીધું સ્વપન. મારો.

વલણ.

ઓખા કહે સુણુ બેનડી, મુને ભાવ ન લગારરે;
 બટ પ્રેમાનંદ એમ કહે, પ્રાણુ લાવતા શી વારરે.

કડવું ૧૮ મું.—રાગ વેરાડી.

આશા ભંગ થઈ ભામીની, રૂવે સ્તુતિ કરે સ્વામીની;
 ચિત્રલેહા ભણી તે ગઈ, ઉઠ બેનિ તું શું સૂઈ રહી.
 છે ચતુર કૌભાંડ-કુમારી, પુછે વાત સકળ વિસ્તારી;
 ચિત્રલેહા કહે શુણુ બાળી, કેમ રૂવે છે આંસુડાં ઢાળી.
 ભગિ સૈયર બેખાકુળી, કેમ રૂવે છે કન્યા વ્યાકુળી;
 આવડી ઓખા શાને કાંપી, શકે ઓથારે તુજને આંખી.

આરિ મીઠી તું રહે છાની, તને રક્ષા કરે રે ભવાની ;
 કહે એનિ તને શું હવું, સ્વપ્નામાં દિહું કાંઈ નવું ?
 ઓખા કહેછે કરમે દેઈ હાથ, થોડાસાર દુભયો મેં નાથ ;
 હસતાં રમતાં ચડિ ગયો ક્રોધ, ફોગટ ફાંસૂ થયો વિરોધ.
 કર દીવો ને ધર નિહાળિયે, છે તો આટલામાં પિયુ મુળિયે ;
 ચિત્રલેહા કહે ઘેલી થઈ, દેવે અહિયાં અવાયે નહીં.
 આવિ ન શકે પ્રાણી પંખના, એ તો સ્વપ્નાની ઝંખના ;
 પીયુ પિયુ કરતાં તું સૂતી, માટે સ્વપ્નામાં દીકો પતી.
 સ્વપ્ને નિર્ધન પામે ધન, સ્વપ્ને વંઝા પ્રસવે તન ;
 જાગે ને ઠાલો ઉછરંગ, સ્વપ્ન મૃગજળના તરંગ.
 ઇંદ્રજાળની જેવી વસ્ત, અહિયે ને ઠાલો હસ્ત ;
 લભ્ય ન થાય દીહું સ્વપ્ને, દર્પણુ રૂપ ન આવે કને.
 ગાંધર્વ નગર ને ગગનકુસુમ, ભોગ અસ્થિર સ્વપ્નના તેમ ;
 નિદ્રાવશ મન ઝાંઢીં ભમે, સ્વપ્ન સુખ નહિ સાચું કયમે.
 ચિત્રલેહાએ દીધિ હારણુ, સખી ઓખાને આપે ધારણુ ;
 કુંવરીતું મનાવા મન, કીધો દીપક ફેરવ્યો ભવન.
 તપાશ્યું માળિયું ચારે પાસ, પડિ ઓખા થઈને નિરાશ ;
 વાધિ વિરહતણી વેદના, મુહૂર્તગત થઈ અચેતના.
 ચિત્રલેહાએ એઠી કરી, રૂઢ્યે ચાંપી એ ભુજ ભરી ;
 કામવશથકી મન લાજતું, વિરહતપ્ત છે તન દાઝતું.
 છાંટિ સખિયે પાયું નીર, વિરહે વ્યાકુળ સ્વેદ શરીર ;
 ચિત્રલેહા કહે સૂણુ સતી, સાવધાન થા લાવું પતી.
 કેમ વિસર્યું હિમાનું વચન, સ્વપ્ને વરશે સ્વામીન ;
 ઓખા કહે મને સ્મરણુ થઈ, આણી આપ પ્રભૂને અહીં.
 વિદ્યાત્રી કહે શું તેનું નામ, સ્વપ્ને સ્વામીનું કોણુ ગામ ;
 કોણુ જાત પિતાને માત, લઈ આવું કહે માંડિ વાત.
 ઓખા કહે કરમે દઈ ભૂજ, વારે વારે શું પૂછે મૂઠ ;
 મન મળવા રહ્યું ટમટમી, તેનું રૂપ અંતર રહ્યું રેમી.
 ઓખા કહે હું તો ઘેલી થઈ, નામ કામ પુછાયું નહીં ;
 નાત જાત ને માત પિતાય, પ્રીતિ નહિ જે પ્રથમ પુછાય.

રૂપ કળા મને મન ગમી, તે સ્વરૂપ રહ્યું ચિત્ત રમી ;
 પામ્યે તે નાથે મિથ્યા મને દમી, સુખસુરજ ગયો આશ્રમી.
 નિશા નહિ જાયે નિર્ગમી, મળવા મનહું રહ્યું ટમટમી ;
 વિરહદુઃખ ન રહેવાય ખમી, લાવ નાથને ચરણે નમી.
 સખી કહે કરમે દઇ હાથ, તું માંડી કહે બધી વાત ;
 મિથ્યા વાત કહે છે મને, નામ કામ વિના લાવું કેને.
 તું કાંઈએકે આશરો વધ, તારા સ્વામીને લાવું સદૃશ ;
 ઓખા બેસેછે આજપાણ, આવે તો ઓખાખું તતકાળ.
 ઘણું રૂપ સખળ છે સારું, તેણે ચિત્તહું ચોર્યું છે મારું ;
 લાવ સખિ શીઘ્ર તેહને, નહિ તો પાડું મારા દેહને.
 સ્વામિ વીના તો જીવવું વૃથા, માટે પિંડ પાડું સર્વથા.

વલણ.

પિંડ હું પાડું સર્વથા, આજ ન આવે સ્વામીરે ;
 ચિત્રલેહા રૂપ ચીતરે, કાગળમાં બહુ કામીરે.

કડવું ૧૮ મું.—રાગ નટનો દેશી.

કાગળ રંગ લિધોરે વિધાત્રી, ભાત્યભાત્યના ચિતરે સ્વરૂપ ;	
સ્વરગના સુર પાતાલના પન્નગ, લખીયા તે ભૂમીના ભૂપ.	કાગળ.
વાયુવરૂણ ને પાવક લખીયા, જક્ષરાય ને જંમ ;	
ઓખા કહે તૂં લધુને મૂકીને, વૃદ્ધને દેખાડે છે ક્યમ.	કાગળ.
ગણેશઘશ ને અંબુઘશ લખીયા, લખીયા તે સેનાના ધીરા ;	
જીગમ તુરૈયા સઉ જોવણવ્યા, તોએ ધુણાવે શીરા.	કાગળ.
પ્રભાકર સુધાકર લખીયા, ગિરીજાવર ગંભીર ;	
ઓખા કહે એમાં કોઇ નહીં, મારા સ્વામીજીકેરું શરીર.	કાગળ.
અષ્ટ વસૂ ગુણુ ગાંધિવ લખીયા, લખીયા તે બારે મેહ ;	
સપ્ત જળનિધી અષ્ટ ધાતુકર, લખી તે તેની દેહ.	કાગળ.
વેદ મુની ને જીગમ વિણાધર, લખીયા ચીત્રવિચીત્ર ;	
મારતગણુ ને લખીયા વિદ્યાધર, સપ્તરૂપીજી પવીત્ર.	કાગળ.
શત કૌરવ ને પાંચે પાંડવ, દેશદેશના રાય ;	
કન્યાના કોઈ મનમાં ન આવે, આકુળવ્યાકુળ થાય.	કાગળ.
ચિત્રલેહા મનમાંથી વિચારે, મેં લખીયા તે કામોદામ ;	
વિષયી પુરૂષ ભામનીનો ભોગી, શ્રીકૃષ્ણતણું એ કામ.	કાગળ.

ચતુરભુજ પીતાંબરધારી, સખીયા તે શ્રીમહારાજ ;
 દીક્ષા શ્રીકૃષ્ણ ને ઓખા ઉઠી, કાઠી વડસસરાની લાજ. કાગળ.
 અરે સહિયર એ બિયાનારે કુળમાં, છે મારો ભરથાર ;
 તવ પ્રદૂમનને સખી દેખાડ્યો, લાજ કાઠી ખીજી વાર. કાગળ.
 કન્યા કહે અવયવ પ્રભુના, આ પુરુષ કોઈ વૃદ્ધ ;
 ચિત્રલેખાએ સખીને દેખાડ્યો, કાગળમાં અનીરદ્ધ. કાગળ.
 મુગટ ભમરપર વદન સુધાકર, નેત્ર એ અખૂંજ ;
 ઘેલી ઓખા ધાઢને ભેટી, કાગળને ભરી ભૂજ. કાગળ.
 ધન્ય ધન્ય નાયજી, હાથ ગૃહીને, ન મુકીએ તે ખીડીસાર ;
 -હૃદય અખળાતું હોય કાચું, કુણુ ગજૂં છે મ્હારું. કાગળ.
 ના ના ખોલો મારા સમ છે, લાજેછો શામાટે ;
 ચિત્રલેખા કહે ન હોય સ્વામી, વલગ્યામાં કાગળ ફાટે. કાગળ.

વલણુ,

કાગળ ફાટે કામની, ચિત્રલેખા ખોલી વાણીરે ;
 ઓખા કહે તું દારિકાંથી, આખ્ય પ્રભૂને આણીરે.

કડવું ૨૦ મું.-રાગ માડ.

ઓખા કહેછે શુણુ સાહેલી, લાવ નાથને બહેલી બહેલી ;
 બાઈ તું છે સુખની દાતા, લાવ સ્વામીને થાય સુખશાતા.
 ઓખા તને તો પડ્યો એ હેવા, સખી આજ્યાના ઉપાય કેવા ;
 તને પરજ્યાતણું મન થાય, નથી લાગ્યાનો એક ઉપાય.
 દૂર પંથ છે દારામતી, કેમ જવાય મારીવતી ;
 ત્યાં તો જૈ ન શકે રાય શક, રક્ષા કરવા ફરે છે ચક્ર.
 જીવતાં તો ફરી ન અવાય, નિશ્ચે મસ્તક છેદન થાય ;
 જીવું જોજન સહસ્ર અગિયાર, તારો કેમ આવે ભરતાર.
 નયણે નીરની ધારા વહે છે, કર જોડીને કન્યા કહેછે ;
 બાઈ તારિ ગતી છે મોઢી, તને તો ન કહે કોઈ ખોટી.
 સહિયરને સહિયર વાલી, બાઈ તેં મને હાથે ઝાલી ;
 આપણે બે બાળસંઘાતી, તું તો પ્રાણદાતા છે વિધાત્રી.
 માખાપ વેરી થયાં મારાં, મેં તો ચરણ સેવ્યાં છે તારાં ;
 ચિત્રલેખા તું દીનદયાળ, એમ કહિને પગે લાગી બાળ.

ચિત્રલેહાએ ધારણા દીધી, પછી કાયા પક્ષીણિનિ કીધી ;
 ભોલિ ચિત્રલેહા સત્યવાણી, ક્ષણ એકમાં આપું આણી.
 તેણું પરણાવું રૂડી રીત, તો તું જાણજે મારી પ્રીત ;
 આખા કહે રહેજે રૂઠે આચરણે, રખે અનિરૂદ્ધને તું પરણે.
 સખિ સુંદર વરને જાણી, રખે થાતી તું પટરાણી ;
 એનો અતિશે છે હાથ રૂપાળો, રખે મેળવે તું હાથેવાળો.
 ખાધ જલ્દ વર છે રૂઠો, રખે ખેરીને એસતિ ચૂડો ;
 ખાધ જલ્દને આવજો તરે, રખે તે સાથે મંગળ વરે.
 સખિ આવજો વહેલી વહેલી, વહાણું વાતાં પેહેલી પેહેલી ;
 અર્ધ તારો છે વિશ્વાસ, રખે કરતી મને નીરાશ.
 કાઈ ન જાણે એવું કરજો, વેગે સ્વામિને લઈને ફરજો ;
 જો જાણશે પીતા જાણ, તો તો આપણા લેશે પ્રાણ.
 તું તો કરજો સ્વામીનું જતન, મુજ રાંકને હાથ રતન ;
 પછે પંથે વળાવિ વિધાત્રી, પક્ષિણી મનવેગે જાતી.
 દારિકા પહોંચી કામીની, છેલી દોઢ પહોર જામીની ;
 જવા કીધું નગરમાં મન, એવે આલ્યું સુંદરશન.
 જેવું મસ્તક છેદે જાળમાં, કન્યા પેઠિ ગોમતિના જાળમાં ;
 એવે નારદરૂપિ ત્યાં આવી, ચક્રમયથકી કન્યા મુકાવી.
 કહે નારદ સુંદરશન, એને લઈ જવા દેજે તન ;
 એ તો કામ છે કૃષ્ણને ગમતું, માટે રખે તું એને દમતું.
 પછે ઉદકનિ અંજળિ લીધી, મંત્રે વીધાત્રી નિર્ભય કીધી ;
 તામસી વિદ્યા રૂપિયે આપી, પછે પીઠ પ્રેમાદાનિ થાપી.
 હવે અળપ રહી છે રાત્રી, જા લે અનિરૂદ્ધને તું વિધાત્રી ;
 ગયું ચક્ર તે પશ્ચિમ પાસે, રૂપિ નારદ વળિયા આકાશે.
 ચાલિ ચિત્રલેખા જોતિ ગામ, સામસામાં શોભિતાં છે ધામ
 સ્તમ્ભ ભૂમિના ભવન તે ભાસે, જોતાં ભૂખ તરસ તે નાસે.
 અહુ કળશ ધન્ય ખિરાજે, જોતાં અમરાપુરી તો લાજે ;
 શોભે છત્રાં ઝરખા ને માળ, મણીમય થંભ ઝાકઝમાળ.
 વાંકી ખારી ને ગોખે જાળી, નીલા કાચ મુકયા છે ઢાળી ;
 લીંપી લીતે સોનાની ગાર, ચળકે કામ તે મીનાકાર.

મલાં ચૌટાં શેરી ને પોળ, સામસામી હાટનિ ઓળાં ;
 ઘેર ઘેર તે વાટિકા કુંજ, કરે ભમર તે ગુંગાગુંજ.
 મોટા માતંગ ધૂમે ને ડોલે, ગુણગાન બંદીજન બોલે.
 દીસે દારિકાં વૈકુંઠ સરખી, ચિત્રલેહાયે નગરી નરખી
 દુર્ગ કોસીશાં રૂડાં ખિરાજે, ચારે પાસે રત્નાગર ગાજે.
 ત્યાં ગોમતિનો સંગમ, ઉધરે સ્થાવર ને જંગમ ;
 શકે અવાસ અડશે વ્યોમ, જાણે વૈકુંઠ આશ્રય ભોમ..
 ઘેર ઘેર હરિગુણ ગાય, ચિત્રલેહા તે જોતી જાય ;
 વસુદેવનાં ઘર નીહાળી, ગઇ જ્યાં વસે શ્રીવનમાળી.
 સોળસહસ્ર નારી વીહારી, દીઠા ઘેર ઘેર દેવ મુરારી ;
 હરિના સાહલાખ છે તંન, જોયાં તેહતણાં ભવન.
 જોયું કામધામ ધાતકાર, દીઠો મેડિયે કામકુમાર ;
 અનિરુદ્ધ સુતો છે હિંડોળે, ત્યાં દાસિયો વાયૂ ઢોળે.
 શોભે દીપક ચારે પાસ, બે ચરણ તળાંસે દાસ ;
 ત્યાં બાવનાચંદન બેહેકે, બહુ હિંડોળે ધૂમતાં લેહેકે.
 કામકુંવર તે કામજ જેવો, ચિત્રલેહાને ચોરી લેવો ;
 લેવા કુંવરનું કારણ, સમર્થ નિદ્રાનું ધારણ..
 રાતે જે કોઈ જંગતું હુતું, તે તો જે જેમ તે તેમ સૂતું ;
 ધારણ બારણ ભારી કાયા, વ્યામમાન થઈ જોગમાયા.
 અનિરુદ્ધતણિ કિંકરી, તેતો સૂતી નિદ્રાયે ભરી ;
 ચિત્રલેહા ધરમાં ગઇ, પણ કુંવર જાગ્યો નહીં.
 ત્યાં વિચાર અંતરમાં કીધો, કડાં કાઢી હિંડોળો લીધો ;
 બે બે ડાંડી કરમાં ઝાલી, ખેચરીગતે ચતૂરા ચાલી.
 કરે જલન અંતરમાં વહાલ, એવિ ઉડિ જે આવે ન આજી ;
 ગોવિંદે ગોઠવણી કીધી, જાણિ બોધને જાવા દીધી.
 ઘેર ઓખા જીવે છે વાટ, નાવ્યા નાય ને ધાય ઉચાટ ;
 એવે સાંભળ પાંખજ વાગી, ત્યારે ઓખાની આરંત બાગી.
 ભાવિ ચિત્રલેહા કહેવા લાગી, આપ વધામણી મુખમાગી ;
 આ નાથ તારો હિંડોળે, નરનારિ મળો તમે ટોળે.

સાખી.

રોળે મળો તમે તારણી, આ તારો ભરથાર ;
પછે ઓખાએ ચિત્રલેહાને, દિધા સોળ સણગાર.

કડવું ૨૧ મું.—રામ માફની દેશી.

ઓખા કહેછે ચિત્રલેહાને, તેં આખું પ્રાણતું દાન ;
સખી કહીને કેમ બોલાવૂં, તૂં છે દેવી સમાન.
હીપક જાગતો કરીને કન્યા, પરણ્યાની પાસે આવી ;
શું સુતા નિદ્રાવશ સ્વામી, હીંડોળે સોહાવી.
કામકુંવરને આ શી નિદ્રા, સુવું સારું લાગે ;
દુર પંથથી કંથ પધાર્યા, તોએ સુતા નવ જાગે.
રજની અદ્ય રહી છે રાણા, ઉંધ તે તમને આ શી ;
જોને સખી એ બીયા દિસે છે, કુંભકરણના ઉપાસી.
ઉંચે શ્વરે જાળે બોલાવે, ચરણ નેપૂર વળડે.
હસ્યામિષે હિંડોળો હલાવે, તોએ ન આંખ ઉઘાડે.
વાયુ ઢોળે ને ચરણ તળાંશે, મુખે કરે સ્તવન ;
એવે સમે અનીરૂધને આવ્યું, નિદ્રાવશમાં સ્વપન.
કોઇક નારી મુજને લાવી છે, હીંડોળો કરીને હરણ ;
એકાંતવાસમાં રાજકન્યાનું, કીધું મેં પાણીગ્રહણ.
તેના પિતાએ મુજને બાંધ્યો, હાક તે ચોદશ વાગી ;
લાવ્ય ભોગળ મારું સેનાને, સાચે તે ઉઠ્યો જાગી.
હસીખસી ઓખા રહી અજાગી, હાકી ઉઠ્યે આ શુંય ;
અનિરૂધ ધાબરો થઈને કહે છે, ક્યાં આવ્યો છું હંય.
હીંડોળો એ નિશ્ચે મારો, નોહું એ મેડી મહારી ;
દાસી ચાર દિસતી નથી, આ બે કોણ રાજકુમારી.
ઓખાએ ચિત્રલેહાને પ્રેરી, તે બોલી શીર નામી ;
હું તમને હરી લાવી છું, ક્રોધ ન કરશે સ્વામી.
આ બાલા છે બાણાસુરની, ઓખા છે એનું નામ ;
સ્વપનાંતરમાં વરી ગયા છો, તમ આવે થયો વિશ્રામ.
આ નારી પ્રભૂજી તમારી, સમાવો તનનો તાપ ;
સ્ત્રીભરથાર બંન્ધો રહો છાનાં, ન જાણે એનો બાપ.

વચન સાંભળી વિધાત્રીનાં, ઝડી અનીરૂઢને રીસ ;
 શૂં કરું જે ખડગ નથી, નહિંતો છેદત બન્યોનાં શીશ .
 ગામ મુકાવ્યું ને ધામ મુકાવ્યું, મુકાવ્યું સજન કુટુંબ ;
 કેમ વરું અસુરની કન્યા, હું જન્મવકુળનો તન .
 પરું જોઈને ઓખા કહે છે, જન્મવકુળ તો પવિત્ર ;
 વીચારીને બોલો નાથજી, જાણું પિતામહનાં ચરિત્ર .
 રીંછસુતા ને કુચ્છ દાસી, તેથી હું નથી નરતી ;
 તાત તમારો પરણીને લાવ્યા, તે તો પ્રગટ નથી કરતી .
 અનિરૂધને તવ હાસ્ય આવ્યું, રીસ ગઈ ઉતરી ;
 અવળે મુખે શુરે બોલોછો, જીવોને પાછાં ફરી .
 એવે સમે રૂપી નારદ આવ્યા, ઇશ્વરી ઇચ્છાય ;
 ગાંધવવિહિવા તતક્ષણ કીધો, પરણાવ્યાં વરકન્યાય .

વલણ.

વરકન્યા પરણાવિયાં, નારદ હવા અંતરધ્યાનરે ;
 નરનારી સુખ ભોગવે, ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી સમાનરે .
 નરનારી આનંદ ધણો, વાધ્યો પ્રેમ અપારરે ;
 વિધાત્રી તુજને નમૂં, મુને મેળવ્યો ભરથારરે .

કડવું ૨૨ મું.—રાગ ચૌપાઈ.

શુકજી યોદ્યા પરમ વચન, સાંભળ પરીક્ષત રાજન ;
 મળી બેઠી બેઠ સૈયારી, બોલી વચન કૌભાંડ કુમારી .
 સુખ ભોગવે સ્થામા ને સ્વામી, ચિત્રલેહા કહે શીર નામી ;
 અજ બેતું આપે છે રામ, ત્રીજું માણસ કેમ સમાય .
 તમે નરનારિ કીડા કીજો, બાધ મુજને તો જવા દીજો ;
 રડતિ ઓખા તે વળતું ભાષે, બાધ કેમ જીવું તુજ પાષે .
 તમે તાતને ઘેર ન જવાય, જો જાઓ તો વાત ચરચાય ;
 રહિ એકઠાં દહાડા નિર્ગમશું, આપણ ત્રણે વેહેંચી અજ જમશું .
 બાધ રહિશ કદી હું ભૂખી, નહિ તુજને થવા દેઉં દુઃખી ;
 તને આપિશ મારો ભાગ, નથી હમણા જવાનો ભાગ .
 દુઃખ યાશે તો દેખશું યાવા, પણ નહિ દેઉં બેલડી જવા ;
 ચિત્રલેહા કહે સુણ શાણી, રખે આંખે તું ભરતી પાણી .

પ્રધાનપુત્રિ કહેવાઉછું માત્ર, હું છું બ્રહ્માણિ માનવગાત્ર ;
 તુજઅર્થે લિધો અવતાર, માટે મેળવ્યાં સ્ત્રાભરતાર.
 એમ કહિને થઈ અદર્શન, ચિત્રમેહા ગાઇ બ્રહ્મસદન ;
 આખાયે રોઈ આંખો ભરી, કંથે આસનાવાસના કરી.
 ભાભિયે સંબોધી નારી, સુખે વિધાત્રિ મેલી વિસારી ;
 ભેઉને વિસારિ વિજેગની ખીડા, નરનારિ કરે કામક્રિડા.
 આસનમેદે બંતો છે પૂરાં, નરનારી રતીગુધ્ધે શૂરાં ;
 એનિ છે ચઢતિ જોખન કાયા, પ્રીતિબંધને બાંધી માયા.
 સ્નેહઅર્ણવ આખા નારી, ઝીલે અનિરુદ્ધ નાથ વિહારી ;
 જે જે જોઇયે તે ઉપર આવે, બક્ષા ભોજન કરે મન ભાવે.
 પહોંત્યો આખાનો અબીલાષ, પછે આવ્યો વૈશાખ માસ ;
 જાળિયે ખારિયે વાયુ વાયે, ત્યમત્યમ હર્ષ અધિક તે થાયે.
 આવ્યા વર્ષાકાળના દિન, ગાજે વરસે ને થાય પરજન્ય ;
 થાય આકાશે વીજળિ પૂરી, ખોલે કોકિલા વાણી મધૂરી.
 ત્યાંતો મોર ખપેયા ખોલે, મહા તપસીનાં મનડાં ડોલે ;
 માળિયાતળે સાગર ગાજે, અંગે નવસમ શણુગાર સાજે.
 તેલમદન મંજન અંગે, ચરચે ચંદન કેસર સંગે ;
 નેત્રે અંજન આભરણુ સાર, મુખે તાંબુળકેશે આહાર..
 તપે નિલવટ ચાંદલો તેવો, ચંદ્ર શરદ પુનમના જેવો ;
 શીર રાખડી શોભા ધણી, ચોટલો જાણે નાગનિ કૃણી.
 શીશપ્રુથ સેંધે સિંદૂર, તેણે મોહયો અનિરુદ્ધ શૂર ;
 કાને ઝાલ અમુલ્યક જોઈ, કામકુંવર રહયો છે મોહી.
 નાકે સોહો મોતીની વાળી, તેને અનિરુદ્ધ રહયોછે ન્યાળી ;
 નારિ તારિ નાસિકાનો મોર, નોથ બૂષણુ ચિત્તનો ચોર..
 રક્ત અધર હસે મંદ મંદ, નહિ હાસ્ય એ મોહનો દંદ ;
 પંકજમાં મેઘખિંદુ પડતાં, મોતિ મોરના અધરે અડતાં.
 અપજ નેત્ર ઝિણું અંજન, જાણે જંગે પડ્યાં ખંજન ;
 મોહયો મોહયો તે મુખને મોડે, મોહયો મોહયો ભૂકૂટિને જોડે.
 મોહયો મોહયો સ્નેહને સંધે, મોહયો મોહયો હાર ગળબંધે ;
 મોહયો મોહયો તે હસ્ત-કમળે, મોહયો મોહયો ઉર ગળસૂળે.

મોહયો મોહયો અલકાલટે, મોહયો મોહયો કેસરી-કટે ;
 મોહયો મોહયો તે પેરણુ ફાળી, મોહયો મોહયો તે મુદ્રધંટાળી.
 મોહયો મોહયો અરગજને બેહેકે, મોહયો મોહયો ચાલને લેહેકે ;
 મોહયો મોહયો જાંઝરને ઝમકે, મોહયો મોહયો ધુધરીને ધમકે.
 મોહયો મોહયો તે ઝેમને પાશે, મોહયો મોહયો તે મંદ મંદ હાસે ;
 દેખિ એક સ્થંભનૂં ધામ, તેથિ વીસર્યું દારિકા ગામ.
 ધણું ભક્ષ ભોજન પામ્યો આપ, તેણે વિસરિ ગયાં માખાપ;
 પામ્યો અધરામૃતનૂં પાન, ગયું વિસરી હરિતું ધ્યાન.
 નિરંકુશ વિષયનો સ્વાદ, તેણે વિસરી કુળમરજાદ ;
 ઓખા સ્નેહતણો સાગર, તેણે વિસર્યો રત્નાગર.
 અનિરૂદ્ધન ચાલ છે ગમતી, હીંડે નારી નેહથિ નમતી ;
 મહિલા મહિલા એમ ઓચરતો, હીંડે નારિનિ પૂઠે ફરતો.
 ઘેલો કીધોછે મૃગયાનેણી, નવ જાણે દિવસ કે રેણી;
 અંગોઅંગ કામ રહ્યો રમી, ચારે નેત્રે ઝરી રહ્યો અમી.
 સ્ત્રિયે મોહિનીમદિરા પાઈ, આલિંગન દે ધાઈધાઈ;
 શુદ્ધયુદ્ધ તો વિસરી ગઈ, એમ ઓમાસૂં ગયું વહી.

વલણ.

ગયું ઓમાસૂં વિષય રમતાં, આવ્યો આશ્વિન માસરે ;
 કન્યા ટળી નારી હવી, ઓખા પામી વિલાસરે.

કડવું ૨૩ મું.—રાગ દેશાખ.

વરપારતુ વહીગધરે, રમતાં રમતાં રંગવિલાસ ;
 સુખ પામ્યાં ધણુરે, તવ આવ્યો કાંઈ આશ્વિન માસ.
 એક સમે સહીરે, શરદરતૂ સમે નર ને નાર ;
 માણુકઠારી પૂરણીમારે, ઉત્તમ દિવસ આવ્યો સાર.
 ચંદ્રકિરણ ચાંદણીરે, બેઠાં હિંડોળે નર ને નાર ;
 હાસ્યવિનોદશુરે, કરતાં કીડા વિવિધ પ્રકાર.
 રક્ષક રાયનારે, તેણે દીઠી રાજકુમાર ;
 કન્યારૂપ કયાં ગયુરે, ઓખાજી દીસે છે હવે નાર.
 ચિત્રલેહા છે નહીંરે, એકલડી દીસે છે એહ ;
 રાતીરાતી આંખડીરે, પ્રકૃતીત દીસે એની દેહ.

હિંડે ઉર ઢાંકતીરે, શકે થયા છે નખપાત ;
 અધરપર શામતારે, છે કોઇ પુરૂષ દંતના ધાત.
 સેવક સંચર્યારે, કાંઇએક દેખી મંન વિચાર ;
 મંત્રી કોલાંડનેરે, જઇને કહ્યા સમાચાર ;
 પ્રધાન પરવરયોરે, જ્યાં છે અસુરકેરો નાથ.
 રાયજી સાંભળોરે, મંત્રી કહે છે જોડી હાથ.
 સૌકિક વારતારે, કંઇક આપણને લાંછન ;
 રસના છેદીએરે, હું કેમ કહું કંઈણ વચન.
 આળકી તમતણીરે, તે તો થઇ છે નારીરૂપ ;
 વારતા સાંભળીરે, આસનથી ડગીયો છે ભૂપ.
 ધન લાગી પડીરે, તે તો આફડી અકસ્માત ;
 આણુ કોખ્યો ધણુરે, મંત્રી સાચી કહેને વાત.
 શિવે કહ્યું તે થયુરે, તારી ધન યાશે પતન ;
 ત્યારે તું જાણુજેરે, કોઇ શત્રુ થયો ઉતપન.
 જાઓ મંત્રી તમેરે, જીવો પુત્રીની શી છે પેર ;
 કોઇ જાણુ નહીંરે, તેમ તેડી લાવોને ઘેર.
 પરધાન પરવરયોરે, સાથે ડાહ્યાડાહ્યા જન ;
 આખાજીને માળીએરે, હેઠાં રહીને વહેરે વચન.
 કોલાંડ ઊચરયોરે, આખાજી ઘોને દરશન ;
 ચિત્રલેહા ક્યાં ગઇરે, તેડેછે રાજન.
 થરથર ધ્રુજતીરે, પડી કાંઇ પેટડીયાંમાં ફાળ ;
 શું યાશે નાથજીરે, આવી લાગી મહા જંગળ.
 તમે રખે ખોલતારે, કંથજી દેશો મા દરશન ;
 મુખ ઉડી ગયુરે, થયાં સજળ બન્યો લોચન.
 ખાળા ખેખાકળીરે, કંપે કદળી સરખા ચણું ;
 કસણુ કસ્યાવિનારે, કંચુકી અવળાં છે આબ્રણુ.
 ખારીએ ખાળકીરે, ઉભી રહી છે ત્યાં આવી ;
 કોલાંડે કુંવરીનેરે, અભય વચને ખોલાવી.
 ચિત્રલેહા ક્યાં ગઇરે, તું એકલી કયમ દેખાય ;
 કન્યારૂપ ક્યાં ગયુરે, કેમ તું નારીવેશ જણાય.

શરીર સંકોચતીરે, કાં બેખાકળી તૂં બેહેની ;
 ધરમાં કુણુ છેરે, શીઘ્રે સાચેસાચું કહેની.
 ગલસ્થળે કર દીસેરે, કોઇ પુરૂષ દંતના ઘાત ;
 શણુગટ તાણતીરે, બોલે આખીભાગી વાત.
 દિલ વાર નથીરે, કીધું ચિત્રલેહાએ શયન ;
 તેણે હું વ્યાકુળીરે, દુખણીભરં છર્જી લોચન.
 મંત્રી ઓચરેરે, બાધ કાં બોલો આળપંપાળ ;
 હેંઠાં ઉતરેરે, નહીં તો ચડીને જોશું માળ.

વલણ.

માળ જોઇશું તમતણો, ભાગશે તમારો ભારેરે ;
 એવું જાણી હેંઠાં ઉતરે, રાય કોખ્યો છે અપારેરે.

કડવું ૨૪ મું—રાગ રામકલો.

કન્યાએ ક્રોધ જણાવિયો, હાકટયો પરધાન ;	
લંપટ બોલતો લાજે નહી, ધડપણે ગઇ સાન.	કન્યાએ.
પાપી પ્રાણુ લેવા ક્યાંથી આવિયો, બોલતો કુદ્ર વચન ;	
એવાસાર કીધી જોઇશે, જીભલડી છેદન.	કન્યાએ.
હું તો ડાહ્યો દાનવ તુંને જાણતી, ભારેખમ કૌભાંડ ;	
એવું આળ કોને ન ચડાવીયે, ભાગી પડેરે બ્રહ્માંડ.	કન્યાએ.
કહેવા દેની તું મારી માતને, પછે તારીરે વાત ;	
હત્યા આપું હું તુજને, કરં ઝંપાપાત.	કન્યાએ.
કૌભાંડ લાગ્યો કંપવા, પુત્રી પરમ પવિત્ર ;	
પછે કાલાવાલા માંડીયા, ન જાણ્યું સ્ત્રીનું ચરીત્ર.	કન્યાએ.
બાધ રાજાએ મુજને મોકલ્યો, લોકે પાડ્યો વિરોધ ;	
પુછીયામટે શું આવડો, રંક ઉપર ક્રોધ.	કન્યાએ.
એવું કહેતાં સેવક મોકલ્યો, બાણાસુરનીરે પાસ ;	
રાજાએ મંત્રીને કહાવિયું, ચડી જીવોને અવાસ.	કન્યાએ.
કૌભાંડ ક્રોધ કરી ગાજ્યો, વજડાવ્યાં નિશાન ;	
માળિએથી બન્યો ઉતરો, બાણાસુરની આણ.	કન્યાએ.
દાસને આપી આજ્ઞા, સ્થંભ કરોને છેદન ;	
ઓખાએ આંસુડાં ઢાળિયાં, ચંપાશે સ્વામીન.	કન્યાએ.

હોકારો અશ્વરનો સાંભળી, ઉભો થયો અનિરૂદ્ધ ;
 મેઘની પેરે ગાળ્યો, કાંપી નગરીરે બહ. કન્યાએ.
 મંત્રી કહે સુભટ સાંભળો, કો બોલ્યો બેધેધો અહીં ;
 આપણે નાદે હાંકી ઉઠીયો, મેઘ શબ્દથી સહી. કન્યાએ.
 આખાએ નાથ બાથ ધાલીઓ, શું જાય છે વહી ;
 મરડી મરડી જાઓ જુદને, દૈવડા જાણી કહી. કન્યાએ.
 આશો ઉજમ વઢવાતણો, સામું નથી કામધામ ;
 દાનવને માનવ જીતે નહીં, નહોય રતુસંઆમ. કન્યાએ.
 નાથ કહે સુણો સુંદરી, વાત સધળેરે થઇ ;
 હવે ચોરી શાની આપણે, ખેશીએ ખારીયે અહ. કન્યાએ.

વલણ.

જઈ ખેઠાં નરનારી અન્યો, વાત વિપરીત કાંધીરે ;
 જળે લળે કામકુંવર, આખા ઉછંગે લીધીરે.

કડવું ૨૫ મું.—રાગ.રામચી.

જોડી જોવા મલ્યા જોઈ ટોળેજી, આખા લીધી અનિરૂદ્ધે ખોળેજી ;
 કંઠે બાહેડી અહીં છે બાળાજી, દેખી કૌભાંડને પ્રગટી જવાળાજી.

ઢાળ.

જવાળા પ્રગટી ને લાલ જૂથુટી, સુભટ તેડ્યા જમલા ;
 મંત્રી કહે બાધ સખળ શોભે, જેમ હરિઓછંગે કમળા.
 લઘુરૂપ કોઈ લક્ષણવંતો, સુતાન્ત્રી સંગે ખેડો ;
 પ્રવેશ નહીં જ્યાં પવનકેરો, તો માળિયામાં કેમ પેડો.
 નિઃશંક નિર્ભય થઇને ખેઠાં, નિરલજ નર ને નારી ;
 કુચચહણ ચુંબન કરે, કાંઈ લજ્જા ન આણે હમારી.
 આખાએ ઉતપાત માંડ્યો, ધાધ ધાધને દો સાંધી ;
 પ્રધાન કહે કોઈ પુરૂષ મ્હોટો, કારણ હીસે છે કાંધી.
 અંબુજવરણી આંખડી, એ ભયુટી મુગટે ચાંપી ;
 રેભાવળી વાંકી વળી, વઢવાને રહ્યો છે ટાંપી.
 માળ ઘેરયો સુભટ સરવે, ખોલતા અતાડ ;
 અહો વ્યભિચારી જન ઉતર હેડો, એમ કહે કૌભાંડ.

(અરે) અલ્પ આયુષ્યના ધણી, મમપુરીના મારગસ્થ ;
 અસુરેશ સરખો રીપૂ મસ્તક, કેમ બેઠો થઈ સ્વસ્થ.
 બાણરામની કિંકરી, તેની અમરે ન થાયે આળ ;
 તે તૂં રાજકંન્યાની સંગે, ચઢી બેઠો કેમ માળ.
 સાચું કહે જેમ સ્ત્રીશ રેહે, કુણુ ન્યાત કુળ ને નામ ;
 જયારથ હોય તે બોલજે, કેમ સેવ્યું આપ્તાનું ધામ ;
 અનિરૂધ વળતૂં બોલીયો, તમે સાંભળો સુખટ માત્ર ;
 હું ક્ષત્રીતંદન ઇચ્છાથી આવ્યો, બાણાસુરનો જામાત્ર.
 મંત્રી કહે અલ્યા ! બોલમ વિચારી, ઉતરશે અભિમાન ;
 જામાત્ર શાનો બળકા, કોણે આપ્યું કન્યાદાન.
 અપરાધી પ્રાણી ઉતર હેઠો, છે બાણાસુરની આણ ;
 આ દૈત્ય તારા પ્રાણ લેશે, મરણુ આવ્યું તુજ બાણ.
 જીવવાનો ઉપાય નહીં, પડી જેવારે ચૂક ;
 હોય કેસરી તો હાંકી ઉઠે, પણ દીસેછે જંબૂક.
 બોલ બળના સાંભળી, બળે બોલ્યો કામબાળ ;
 બારીની બોગળ કરમાં લીધી, ઇચ્છા કીધી દેવા કાળ.

વંભણ.

કાળ દેજ ને અંત લેજો, હોકારો જવ કીધોરે ;
 આપાએ અનિરૂદ્ધને, ઈચ્છકી ધરમાં લીધોરે.

કડવું ૨૬ મું.—રાગ સોરઠી.

કામનીએ જ્યારે કટકજ દીકું, અને થઈ નીરાશ.
 અરે દૈવ તેં એ શું કીધું, મુને હુતી મોટી આશ ;
 વાહલા કેમ વઢશોરે,
 મારાનાંધડીઆ ભરથાર.

વાલા૦

બોલાવી બોલે નહી, પડા થઈ આશા ભંગ,
 ઊઠાડી બેઠી કરી, તેતું વદન નીહાલે કંથ.
 સ્વામી તું કેમ સાંખીઓરે, રાંકને ઘેર રતન ;
 ઘાડે કષ્ટે હું પામી, મારો મદનમનોહર કંથ.
 તીવ્ર બાણુ જરે છુટશેરે, કેમ સેહેશે ક્રોમલ શરીર ;
 એવું શ્રવણે સાંભળીને, હાંકી ઊઠ્યો વીર.

વાલા૦

વાલા૦

વાલા૦

માહરા પીતાનેરે જાણુ થયુંછે, કટક મોકલ્યું પ્રૌઢ ;
 બાણસૂર નથી જાણુતો, એવો કેમ થયો છે તે મૂઢ. વાલા૦
 અરે સ્વામી તમે ઠાલે હાથે, આયુધ નથીરે એક ;
 ચાર લાખ વીર પાઠવ્યા, સામા થતાં ધરો વિવેક. વાલા૦
 અમળા તુને શું કહુરે, તું તો થઈરે અજાણુ ;
 બારતણી ભોગળ કહાડીને, લેજો સરવના પ્રાણ. વાલા૦
 ઓખા તુને શું કહુરે, તું તો ઘેલી નાર ;
 તારે આપે વીર મોકલ્યા, તે તો મારે લેખે ચાર. વાલા૦
 અજાતણાં તાંહાં જુધ મલીઆં, પંચાએનન મળીઓ એક ;
 તેનું પ્રાક્રમ કેટલું, તમે કોહોની વિનતા વીશેક. વાલા૦
 એમ કરતાં નહી છુટીએરે, કાલાવાલા તે ફેક ;
 જુઓની વાહાલી હું જુધ કરું, જેમ જુએ ગામના લોક. વાલા૦
 અનીરૂધ મરડીને નીશંચોરે, ઓખાએ સાહો હાથ ;
 પ્રીતમ વઢવા નહી દર્જો, મારા મદનમનોહર નાથ. વાલા૦

કડવું ૨૭ મું—રાગ માઝની દેશી.

ઓખા કહે કંથ એમ ન કીજે, બળિયાશું વઢતાં બીહીજે ;
 એ ઘણા તમે એક જાતે, સેના મોકલી મ્હારે તાતે.
 દૈત્યને વાહન ને તમે પાળા, નાથજી તમે ઠાલામાલા ;
 એને ટોપ કવચ ને બખતર, તમારે અંગે સોહે પીતાંબર.
 દૈત્યને સાંગ બાણુ બહુ ભાલા, એ કંઠણુ તમે સુંવાળા ;
 એતો મદોનમત્ત બહુ બળિયા, તમે સકોમળ પાતળિયા.
 સ્વામી પછે અસુરને બેદો, પેહેલાં મસ્તક મારું છેદો ;
 તમને દેખી દેખીનેરે મોહું, તમે જુહ્ન કરો તે કેમ જોજી ?
 ઇછા અંતરની ગદ્દ શીટી, દૈત્યે માળીયું લીધુંરે વીટી ;
 પ્રભુ પ્રાણ કંપે છે મ્હારા, સુવા દૈત્ય કરે છે હોકારા.
 ઘણું ક્રોધી વીરોધી છે બાણુ, હાકે ઇંદ્રનું જાએ ઓસાન ;
 જકત ભય પામે બાણુની હાકે, બાણુ પૃથ્વી ચહડાવી ચાકે.
 જેને નાદે મેરૂ હાલે, ચક્રવર્તી સાથે નહીં ચાલે ;
 ક્ષત્રીસાથ રહે સર્વ બિહીતો, નાથજી તમે કષ્ટપેરે જીતો ?
 મંત્રી દાંત રહ્યો છે કરડી, શું જાઓછો મૂછરે મરડી ;
 માટે પેહેલાં તે મુજને મારો, પછે નાથજી રણમાં પધારો.

શશી સૂર્યવંશી નૃપ જેહ, તેની થરથર ધ્રુજે દેહ ;
 પ્રધાન કોધી પાવકની જવાળ, તેથી વીશેષ બાણ ભૂપાળ-
 એમ કહિ ભરતી લોચન, દેખી વારે છે સ્વામીન;
 કંથ કહે ન કરં સંગ્રામ, તો નાસી જવાનો કુણ કામ.
 અત્યે જીવતાં છુટશું નહીં, કાં ન મરીએ સામા થઇ
 નથી ઉગરવાનો ઉપાય, માટે ભય પામે શું થાય ?
 નાઠે લાંછન લાગે કુળમાં, પ્રતિષ્ઠા જાએ એક પળમાં ;
 મૌચર બોલે ને મણીધર ડોલે, ન ડોલે તો સરપને તોલે.
 ધન ગાળે કેસરિ દે કાળ, ન ઉછળે તો જાણવો શીમાળ ;
 ક્ષત્રી નાસે દેખીને દળ, નહોએ પુરૂષ જાણવો વ્યંદળ.
 હાંક્યો વાધ ન માંડે કાન, શારદૂલ નહીં જાણવો સ્વાન ;
 ઘરમાં ધોજારો રહે પેશી, યુદ્ધે ચરણવહોણો રહે ખેશી.
 એમ કહીને આખા અગળી કાધી, ભડ ગાળ્યો ને ભોગળ લીધી ;
 અસુરસેનાપર કોપીયો, છજેયકી ઠેકીને પડિયો.
 જેમ ગ્રાહ પેસે બહુ જળમાં, તેમ અનિરૂદ્ધ પેઠો દળમાં ;
 જેમ ઈંદ્ર પેસે વાદળમાં, તેમ અનીરૂદ્ધ ધાયો બળમાં.
 દૈત્યને આવ્યો મૃત્યુનો દહાડો, ગાળ્યો અનિરૂદ્ધ ધન આખાડો ;
 પડતામાં બહુ પડતાળ્યા, ભોગળપ્રહારે ધરણીએ ઢાળ્યા.
 કૌભાંડે સેનાને પ્રેરી, નદવ બેઢો લીધો ઘેરી ;
 ગજગુપ્તમાં લધુ કેસરી, બહુ વીંટી વળ્યા છે વેરી.
 ચંદનને બાવળિએ ઝીટી, અસુરે અનીરૂદ્ધ લીધો વીંટી ;
 દાનવ કહે માનવ શૂંચ, અમે સિંહમાં મૃગબાળ તૂંચ.
 મુગટ મંત્રીને ચરણે ધરે, તો તો મૃત્યુથકી ઉગરે ;
 મંત્રીવાયક એવાં સાંભળી, ધાયો અનીરૂદ્ધ બહુ ઉકળી.
 નાખે દૈત્ય ભારી મુદગલ, તેમ અનીરૂદ્ધ ભૂજભોગળ ;
 વીસ સહસ્ત્ર અસૂર ત્યાં તૂટયા, એકીવારે શર બહુ છુટયાં.
 આયુધધારા રહી છે વરસી, પડે પરીધ પટી ને ફરસી ;
 દાનવ ધાયા છે ટાળેટાળાં, વરસે બિંડીમાળ ને ગોળાં.
 થાય દુંડુબીના ગડગડાટ, થાય ખાંડાતણા ખંડખડાટ ;
 હાકયા હરતી દે હલકાર, થાય ખડગતણા ચળકાર.

મંત્ર અમીના બ્રુધવાટ, ખોલે ખાણતણા સુસવાટ ;
 રથ ચક્ર ગાગરે ગડગડાટ, હોય હયતણા હણહણાટ.
 છુટે ખાણો સણસણાટ, થાય ગગને ધળ ફડકડાટ ;
 દેખિ દોઢલો નાથનો ઘાટ, થાય ઓખાને ઉચ્ચાટ.
 દામવૂનો વાળ્યો દાટ, અનીરૂઝ સુકાવે વાટ ;
 કોઇને ઝીકવા જાલીને ફેરે, કોઇને ઉરાડ્યા પગની ટેરે.
 કોઇને હણ્યા ભોગળને બડાકે, કોના મુખ ભાગ્યાં લપડાકે ;
 કોઇ અધસરતા કોઇ પૂરા, એમ સેના કરી ચકચૂરા.
 તે રણ લયાનક ભાસે, બળ દેખીને ઓખા ઉલ્હાસે ;
 મેં તો અપડું નહોતું જાણ્યું, ચિત્તલેહાએ રતનજ આણ્યું.
 શોણિતરપર્શ થયો છે દીલે, નાથજી રણ રૂધીર ઝીલે ;
 બડ ગાજ્યો ને પડકું ભંગાણુ, નાકો કૌભાંડ લઇને પ્રાણુ.
 હવું ખાણાસુરને જાણુ, એક પુરૂષે વાળ્યો ધાણુ ;
 અસુરેશને ચડીયો કોપ, સભ્યાં કવચ આયુધ ને ટોપ.
 સર્વે સૈન્ય તે તતપર ફીધું, ચડ્યો રાય દદામૂં દીધું ;
 પ્રહાયઅમી જેવે જાજવલ્ય, ખાણરૂપ થયું મદતૂલ્ય.
 ચડ્યો રાય ક્ષેત્રે ગડગડિયો, જાણ્યું ઓખાએ રણ તાત ચડિયો ;
 સૈન્યના લોક આગળ ચાલ્યા, કરમાં બહુ ભાલા જાલ્યા.
 વાગી હાક ને ચડિયો ખાણુ, તે તો થયું ઓખાને જાણુ.

વલ્લભ.

જાણુ થયું જે તાત ચડિયો, કુણુ જીતશે સહસ્ર હાથરે ;
 આંસૂડાં ભરતી ને શોક ધરતી, ઓખા સાદ કરતી નાથરે.

કંડકું ૨૮ મું.—રાગમારૂ.

મારા સ્વામીજી ચતુરસુજાણુ, ખાણદળ આબુરે જાદવજી ;
 દીસે સૈન્ય તે ચારેરે પાસે, હવે શું યાશેરે જાદવજી.
 એ બળિયા સાથે આથ, નાથ કેમ બીડોરે જાદવજી ;
 હું કદ્દાં છું તમારી દાસી, નાસીને હીંડોરે જાદવજી.
 ઓ દળ આબુરે બળવંત દિસે, રીશે રાતારે જાદવજી ;
 એકલડા અસુરને મુખે, રખે તમે જાતારે જાદવજી.
 ઓ ગજ આવે બળવંત, ફંત કેમ સેહેશોરે જાદવજી ;
 અસુર અરણ્ય બાયા, તણાયા જાશેરે જાદવજી.

એવું જાણીતે ઓસરિયે, ન કરિયે કોધરે જાદવજી ;
 એકલાંને આશરો શાનો, માતો પ્રતીખોધરે જાદવજી.
 ધીરા થાઓ ને ધાઓ, વહોતો ફાંસરે જાદવજી.
 મારી જમણી ફરકે છે આંખરે, વરખે આંસરે જાદવજી.
 મને દિવસ લાગે છે ઝાંખો, નાખોને ભોગળરે જાદવજી.
 તેતો ન સમજે સમજાવ્યું, આવ્યું દળરે જાદવજી.
 તમે મુજ દેહડીના હંસ, મુકોને જીવરે જાદવજી.
 પાછા વળોજી લાજી પાય, માતો મારી ખુદરે જાદવજી.
 ઘેલી દીસે છે ધરણી, તરણી તારી ટેવરે રાણીજી.
 અમો બાણથકી નહિ ઓસરશું, કરશું સેવરે રાણીજી.
 અતીરૂધ જો રણુથી ભાળે, લાળે શ્રી ગોપાળરે રાણીજી ;
 નાઠે અરથ ન એકે સીઝે, શી કીજે આજરે રાણીજી.

વલણ.

આલ શી કીજે અંત આવ્યો, ઉગારશે મોરારરે ;
 ધર્યો નાથ ને હાથ ધર્યા, રોવા લાગી નારરે.

કડવું ૨૮ મું-રાગ મેવાડો.

ઓખા કરતી તે કંથને સાદ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 એ શાસાર ઉનમાદ, હોરે હઠીલા રાણા.
 હું તો લાચું તમારે પાય, હોરે હઠીલા રાણા ;
 આવી ખેસો તે માળીયામાંહય, હોરે હઠીલા રાણા.
 હું તો બાણુને કરું પ્રણામ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 છે કાલાવાલાનું કામ, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ તો બળિયા સાથે બાય, હોરે હઠીલા રાણા ;
 તે તો જોષને ભરિયે નાથ, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ તો તરવું છે સાગરનીર, હોરે હઠીલા રાણા ;
 બળે ન પામીએ પેલું તીર, હોરે હઠીલા રાણા.
 અનેકમાં એક કોણુ માત્ર, હોરે હઠીલા રાણા ;
 સામા મળ્યા છે કુપાત્ર, હોરે હઠીલા રાણા.
 મને થાય છે માનસુકંન, હોરે હઠીલા રાણા ;
 મારું જમણું ફરકે લોચન, હોરે હઠીલા રાણા.

મારો ત્રુટયો મોતીનો હાર, હોરે હઠીલા રાણા ;
 દામે નેત્રે વહે જળધાર, હોરે હઠીલા રાણા.
 દૌસે નગરી તે ઉજડ રાત, હોરે હઠીલા રાણા ;
 દીસે ગગને ઝાંખો ભાણ, હોરે હઠીલા રાણા.
 રૂવે શ્વાન વાયસ ને ગાય, હોરે હઠીલા રાણા ;
 એવા માઠા સૂકન થાય, હોરે હઠીલા રાણા.
 હું તો ધ્રુજતી દેખું ધરણ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 એતો સાગર આણીત વણ, હોરે હઠીલા રાણા.
 આવ્યા અગણિત અશ્વાર, હોરે હઠીલા રાણા ;
 અહીં થાય છે હોહોકાર, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ દુંદુભીયે વાળિઓ ધાય, હોરે હઠીલા રાણા ;
 એ તો સૈન્યા તમપર ધાય, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ આવ્યું દળવાદળ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 એ ઝળકે ભાલાનાં ફળ, હોરે હઠીલા રાણા.
 પાખર અખતર પેહરયા ટોપ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 દૈત્ય ભરાયા આવે કોપ, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ વાળે ધુધરમાળ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 અશ્વ દેતા આવે ફાળ, હોરે હઠીલા રાણા.
 એ તો શૂરવીર મહાકાળ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 પડે પેટડીયામાં ફાળ, હોરે હઠીલા રાણા.
 નાથ જીવે વિચારી મન, હોરે હઠીલા રાણા ;
 જીવે રેહેવા દો રાજન, હોરે હઠીલા રાણા.
 જો લોખે મહારી વાણ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 તમને પિતામહની આણ, હોરે હઠીલા રાણા.
 આવ્યો બાણ તે પ્રલેકાળ, હોરે હઠીલા રાણા ;
 મેઘાડંબર છત્ર વિશાળ, હોરે હઠીલા રાણા.

વલણ.

મેઘાડંબર છત્ર બિરાળે, હલટી નગરી અદ્ધરે ;
 અગણીત અસ્ત્રાર આવિયા, તેણે વિંટી લીધો અનીરૂદ્ધરે.

કડવું ૩૦ મું-રાગ સામેરી.

આવી સૈન્યાં અસુરની, અનીરૂદ્ધ લીધો ઘેરી ;
 કામકુંવરને મધ્યે આણી, વીંટી લીધો ચોફેરી.

અમર કહે શું નીપજશે, ઈચ્છા તે પરમેશ્વરી ;
 રીપૂ ગજનાં યુદ્ધમાં, અનીરૂધ લધુ કેસરી.
 ખાણરાખને શું કરે, ભોગળ લીધી ફોકટ ;
 વેરિ વાપસ ફાટી મળ્યા, ત્યાં કેમ જીવે પોપટ.
 ખાણાસુરે સુભટ વારયા, કોઇ ન કરશે ધાત ;
 છે વીર થોડી વયતણો, હું પુછું એને વાત.
 આળીએથી આખા નિરખે, રદન મુક્યું છોડી ;
 આ જીવન પુઠે ચોક્કા ઉભા, રહ્યા બેઠ્ઠ કર જોડી.
 બળવંત બહેકે અતી ધણું, સૈન્યા છે બીહામણી ;
 આ પવનવેગી પાખરા, હય આવ્યા તે હણહણી.
 આ સુભટે ભાથા બીડીયા, હોડીયા સ્વામી ભણી ;
 આ ખડગ ખેડાં ઝળકતાં, ચળકતાં ભાલાંના અણી.
 આ ગજ આવ્યા સામટા, હય હીસંતા હણહણી ;
 ટાપટોડર સલે બખ્તર, છે સેના બીહામણી.
 આ દળનું બળ કેમ સેહેશે, સ્વામી સકોમળ ;
 પ્રાણનાથને પીડરો, પ્રગટયાં તે કર્મનાં ફળ.
 દેવના દીધા દૈત્યને, દયા નહીં લવલેશ ;
 લધૂ વયમાં છો કંથજી, નથી આવ્યા મૂછે કેશ.
 ચાર દિવસનું ચાંદરણું, સુખડું ગયું તે વહી ;
 પાપી પીડે છે પ્રભૂને, કરમડાં જાળી કયહીં.
 કંથજી મ્હારો એકલો, વીંટી વળ્યા અસૂર ;
 એવું જાણીને સહાય કરજો, શામળીયા સ્વસૂર.
 કષ્ટ નિવારણ કૃષ્ણજી, હું થઇ તમારી વધુ ;
 જો આશા હમારી ભાગશે, લાજશે જદુકળ બધું.
 પ્રજાપતિ પાલન કરોજો, પનોતા શ્રી મોરારી ;
 સંભાળ સર્વની કીજાએ, ન મુકીયે વીસારી.
 અમને આશા દમતણી છે, અમો તમારાં છોર ;
 લાજ લાગે વૃદ્ધને, કોઇ કહેશે કાળું ગોરં.
 એવું જાણી આવજો, છો દામોદરજી દક્ષ ;
 પક્ષી પલાણો પ્રભૂજી, પુત્રની કરવા પક્ષ.

ભગવંત બજતી ભામની, ભરતાર રિપુદ્ધા મધ્ય ;
 કોઈ કહું પિતા બાણુને, એ બાળક ને તૂં વૃદ્ધ.
 ગદગદ કંઠે ગોરડી, ગતીભંગ બાણે ઘેલી ;
 એવું ઇચ્છું છું જે પ્રાણુજ કાઠું, મરં તે સંગ્રામ પેહેલી.
 મુખ વક્ર બિહામણાં છે, મૂછ મ્હોટી મ્હોટી ;
 એવા અસુર આવી મળ્યા, સંખ્યા થઇ સમકાટી.
 દળ વાદળ સૈન્ય ઊલટયું, મધ્યે આણ્યો અનીરૂદ્ધ ;
 પીર વીટયો વેરીએ, જેમ મક્ષીકાયે મધ.
 ધનુષ ધરીયાં પાંચશે, બાણે ચઢાવ્યાં બાણુ ;
 રામ મારૂ ગાય ગુણીજન, ગડગડીયાં નીશાન.
 ગગને આભજ દાંકીયો, શોભીયે જેમ ઇન્દ્ર ;
 ઉપમા તે ઉડુગણુતણી, લલાટે સ્વેદના ખિન્ન.
 લઘુ કુંજરની સૂંઠ સરખા, શોભિતા બે ભૂજ ;
 શરાસત સરખી ભૂકુટી ને, નેત્ર એ અંબૂજ.
 તૃણ માત્ર ત્રેવડતો નથી, બાણુને તે મહાબાહુ ;
 અસુર સાથે શોભીયે, જેમ ચંદ્રમા ને રાહુ.
 નદવે જોયું વક્ર દષ્ટે, રાતાં કીધાં ચક્ષુ ;
 વપુ શોભે ભૂજ પૂલ્યું, જેમ અરણ્યનું વૃક્ષ ;
 આ સમેં જો હોત કુહાડો, અથવા ભોગજે ધાર ;
 અસુરને હળવો કરત, ઉતારત ભૂજનો ભાર.
 શં વરયું બાણુનું દિલ છે, તેમાં વસે સર્પનો સાથ ;
 પંડમાં પુરવજ રહ્યા, પિંડ લેવા કાહાડે હાથ.
 કાષ્ટના કે લાખના, શં, મીંચુના ચોહોડયા કર ;
 અથવા કોઈ પક્ષી દીસે છે, વિદ્રાવ્યાં છે પર.
 તવ હાસ્ય આવ્યું બાણુને, બાળક કેવળ બાળ ;
 કૌભાંડ કહે અજ્ઞાન નથી, રાય તમને દેછે ગાળ.
 બળીસુત અંતર બળ્યો, બળિયો બાળક બલવાન ;
 શં કરૂં જે લાંછન લાગે, નહિં તો દેત કન્યાદાન.
 સુભટ નિકટ રાય સરવે, બોલીયા બહુ ગર્વ ;
 નિપટ લંપટ નથી ખ્હીતો, ધાયા હણુવા સર્વ.

કુળભજનમણે કુણ છે, તરફર નર નિરલજ ;
 અપરાધ કરી કેમ ઉગરશે, સિંહના મુખથી અજ. .
 ગમ નહીં અમરને, તો કેમ આવતાં ફાવ્યું ;
 અજાને આવી ચડ્યો, કે ભૂતે મનહું બમાવ્યું ?
 શકે સ્વરગથી નાખીયો, કાંઈ કારણ સરખું જાણે ; .
 સાચું કહીશ તો નહીં હણું, બાળક રેહેજ વિશ્વાસે.
 કોણ કુળમાં આવત્યો, કોણ માત તાતને ગામ ;
 અનીરૂઢ કહે વિહીવા મળ્યો, હવે ન્યાતકુળનું શું કામ ?
 પિતૃ પિતામહ માહરા, તે પ્રસિદ્ધ છે સંસાર ;
 ચોરી છત્રપતીની કરી, તૂં ચતુર હોય તો વિચાર.
 જાદવકુળ છે મુજતણું ; મુજ નામ છે અનીરૂઢ ;
 જો છેડશો તો સમુદ્રમાંહી, નાખીશ નગરી બધ.
 બાણ સામું જોઈને, કૌભાંડ વળતૂં જાણે ; .
 ચોરી કરી કન્યા વરે, કુણ વિના જાદવ પાળે.
 પૌત્ર જાણી કૃષ્ણનો, બાણે તે ધરીયા કર ;
 નીચ વરે કન્યા વરી, કરમડા બેઠું ધર.
 રીશે તે અંતર પરજાળ્યો, ધતુષ ધરિયાં બાણ ;
 મંત્રીને મહારાજ કહે છે, જુદાં મોટા જાણ.
 હાકીને અનીરૂઢ વકાર્યો, થયો તે દાણ શોર ;
 આખાનેત્રે નીર ભરે જે, કંથને ખેંચે જોર.
 અસુર બળિયા પ્રાક્રમી, ઉછળતા દે કાળ ;
 દશોદિશાથી વધુટયા, કહે ન જાય જીવતો બાળ.
 પરીધ પટી ગુરજ ગદા, ત્રિશુલ ને તોમર ;
 મોઢરી મૂસળ સરસ કાંતી, ઢાંકી લીધો કુંવર.
 અંધકાર માયા આસુરી, વરસે શલ્યાશીખર ;
 પડે હય હરતી ને અંમર, વહે માંસને રૂધીર.
 હયગજરથ લથળથ અટકે, લટકે છે વાહન ;
 દુંદુભી ગડગડે ખેડાં ખડખડે, રણમાં પડયા બહું જાન.
 સાંગ સળકે ખડગ ચળકે, ઝળકે લાલ્લાની અણી ;
 રીપૂ લાખની લાખમાં, અનીરૂઢ જડીયો છે મણી.

ફેરવી ભોગળ બળ કરી, રિપૂદલ દબ્યું જડુજોદ ;
 તાડયા પછાડયા આડા પાડયા, કરી કામકુંવરે ક્રોધ.
 અંગ રાતાં શીશ ફાટયાં, શૂરા ધરણીએ પાડયા;
 પલ્લવટ વાળી પ્રાક્રમી, બહુ જોધવાને નસાડયા.
 ભુજ વિષે ભોગળ ધરી, દેતો અનીરૂધ માર ;
 હયગજરથપાળા સર્વ નાકા, હવો તે હાહાકાર.
 પ્રહાર પૂરણુ રથ ચૂરણુ, ગજ અકજ પાછા વળ્યા;
 શોણિતપૂરભણી ચાલિયા, વીર ધરણી ઉપર ઢળ્યા.
 રણમાં તે રોળી મૂકતો, અનીરૂધ ઈદુ સમાન ;
 અસુર સુરથી નાસતા, શારદૂતથી જેમ જ્વાન.
 હેડું તે હરખ્યું નારનું, સુણી નાથનો હોકાર ;
 અનીરૂધે તારણી દેખતાં, કીધું સૈન્ય તારેતાર.
 દશ સહસ્ત્ર જોદા બાણના, મારી કીધા ચકચૂર ;
 સમુદ્રમાં સંગમ હવો, વણું તે શોણિતપૂર.
 બુબાણુ પડીયું રણવિષે, કરે અસુર નાસાનાસ ;
 ભંગાણુ દેખી બાણુ ધશીયો, સજ્યો તે નાગપાશ.
 ભોગળ છેદી ભુજતણી, મુક્યા તે સહસ્રજ સર્પ ;
 કામકુંવરને બાંધીયો, પછે ગાજ્યો છે વૃષ.

વલણ.

નરપત ગાજ્યો મેઘની પેરે, ઉતરાવી ઓખાથરે ;
 વરકન્યાને બંધન કરી, પછે બાણુ મંદીર જાપરે.

કડવું ૩૧ મું.—રાગ રામગ્રી.

બન્ધોને બાણુ બાંધીયાં, નૌતમ નર ને નાર ;	
અનિરૂદ્ધ રાખ્યો મુખ આગળે, ગુપ્ત રાખી કુમાર.	બન્ધોને.
ઘોઠામાં ચોર જણાવિયો, ઢાંક્યો વ્યભીચાર ;	
છાની ઓખા મંદિર મોકલી, રાખ્યો કુળનોરે ભાર.	બન્ધોને.
છે શરદરતુ તડકો ધણો, તપે તાવડ શીર ;	
કેસર રંગની અરચના, બીજ્યું સધળું શરીર.	બન્ધોને.
ભક્ષણવંતો હોડે લહેકતો, ખહેકતો બહુ વાસ ;	
દેવનું દગ પુકે પળે, દોરી હોડે છે દાસ.	બન્ધોને.

પેચ છુટ્યો પાઘડીતણો, આઠ્યો પાગ પ્રમાણ ;
 ચોરે મોરજ મારીયો, કરે લોક વખાણ. જાંચોને.
 ઝોખા જો પુનરપી પરણશે, હશે ભવ્ય બરધાર ;
 તે સ્વામી શું સુખ પામશે, લીધો એણે સાર. જાંચોને.
 કો કહે હૈવત એહમાં, દીસે રૂપ રસાળ ;
 કટાક્ષમાં કામની પડે, જોવામાં મોહજાળ. જાંચોને.
 જુલવણી ભૂકુટી વિશે, બલી બૂલેરે નાર ;
 કુંવારી કન્યાને કામણુ કરે, એવો કામકુમાર. જાંચોને.
 ચિન્હ કંઠે કાંકણતણાં, પડ્યાં જામનીભૂજદંડ ;
 ઝોખાએ અમૃત ચાખીયું, કીધો અધરને ખંડ. જાંચોને.
 સખી પ્રત્યે સખી કહે, દેખી અંગઅવેવ ;
 બાંધ્યો એ જીવે આપણુ બણી, એની એવી શી ટેવ. જાંચોને.
 આશા પોહોતી માસ ચારમાં, લીધો સ્નેહનો સ્વાદ ;
 સુખેથી ભરમ લાગ્યો ઘણો, લાગ્યો લોકઅપવાદ. જાંચોને.

વલણ.

લાગ્યો લોક અપવાદરે, પામ્યો દેવકન્યાયરે ;
 બાણાસુરે અનિરૂદ્ધને રાખ્યો, કારાગ્રહની માંહરે.
 કડવું ઉર મું-રામ જોગીઆશાવરી.
 શ્રી શુકજી એમ કહે કથા, સાંભલ પરીક્ષીત રાય ;
 કામકુંવરને કન્યા રાખ્યાં, કારાગ્રહની માંહ.
 નાના વિધનાં બંધન બાંધ્યાં, કાહાડી ન શકે આસ ;
 એકએકનાં મુખ દેખી દયામણાં, થાય અતિ ઉદાસ.
 બીક બાણાસુરતણી, રાણી ભરે છે ચક્ષ ;
 પુત્રી જમાઇને ભૂખ્યાં જાણી, છાતું મોકલે બક્ષ.
 બંધન દેખી કંથતું, ઝોખા ભરે છે નૈણે નીર ;
 અનીરૂઢ આપ બળે કરી, અબજાને આપે ધીર.
 આદર્શ તો અસુરકુળને, બેવડું તણુમાત્ર ;
 શોભા રાખવા સ્વસુરની, બંધાવ્યું છે મેં ગાત્ર.
 મરડીને ઉઠું તો શીઘ્ર છુટું, દળું દાનવં દધ દુઃખ ;
 મું કરું જે સ્વસુરપક્ષમાં, રાખવું છે સૂખ.

શામાટે ચિંત્ન કરોછો, યોવિંદ છેદશે બંધ ;
 આકાશ અવની એક થાશે, એવું કરશે જીવ.
 અગ્નાસ્ત્રની ધ્રુમ ચાલશે, અસુર થાશે અંધ.
 સાલ્ય કરશે શામ રામજી, બેઉના છુટશે બંધ.
 ' માહારા સમ જો સુંદરી, અખો કરો મુખચંદ ;
 આ બંધનપે' દુખ અધિક છે, તારાં આંસુડાંનાં જુ'ંદ.
 એમ કીધી આસવાસના, હરી આઘ્યાતું હારદ ;
 કોણુ જાણે કારામહમાં, આઘ્યા રૂપી નારદ.
 ભજન પામ્યો કામકુંવર ને, નીચી કીધી દૃષ્ટ ;
 શરીર કુજે અતિ ઘણું, બોલી ન શકે રપણ.
 શે' લાજછ તૂં પ્રાકૃમી, હસી બોલ્ય મુજ સંગાથ ;
 બાણુની બાળકી વરયો, તારી પૃથ્વીમાં થઈ ખ્યાત.
 દીપાલ્યો વંશ વાસુદેવનો, બંધાએ લાંછન શૂંય ;
 કાલ્ય માધવ મોકલું જઈ, હારિકાંથી હુ'ય.
 ઉંડલમાં તે' આજ લીધો, અંતરશે' નહીં પૂલે ;
 ઘોડે ચડે તે પડે પૃથ્વી, બણે તે નર ભૂલે,

વલણ.

અંતર શે' ન જુલે જીવ, મુકાવશે ભગવાનરે ;
 અનીરૂઢની આગ્રા લઈ, રૂપી હવા અંતરધ્યાનરે.

કડબું ઉડે મું-રાગ બેહાગ.

હયા ન આવી આપા રડેરે, છે દૈત્યપતી દુરમત ;	મારી સજની.
બાકરી બાંધી બ્રીજવર સાથે, વેર વધાર્યું સત્ય ;	મારી સજની.
પાતળિયા પંકજ પિયુજને, નાગપાશના બંધ ;	મારી સજની.
બાંધી લીધો બળ કરીને, કોમળરૂપ મઠન ;	મારી સજની.
ધાંજોરે ધરણીધર શ્રીવર, અપદ પામે નાથ ;	મારી સજની.
પુત્ર તમારા ઉપર પ્રહારજ, કરેછે દૈત્યનો સાથ ;	મારી સજની.
ભારે દળ કૌભાંડે મ્હેલિયું, વકારયો બળી વીર ;	મારી સજની.
તોએ રણુથી નવ એસરીયો, સાગરનું જેમ નીર ;	મારી સજની.
બેદ કરીને બાંધી લીધો, નાગપાશના બંધ ;	મારી સજની.
શાસ ન માયે બહુ અકળાયે, અંગ આકળ્યા સંધ ;	મારી સજની.

તાપ સમાય નહીં સ્વામીને, હું કરું દેહની પાત ; મારી સજની.
 વાર લાગે લક્ષ્મીવર તમને, તો થાશે માહા ઉતપાત ; મારી સજની.
 કમળસુખ શ્રમથી સુકાયું, કન્યા કરે આકંદ ; મારી સજની.
 અનીરૂઢ સમરે શામળીયાને, કમળાવર ગોવીંદ ; મારી સજની.
 ત્રાહે ત્રાહેરે ત્રીકમળ, સુનની કરજે સહાય ; મારી સજની.
 વિપત વેળા બહારે ચઢીને, કરે ભગતની રક્ષાય ; મારી સજની.
 ગજ આહથી સુક્ત પમાડ્યો, કીધી હરિશ્ચંદ્ર રક્ષાય ; મારી સજની.
 દાનવકુલ નિકંદન કીધાં, કીધી પ્રલહાદની સહાય ; મારી સજની.
 આજ આંખેથી આંસૂડાં ચાલે, જરો મારા પ્રાણ ; મારી સજની.
 સુખ શરીર શાતા નહીં અંગે, લાગ્યો દવ નિરવાણ ; મારી સજની.
 મનસા વાચ્યા એ વર વરીયો, અવર તે મિથ્યા જાણ ; મારી સજની.
 રૂપ અને ગુણવતો સ્વામી, સત્ય કહું છું પ્રાણ ; મારી સજની.
 તાત કઠોર દયા નહીં રૂઢીએ, કોમળ મ્હારો કંથ ; મારી સજની.
 પ્રહાર કરીને આંધીરે લીધો, શ્રીહરી વેગજે પંથ ; મારી સજની.
 કોણ સહોદર આવે અવસર, શોધ કરવાને જમ ; મારી સજની.
 નાત જ્ઞાતને જાણ નહીં તો, કુણ ઉઠીને ધાય ; મારી સજની.
 પિતા પીઉછને વેરીરે દેખે, પરભવે બહુ પેર ; મારી સજની.
 નાગતણા પૂતકાર હળાહળ, ફેરવી નાખે લહેર ; મારી સજની.
 ટળવળે અંમ અમીરે ઉઠ્યો, કંઠે પડીયો શોષ ; મારી સજની.
 પુર્વતાણાં કર્મ આવી નડીયાં, કોને દીજે દોષ ; મારી સજની.
 તાત કહે તો કાચારે પાડું, વિષ ખાઈ આ વાર ; મારી સજની.
 સ્નેહ ન જાણે કોઈ રે મનનો, કો પીડે ભરથાર ; મારી સજની.
 તાતવણે મન કાંધ નહીં, મુને સખજો લાગે સ્નેહ ; મારી સજની.
 છોર પોતાનાં જાણી કીજે, દયાળ ન દીજે છેહ ; મારી સજની.
 ખાણાસુર મહાપુરૂષ જ્ઞાતા, બેથી ચુક ન થાય ; મારી સજની.
 ખાળક ઉપર પ્રહાર શો કરવો, જરૂરી હોય અન્યાય ; મારી સજની.
 વાહાલા થઇને વેરજ વાળો, શં નથી આવતી લાજ ; મારી સજની.
 નીચ પદારથ નથી કુળ નીચું, કૃષ્ણકુંવર મહારાજ ; મારી સજની.
 નીચું નાક ન હોય એથી, નિરર્થક શો સંગ્રામ ; મારી સજની.
 મોટા સાથે વિરોધ ન કરીયો, નહીં નિરખળ હળધર શામ ; મારી સજની.

સકળ પુરવી આકે ચઢાવી, અસુરનો ફેડયો ઠામ ; મારી સજની.
 વેર, વધારી વિકલ સાથે, કયાં કરશે વિશ્રામ ; મારી સજની.
 સ્વામી મહારાને શીર સમરથ, તેને ચઢશે કોપ ; મારી સજની.
 બદ્ર ઇચ્છે જે તાત પોતાનું, વીષનું ખીજ મા રોપ ; મારી સજની.
 જુદું સમે આકાશે રહિને, જુવે છે નારદ દેવ ; મારી સજની.
 જાયમ આણીશ અમો જાશું દારામતી, જુદું કરશું તતખેવ ; મારી સજની.
 નિર્ભય રાખી વીણાધર ગયા, પરવરિયા આકાશ ; મારી સજની.
 ખેંટા રૂપી ઉતરિયા હેઠા, બેઠયા શ્રી અવિનાશ. મારી સજની.

વલણ.

બેઠયા શ્રી અવિનાશને, કુશળ વારતા પૂછે વળી ;
 કહે નારદ અનીરૂઢને રાખ્યો, કારાગૃહમાં દૈત્યે મળી.

કડવું ૩૪ મું.—રાગ વેરાડીની આલ.

શુકદેવ કહે પરીક્ષીતને, બાંધ્યો તે જાદવ જોધ ;
 હવે દારિકાની કહ્ન કયા, જાદવ કરે શોધાશોધ.
 હીંડોળાસહીત કુંવર હરીયો, રૂવેછે કિંકરી ;
 હાહાકાર હવો પુર વિષે, અનીરૂઢની થઇ ચોરી.
 રતી અતી આકંદ કરે છે, મળ્યાં વિનતાનાં વૃંદ ;
 રૂકમણી રેહીણી દેવકી, સર્વે કરે આકંદ.
 જાદવે સરવે કહ્યું માધવને, શું બેઠા છો સ્વામી ;
 ચાર વિલંબ ન કીજાએ, એમ કુળને લાગે ખામી.
 વસુદેવ કહે શામરામને, શું બેઠા છો જૂપ ;
 શોધ કરો અનીરૂઢનો, કયાં ગયો કુંવર અનૂપ.
 હયસેન કહે આશ્વર્થ મ્હોટું, કેમ હરયો હીંડોળો ;
 દેવ દૈત્ય રાક્ષસનું કારણ, તે ખપ કરીને બોળો.
 સાથને જઘ્નાથ કહે છે, શાને કીજે શ્રમ ;
 ગોત્રદેવીને એમજ ગમતું, કુંવર હરયાતું કર્મ.
 અગીઆર વરસ અમે ગોકુળ સેવ્યું, મામાજના ત્રાસે ;
 પ્રદુમનને શંખરે હરયો તે, આવ્યો સોળમે વરસે.
 દુરિ અનિરૂધ તેમ આવશે, સાચવશે કુળદેવી ;
 કૃષ્ણે કંટકને રોતું રાખ્યું, આશા દીધી એવી.

ધાંચ માસ એમ વહી ગયા, જનદવ છે સૂરવે દુઃખી ;
 શોણીતપુરથી કૃષ્ણસભામાં, આવ્યા નારદરૂપી.
 હરી આદે જનદવ થયા ઉભા, માન મુનીને દીધું ;
 આદરશું આસન આપીને, અર્ધપૂજન કીધું.
 સમાચાર સરવે કૃષ્ણે પૂછ્યા, નારદ વળતું બાંધે ;
 ઉત્પાત વાત જે તમારા કુંવરને, બાણ બાંધીને રાખે.
 ઇશ્વરી ઇચ્છાએ એખાને પરણ્યો, સંબંધ એવો સાંધ્યો ;
 આપદા અનીરૂધ વેડે, બાણાસૂરે બાંધ્યો.
 માત સાંભળી વધામણીની, વળગાવ્યાં નીશાન ;
 શામ રામ કામ થયા તતત્પર, જીતવા રાય બાણ.
 સજ્જન સરવ અતી સુખ પામ્યા, છે કુંવરને કુશળ ;
 ગરૂડ ખેડ્યો ગોવિંદજીએ, લીધી સેના સકળ.
 શંકરણ ને સાત્યકી, સંગાયે ત્રીજે પ્રધૂમન ;
 ત્રણ જીદ્ધા પાસે બેસારી, કૃષ્ણે ખેડ્યો ખગજન.
 એક પ્હોરમાં પંખી પ્હોતા, અસુરે સાંભળી પંખ ;
 રીપૂહદય વીડારવા, શામજે તે ડુંકર્યો શંખ.

વલણ.

શંખ ડુંકર્યો શામજે, ઉછળ્યો સહસ્રબાણુરે ;
 ત્રાસે નાસે લોક પુરના, પડ્યું બહુ બુંબાણુરે.

કડવું ઉપ મું-રાગ સારંગ.

શંખ શબ્દ વિષે કારણ, રીપૂ દળતું વીડારણ ;
 કૃષ્ણનું જનણ તે બાણને થયું, બાણપ્રાક્રમ તે ક્યાં ગયું,
 અનીરૂધ કહે સુણ સુંદરી, શંખ વાગીયો આવ્યા હરી ;
 છુટ્યાં બંધન જનદવચકી, ગાંજ્યા હળધર ને સાત્યકી.
 બોલે પ્રધુમન મ્હોટે સ્વરે, બાણપાણુ છેદાયા ખરે ;
 ગોવિંદ ગત્ય ન જાયે કળી, જનદવસેના આવીને મળી.
 મંત્રી કહે સુણો અસુરેશ, દળ જનદવનું ચાંપે દેશ ;
 અનુચર આવ્યા ને લાવ્યા વાત, દળ દીસે છે અસંખ્યાત,
 મંત્રીને કીધી નેત્રસમશાય, સૈન્ય તત્પર આપી આજ્ઞાય ;
 હંદુભી નાનાવીધ ગડગડે, શસ્ત્ર ધરી વીર વાહન ચડે.

પાતાલના ભૂય કહાડયા લખી, સેના ટોપ સજે જીવરખી ;
 પાંખર બખ્તર ધુધરમાળ, ટચકારે ઘોડા દે ફાળ.
 મોર દામણી કુંમતડાં ફરકે, છાયા પોતાની દેખીને ભડકે ;
 ભક્ષા અરવાર ઉપર લટકે, હીંસે હય હિંડે ને અટકે.
 વાંદળિયા વેગે નાચત, છુટા પગ જેમ પાણીપંથ ;
 કાપરા કાળા ને કલંકી, પંખાળા ઊટે છે અબલંકી.
 કુમેદ લીલા ને પંચવરણા, ઊજવળ આરખી ઘોડા હરણા ;
 પાધરા પવનવેગી ઘોડા, અશ્વાર બદ્ધ જીવે જોડા.
 સજળ વાદળ જેવા હાથી, તે ઉપર મોટા મારથી ;
 રથપાળાઅશ્વાર અનંત, ધીર ધસે ને કરટે દંત.
 પ્રચંડ પીઠ મ્હોટા ખડાડ, સળકે જીભ લળકાવે હાડ ;
 પૂર પોળે સેના નવ માય, હણો જાદવ કેહેતા જાય.
 ટોળાં ઉપર ટોળાં આવે, પગને પ્રહારે ધરણી ધ્રુજવે ;
 રીસે અંતરમાં હડહડીયો, જીવે રાય બાણાસુર ચડીયો.
 દશે દીશના માર્ગ બુરાયા, કોટી શંખ સાથે પૂરાયા ;
 ઝટકયા ભૂજ બાણાસુર મલ્લ, પૃથ્વી થાવા માંડી ઉથલ.
 ગર્જના કીધી મહીપાળ, ખળભળીયાં સાત પાતાળ ;
 અક્ષસોક જઈ પહોંત્યો નાદ, શ્રીકૃષ્ણને બાણે કીધો સાદ.
 ખગારઠ આવ્યા છો ખપ કરી, નહીં જાંવા દઉં કુશળે ફરી ;
 ઉનમત જાદવ ઉછંકળ, તમે દમો સંસાર સકળ.
 કુંવારી કન્યાને કપટે વરો, ક્ષત્રી ખળનાં લક્ષણ કરો ;
 સધળે વાંકા ચઢને ફરો, દરમાં સર્પ પેસે પાધરો.
 કુડું કર્મ કીધું કુંવરે, શું આવ્યા છો તે ઉપરે ;
 ત્યારે હશી બોલ્યા ભગવાન, અમો લઈ આવ્યા છું જન.
 જો વિધાત્રાએ કીધો સમંધ, વરકન્યાના છોડો અંધ ;
 બાણુને મન ચડીયો કાળ, સમંધ શાનોરે ગોવાળ.
 એવી આપીશ પેરામણી, સઉને મોકલું જમપુરી ભણી ;
 એમ બાણાસુર બોલ્યો વંક, શ્રીકૃષ્ણે સજ્યું સારંગ.
 કડાઝુડ કટક બે થયાં, ઉઘાડાં આયુધ કરમાં ગ્રહાં ;
 નેજાં ફરકે ફરે તરવાર, બંધજીવ થયું તેણીવાર.

તોમર ત્રિશૂળ ધર્યાં મૂશળ, ગાળ્યા હળધર કર ધરી હળ ;
છપત કોટી નદવ ગડગડીયા, દાનવ ઉપર તૂટી પડ્યા.
માનવ દાનવદળ દળાય, દેખી ખાણાસુર અકળાય;
બોલ્યો ખાણુ ધરી અભિમાન, કૃષ્ણતણું ઉતારે માન.
વાઘ્યા નદવ અસુર સમાન, ખાણે ધરિયું શિવનું ધ્યાન
અગીયાર કોટીગણની સૈન્યાય, લઈ પધારયા શંકરરાય.
ભૂત પ્રેત ભૈરવ વૈતાળ, સપ્તજ્વર વ્યાધી ને વ્યાળ ;
શીકોતરી શાકણી સિંહારી, તે લઇને આવ્યા ત્રિપુરારી.
વાગે શીંગ ડમર ને ડાક, ગાળ્યા હરીહર દઇને હાક ;
નૃપભે ચડી આવ્યા ખાણુનાથ, નદવસૈન્યાનો કરવા ધોત.

વલણ.

હાક મારી શંકરે, ક્યાં ગયા કેશવરામરે ;
ભટ પ્રેમાનંદ કહે કથા, હરીહરનો સંઆમરે.

કડવું ૩૬ મું—રાગ સામેરી.

આવ્યા જુદે તે શંકરરાયજી, સેવકની કરવા સહાયજી ;
બોળોનાથ ને શ્રી ભગવાનજી, દેખી રીઝ્યો અસુરરાજનજી.

ઢાળ.

રાય રીઝ્યો અસૂરનો, તે શરણુ શંકરને ગયો ;
પાય લાગી પંચવદનને, સમાચાર સધળો કહ્યો.
પુત્ર પ્રદ્યુમનતણો, તેણે લગાડયું લાંછન ;
નમાત્ર પદવી ભોગવી, છાત્રું સેવ્યું એખાતું ભુવન,
બંધને અનીરધ રાખ્યો, મને હણતાં તે દયા આવી ;
એવા અપરાધ ઉપર આવ્યા, કૃષ્ણ કટકને ચડાવી.
વાત વિરોધની સાંભળી, શિવને તે ચડીયો ક્રોધ ;
નન્યો નદવની સેના સંહારે, શીવે વધારયા નેધ.
શાકણી શીકોતરી સંચરી, ભક્ષ ભક્ષ પદતી વાય ;
જુદે ચાલ્યા ભૂત ભૈરવ, પ્રેત ને પીશાચ.
મહા સુભટ બળિયા પ્રાકમી, દંડજુદનું કરે શું બખાણુ ;
ગડગડીયા સાત્યકી હંકારી, સન્મુખ મૂકે ખાણુ.

બાણાસુર બલીબદ્ર સામો, શંકર ને શ્રીકૃષ્ણ ;
 સાત્યકી ને સ્વામીકાર્તીક, નંદી ને ચાંદ્રદ્રષ્ટ.
 કૃતવર્મા કૌભાંડ સામો, સાંખ ને ધુમ્રલોચન ;
 શોણીતાક્ષ ને સોમકેતુ, ગણપતી ને પ્રદ્યુમન.
 રથી સામા રથી આવ્યા, હસ્તી સામા હસ્તી ;
 નંદવને શ્રીહરી હકારે, હણિ શીવના ઉપસ્તી.
 અસુર નંદવ મળ્યા એકઠા, સામેસામા ધીર ;
 છપ્પન કોટી ને બોતેર કોટી, વઢતાં પાડે વીર.
 ભોગળે ભોગળ પડે ફરસી, ગુરજના ઝળકારા ;
 ગગનમાં જેમ વીજળી ચમકે, તેમ ખડગતણા ચળકારા.
 સાંગ લીધી પરીઘ બાલા, ભોગલ ને ભીડીમાળ ;
 શર ચક્રથી ચૂર થાતા, વઢે વીર વિકાલ.
 સરખા ને મહા સુભટ બળિયા, થયો રણસંહાર ;
 હસ્ત ચરણ ને શ્રવણ નાસિકા, હેઠે થાય હાહાકાર.
 પ્રબળ માયા આસૂરી, થયો ઘોર અંધઃકાર ;
 શર ચક્રે ચૂર થાતા, વહી શોણિતની ધાર.
 અસ્તીચર્મ ને મેદકાદવ, નંદવ દૈત્ય દળાય ;
 કર્મ ચૂકી મામ મૂકી, કાયર પુરૂષ પળાય.
 શોણિતની સરીતા વહી, બયાનક બાસે ભોમ ;
 પગપ્રહારે રૂધીર ઉડાડે, શં સાયર થાશે વ્યોમ.
 કુતૂહલ દેખી દેવ કાંપ્યા, હવો તે હાહાકાર ;
 બળભંગ ભુજંગ હવો, કેમ સેહેશે તે ભૂમીભાર.
 નમ્રણે નિરખી નવ શકે, શામ રૂધીરપ્રવાહ ;
 ભોગણીતું બક્ષ આદ્યું, સુખી સીંચાણા થાય.
 વ્યાઘ્ર સિંહ ને ભુત પ્રેતો, શીવ સેનાની વૃત્ય ;
 સંતોષ પામી શાકીણી, કલ્લોલ કરતી કૃત્ય.
 ઓખા અનીરૂધ કારણે, રેલાણા તે રાણીજાયા ;
 કેસુમસજ્જનએ પ્હોડતા, તે રૂધીરનદીએ તણાયા.
 સાગરશું સંગમ મળ્યો, શોણિતની સરીતા વહી ;
 અસ્તી ચર્મ ને માંસની, બે પાળ બંધન થઇ રહી.

માતંગ અંગ મસ્તકવીના, શું યોદ્ધ છે વિક્રાન ;
 કુંભસ્થળ જાણે કાચ્યા, નરશીશકેશ શેવાળ.
 ભાસે ભુજંગ નરકરો, મુખકમલ શું કમળ ;
 નેત્ર કચ્છ ને મુગટ બગલા, નરનાભ શું વમળ.
 પ્રવાહે તણાયા રથ જતા, શોભીતા શું વાહાણુ ;
 દેખીને દારણુ નદી, કોપે ચઢ્યા ત્રીશૂલપાણુ.

વલણુ.

ત્રીશૂલપાણી સોઢીયા, વૃષભ હાંક્યો ભુધર ભણી ;
 ભટ પ્રેમાનંદ કહે કયા, હવે કહું રાડ હરીહરતણી.

કડવું ૩૭ મું-રાગ સારંગ.

શંકર આવ્યા છે સંભ્રામે, ધરયું ચાપ તે સુદરશ્યામે ;
 ગાળે ગરૂડે છેલછાંતો, હાંકે પોઠીયો હરજી હઠીયો.
 કૃષ્ણે ચક્ર ચડાવ્યું ચાક, મૂક્યું શંકરે પીનાક ;
 આવી મળ્યા બે ભગવાન, થયો સંસાર આંદૂલમાન.
 વાગી હરીહરતણી હાક, પુરમાં રાંધ્યા રહ્યા છે પાક ;
 ચળ્યા વિધાત્રીના લેખ, ધ્રુજે ધરા ને સળક્યો શેષ.
 ફાટયું આકાશ ત્રુટયાં અબ્જ, પડ્યા ગર્ભવંતીના ગર્ભ ;
 કરી ચાપ તે મંડલાકાર, શીવે બાણુ મુક્યાં છે બાર.
 જાદવસેના નાખી ઉરાડી, લઇ સમુદ્રમાંહી પાડી ;
 આવે બાણુ તે મેઘની ધાર, કરે ભૂત પ્રેત પૂકાર.
 તે પૂઠે મૂક્યાં પંચવીશ, છેઘાં આવતાં શ્રીજીગદીશ ;
 શત સહસ્રઅયુત લક્ષકોટ, વરસે બાણુ તે દોટાદોટ.
 છુટે બધુક નાળ ને ગોળા, ફેરવે ક્રોધે ભિંડીમાળા ;
 સણસણતાં શર બહુ છુટે, તેણે કપોળ ભડના કુટે.
 વળગે ભૂત પ્રેત આવર્યું, વહે સુડલ અવળે ચરણુ ;
 મસ્તક શાગડી ધીકધીકાવે, કિલકિલ કરતી ઉપર આવે.
 હરખી શાકીણી ડાકણી સર્વ, આવ્યું જાણે ઉગ્ગણીનું પર્વ ;
 સુસે કંઠ ને ઘુંટડા ભરે, મુખે રૂધિરના રેણા ઉતરે.
 કેટલી વારણીમાં થઇ મમ્, વસ્ત્રવોણી ફરે છે નમ્ ;
 બ્રહ્મી ભમાવે જોઈ ગમ્, જાદવસેના કીધી ભમ્.

કેટલીની તે આંખ્ય કપોળ, કોના મુખ જાણે મહોટી પોળ ;
 ભંખરતની વિપરીત વાન, કોના ભુમીએ ભરાએ કાન.
 જીભ સળકે સરપાકાર, મુખે કિલકિલ કરે ઉચ્ચાર ;
 બણા જાદવ ખાધા કરડી, નાઠી સેના તે મારગ મરડી.
 ખાયા રાક્ષસ દેતા માર, જહુસૈન્યાએ ખાધીહાર ;
 છુટે દુર્ગ નાળ ને ગોળા, નાઠા જાદવ ટ્રેળેટોળા.
 પ્રગટયો મહાદેવને વળી ખાર, વાળ્યો જાદવનો સંહાર ;
 વઢે ડાકિની શાકિણી સિંહારી, એમ કોખ્યા શ્રી ત્રિપુરારી.
 નાહું સેન દીહું ચોપાસ, ત્યારે કોખ્યા શ્રી અવિનાશ ;
 હરિયે ચક્ષુ કીધી વક્ર, પછે મુક્યું સુદર્શનચક્ર.
 છેઘાં ડાકીણીશાકીણીનાં શીશ, રંડા નાસે ને પાડે ચીસ ;
 કોને ભાલા વાગ્યા ભયોભચ્ચ, કોઇનાં નાક છેઘાયાં ટચ્ચ.
 છેઘા હસ્ત શ્રવણ ને ચરણ, નધણે ઉઠે રંધીરનાં ઝરણ ;
 ફરી જાદવ જુદધે વળિયા, ઠામઠામથી આવીને મળીયા.
 આળ્યા સામા જાદવ જનં, દેખી ખીજ્યા પંચવદન ;
 મુકે શીવ અપરિમિત ખાણ, ભલા સુભટ તજે છે પ્રાણ.
 કૂણે મુક્યું મોહાસ્ત્ર ખાણ, મોહ પામ્યા પીનાકપાણ ;
 કીધું પોઠીયા ઉપર શયન, સાંભળ પરીક્ષત રાજન.
 રણે કોખ્યો ખળીનો બંધ, ધાયા ગણપતી ને વળે સ્કંધ,
 મહા ક્રોધ અબ્યંતર આણી, ધાયા ધનુષવિખે શર તાણી.
 બણી જાદવસેના મારી, ક્રોધથકી કો ન ઉગારી ;
 ધશ્યા રાક્ષસ કરતા માર, જાદવમાં થયો હાહાકાર.
 ત્યારે ધાયો સાત્યકી શૂર, કીધી અસુરસેનાને ચૂર ;
 પ્રગટ્યું માયાતણું તીમીર, મંત્રે નીવારે તે જહુવીર.
 છેઘાં કવચ ભાલા તે છેક, નાઠા અસુર મુકીને ટેક ;
 ગાળ્યો ખાણાસુર ઉનમત્ત, તાણ્યાં ધનુષ તે પંચશત.
 નાખે ખાણ તે દાનવ દક્ષ, શત સહસ્ત્ર અચુત ને લક્ષ ;
 નાઠી સૈન્યા તે ભડભડાટ, હસ્તી ચીસ પાડે ચડચડાટ.
 પડે જાદવમાં બહુ ભંગ, ત્યારે કોખ્યા શ્રી સારંગ ;
 શામે આકરશ્યું સારંગ, ખાણે ભેદું તે ખાણૂં અંગ.

કૃષ્ણે છેલ્લો હજનો દંડ, રથ કીધો તે શતખંડ ;
 છેલ્લું છત્ર અતી અતોપ, કાપ્યાં કવચ ઔધુધ ને ટોપ.
 બાણે પાડ્યો મસ્તકનો ટોપ, દેખી કૃષ્ણને ચડ્યો ક્રોધ ;
 કીધા વાહન વીના વીર, ગતીભંગ થયા શરીર.
 છેલ્લા માંડ્યા જ્યારે હાથ, આવી બાણાસુરની માત ;
 કોટરા એવું તેનું નામ, દેખી નગ્ન ને લાજ્યા શામ.
 નવ મૂક્યું સુદરશન, નાસી છુટ્યો બાણ રાજન,
 પાછો ક્રોધ કરી તે વાર, થયો જુદા કરવા તૈયાર.
 રાથે ફરી કટક સજ કીધું, બાણે વઢવા દહાસું દીધું ;
 જ્યાં ઉભા સ્યામ ને રામ, આવી કીધો મહા સંગ્રામ.
 પછે માંડ્યું આસુરી ક્રમે, વરસે માંસ રૂધીર ને ચર્મ ;
 ઘાયો સમુદ્ર વાઘે જેમ પવિ, વરસે અસ્તી ઊપદ્રવ.
 નાસે જાદવ બળીયા સર્વ, ભયો સુભટ તજે ગર્વ ;
 હલધર નાઠો મુકી મામ, દૈત્યે દારણુ કીધો સંગ્રામ.
 નાખે કરદમ કાંઠા સર્પ, વરસે શલ્યા દાનવ નર્પ ;
 પડ્યું જાદવમાં ભંગાણુ, નાઠો હલધર લઈને પ્રાણ.
 દાનવરાવ મૂકે દોટ, કોની ગૃહીને મરડે કોટ ;
 ખેના ગૃહી અદ્રાળે શીશ, ખેદ પામ્યા શ્રી જુગદીશ.
 ગરૂડ થયો છે ગતીભંગ, શલ્યાપ્રહારે ભાગ્યું અંગ ;
 રથવોણુ કીધા રામ, મુકી મામ ને નાઠો કામ.
 સુદરશ્યામજી કીજે સહાય, જાદવ કરે છે ત્રાહ ત્રાહ ;
 દેખીને દેવ પામ્યા બીક, બાણે વાળી રૂધીરની નીક.
 ખીજ્યા કૃષ્ણ ખેડ્યો ખગજન, અતી ક્રોધ ચડ્યો છે મન ;
 ચક્ર લીધું છેલ્લા હાથ, કીધી ધગ્ગા તે વૈકુંઠનાથ.
 એમ કોપ્યા શ્રી જહુનાથ, હવે છેલ્લું બાણના હાથ ;
 મૂક્યું ચક્ર તે ખીજવાર, દૈત્યમાં થયો તે હાહાકાર.
 નાઠો બાણ વાળીને મૂઠ, હરિયે ચક્ર તે મૂક્યું પૂઠ ;
 અંગોઅંગમાં લાગી જવાળ, જેમ છેદે કો વડની ઝાળ.
 એમ કપાય બાણના પાણુ, ત્રાહ ત્રાહ વહે મુખ વાણુ ;
 અંગે વહે શોણિતની ધાર, કાપ્યા કર બાણના તે વાર.

આવી બેઠું સુદરશન, અકળાયો બાણ રાજન ;
 જેમ છેદે વૃક્ષની ડાળ, તેમ કર કાપ્યા ગોપાળ.
 જેમ ઝુટે વૃક્ષને વન, તેમ કર કીધા છેદન ;
 પછે રાખ્યા કર ત્યાં ચાર, પડ્યો બાણ તે ભુમીભોજન.
 અંગે રૂધીર વહે વીવણ, જેમ પર્વતથી નીસરે ઝરણ ;
 સતો કરે શિવનું ધ્યાન, પ્રભુ રાખો સેવકનું માન.

વલણ.

બાણાસુર પૃથ્વી પડ્યો, પીડા પામ્યો પડે ;
 વળી સદાશીવ કોપે ચઢ્યા, કાંપ્યાં ચૌદ બ્રહ્માંડે.

કડવું ૩૮ મું.—રાગ રામગ્રી.

જાગ્યોરે જોગી પુરણ ક્રોધજી, છેકતણાયા વાઘ્યો વિરોધજી ;
 બાણને લાગ્યો ઊચલી કૌભાંડજી, સેવક દીઠો માંસનો પીંડજી.

આલ.

પીંડ જાણે માંસનો, એવી દીઠી અસુરની કાય ;
 વિશ્વ પ્રલેની ધમ્મ કીધી, ધનુષ ધરયું શીવરાય.
 ક્રોધે ભાળી કરે કપાળી, તે ટાળી મારી મરજાદ ;
 એ પણ માહારં જે સરવ સંહારં, ઉતારં ઉતમાદ.
 વૃષભ હાંક્યો ને ગરડ તાક્યો, મુખે બોલ્યો મેઘસ્વર ;
 મંત્ર ધૂંક્યો ને કૃષ્ણ દૂંક્યો, મુક્યો કાલજ્વર.
 જાદવસૈન્યા થઇ આકળી, તાવે તે પીડયાં તન ;
 કૃષ્ણે મુક્યો એકાંતરો, તેણે ખીજ્યા પંચવદન.
 શીયે હંકાર્યો ટાહાડીઓ, વરસે જેમ હુતાશન ;
 ત્રેઓ મુક્યો ત્રીકમે, તેણે દમ્યા દાનવજન.
 પશુપાળે મુક્યો પીતજ્વર, વાતજ્વર મુક્યો લક્ષ્મીવર ;
 માહાદેવે પછે મુક્યો, સઘત્રાત કાળજ્વર.
 લોહડંડ તેના હાથમાં છે, નેત્ર લોહીવરણ ;
 ધસ્યો પણ પાછો ખસ્યો, જોઈ અશરણશરણ.
 કૃષ્ણે મુક્યા જેટલા, તેણે રાખી શીવની લાજ ;
 સમજવર સ્તુતી કરે, તમો બન્યો છો માહારાજ.

જવરતે વર હરીએ આપ્યો, હરીકથા ભાળે જેહ ;
 નીંદા કરે શીવજીતણી, પીડળે તેની દેહ.
 આખાહરણ જે શાંભળે, અંતર આણી વાહાલ ;
 કષ્ટ હોએ જે જવરતણું, મુકળે તેનો ખ્યાલ.
 પછે અગનાસ્ત્ર મુકયું શંકરે, પ્રગટયો તે હૃતાશન ;
 સૈન્યા દીઠી દાઝતી, હરીએ પ્રેયો પરજન્ય.
 વરસાતે વન્હી સમાવીઓ, થઇ દૈત્ય ઉપર વૃષ્ટ ;
 પવનાસ્ત્ર મુકયું શંકરે, ટાળ્યું અસુરતું કષ્ટ.
 ધુળકોટ થઓ વાયુથી, રજે ભરાણું જાદવચક્ષુ ;
 સરપાસ્ત્ર મુકયું ત્રીકમે, તેણે વાયુ કીધો ભક્ષ.
 સૈન્યા નાસે બાણની, પ્રગટયા તે સરપ અપાર ;
 પછે મહાદેવે ગરડાસ્ત્ર મુકયું, તેણે કીધો નાગસંહાર.
 ખગે ચંચના પ્રહાર માંડયા, દમ્યા જાદવ શૂર ;
 કૃષ્ણે શલ્યા કોટ પ્રગટી, ગરડ કીધો સૂર.
 શંકરે વજ્રાસ્ત્ર મુકયું, પરવત કીધો શતખંડ ;
 ભુધરે બ્રહ્માસ્ત્ર મુકયું, ડોલ્યાં નાણુ બ્રહ્માંડ.
 માહાદેવે રૂદ્રરૂપ કીધું, બાળું સરવ સંસાર ;
 પશુપતાકા કાઢાડીઝી, તારે હવે હાહાકાર.
 ધ્રુવે ધ્રુવ ને મેરૂ ડગીઓ, ખલભલ્યાં પાતાળ ;
 સાગરે મરજદ મુકી, ડોલ્યા દશ દીગપાળ.
 શીવને કોધે શેષ શળકયો, ડોલીઆ દીગગજ ;
 ચંદ્ર સુરજ જાંખા થયા, આપદા પામ્યો અજ.
 અષ્ટ પરવત ગળ્યા ભુમીએ, થઇ સૂકી વનરપતી સર્વ ;
 જક્ષ કીન્નર વીઘાધર કાંખ્યા, અપ્સરા ને ગંધર્વ.
 સુક્યા તાપસ તાપથી, ધ્યાનથી સુક્યા ભગત ;
 કોધજવાળા જેગેશ્વરની, બળે સંધું જગત.
 ત્રૈલોક્યમાં ખુબાણુ વરત્યું, થાએ ગરભના પાત ;
 વાયુ રંધાયો વીશ્વનો, થઇ કોટી જીવની ઘાત.
 કષ્ટ બાણી સૃષ્ટીતું, શ્રી વૈદરભીવદ્ભલ ;
 બાણુ મુકયું શજીવન, ચયું જગત નવ પદ્મવ.

પુનરપી પ્રલ્લે માંડીઓ, વીળજીએ માંડ્યો વાદ ;
 સુનીવર અંમર આવીઆ, તે કરે આરત નદ.
 સૂરરાય ને શરસ્વતી, કરે છે વેદસ્તવન ;
 તોએ ક્રોધ મુકે નહી, પછે આવ્યા કમલાસન.

વલણ.

કમળભૂ અંતરીક્ષથી આવ્યા. ક્ષમા ક્ષમા એમ ઓચરે ;
 શુકદેવ કહે પરીક્ષતને, પછે બ્રહ્મા સ્તુતી કેવી કરે.

કડવું ૩૮ મું—રાગ કેદારે.

સ્તુતી કરે છે બ્રહ્માચરે, નમો નમો ; હુંતો બેઠને લાગું પાયરે, નમો નમો.
 છો ત્રીભોવનના તાતરે, નમો નમો ; કાંઈ આરંભ્યો ઉતપાતરે, નમો નમો.
 બ્રહ્મા બેડી ઉભા હાથરે, નમો નમો ; જુદા મૂકી દો દીનાનાથરે, નમો નમો.
 છો ગંગાધર પશ્પાલરે, નમો નમો ; તમે ગરૂડ ચડ્યા ગોપાળરે, નમો નમો.
 જગદાચારી ભસ્માધારરે, નમો નમો ; મોર પીંછના ધરનારરે, નમો નમો.
 હમીયાવર જોગેશરે, નમો નમો ; મહાસિંહ છો રૂપીકેશરે, નમો નમો.
 જય પીનાક ત્રિશૂલપાણીરે, નમો નમો ; સારંગધર પુરૂષપુરાણીરે, નમો નમો.
 તમે જગતપિતા કહેવાઓરે, નમો નમો ; પ્રજાને કાં મૃત્યુ ઉપજાઓરે, નમો નમો.
 સુખ આપી દુઃખ કોઈ નાપેરે, નમો નમો ; ઉછેરી વૃક્ષ કોઈ ન કાપેરે, નમો નમો.
 તેડી ધરમાં નદીજે ધાતરે, નમો નમો ; સુધા કહિએ વિશ્વતી વાતરે, નમો નમો.
 છેહ નદીજે લાડલડાવીરે, નમો નમો ; નવનાખીએ ઉંચા ચડાવીરે, નમો નમો.
 ન ઘટે સ્નેહ તમ તૂટેરે, નમો નમો ; તો પ્રજાનું આયુશ ખુટેરે, નમો નમો.
 ખીજે યુદ્ધ કરતા માતંગરે, નમો નમો ; થાથ દૂમવેલીનો ભંગરે, નમો નમો.
 સામા સાગર, જુધ્ધે જયરે, નમો નમો ; તેથી જગત બાધું તણાયરે, નમો નમો.
 કોષ માંડ્યો સદાશીવેરે, નમો નમો ; તો પ્રજા ઠઠ પેરે જીવેરે, નમો નમો.
 આવી સ્તવે છે રૂપી સમરે, નમો નમો ; સ્વામી વિશ્વથયું છે તપ્તરે, નમો નમો.
 સ્તવે ભારતી રહી એક મનરે, નમો નમો ; ગુણ ગાય ચાર નીગંભરે, નમો નમો.
 સ્તવે નાગ પામ્યા છે કષ્ટરે, નમો નમો ; સ્તવે શીવને પરવત અષ્ટરે, નમો નમો.
 નમે તાપસને સન્યાશીરે, નમો નમો ; સ્તવે સહજ રૂપી અઠ્યાશીરે, નમો નમો.
 નમે દૈત્ય થયા કાયરરે, નમો નમો ; કરે સ્તુતી સાત સાયરરે, નમો નમો.
 એ મસ્તી સરવે કીધીરે, નમો નમો ; ન મૂકે શીવે વાત લીધીરે, નમો નમો.
 હાકી ઉઠ્યા કૃષ્ણને હરરે, નમો નમો ; ક્રોધપૂરીત કમળા વરરે, નમો નમો.

એકદ્રષ્ટી અન્યોઅન્યરે, નમો નમો; બ્યાપ્યો કાળ અન્યો ને મંતરે, નમો નમો.
 શિવે વાદવપરીત માંડયોરે, નમો નમો; એઉએ બાર પ્રહાણનો છાંડયોરે, નમો નમો.
 ચેત વનવાસી ગોવાળરે, નમો નમો; હૂં પ્રીછૂં છૂં પશુપાળરે, નમો નમો.
 કામ બહુ સામાના સંજોગીરે, નમો નમો; ખરા ભિલડીકેરા ભોગીરે, નમો નમો.
 સ્ત્રીહત્યાએ દેહ થઈ કાળીરે, નમો નમો; શૂં કેવડાવો છોકપાળીરે, નમો નમો.
 હો નિરદય મામાના મારણરે, નમો નમો; હો સ્વસુરના સંહારણરે, નમો નમો.
 તેં જાચી રૂષીની નારીરે, નમો નમો; ખરા જનમતણા બીખારીરે, નમો નમો.
 ગયો જનમ એઢતાં કાંબળીરે, નમો નમો; કઈ કથા રૂડી ન સાંભળી, નમો નમો.
 હો બળિના દારપાળરે, નમો નમો; છોજ બાણનગ્રરખેવાળરે, નમો નમો.
 એવું કેહેતાં શીવ કાધ્યારે, નમો નમો; ગયા હાડ અન્યો બુદ્ધે આધ્યારે, નમો નમો.

વાળણ.

બાધ્યા અન્યો મરજદ મૂકી, જગત પ્રલ્લે આયરે;

વાહન મૂકી ધસ્યા અન્યો, મધ્યે પડ્યા અક્ષાયરે.

કડવું ૪૦ મું.-રાગ કેદારો.

ફરી સ્તુતી પ્રહા કરે, નમો નમો; વિનયવાયક ઓચરે. નમો નમો.
 જય જય ત્રીભૂવનરાયરે, નમો નમો; શીવ તમને નમૂં છૂં પાયરે, નમો નમો.
 જે જે વૈકુંઠરાયરે, નમો નમો; જે જે પતી કઈલિસરે, નમો નમો.
 જે જે દેવ મુરારીરે, નમો નમો; જે જે ત્રીપુરારીરે, નમો નમો.
 જે જે ત્રીગુણાતીતરે, નમો નમો; જે જે ઇંદ્રજીતરે, નમો નમો.
 જે જે ગરૂડરૂઢરે, નમો નમો; જે જે વહાન પશુ પ્રૌઢરે, નમો નમો.
 જે જે કમળાવરરે, નમો નમો; જે જે ઉમયાધરરે, નમો નમો.
 જે જે કોટી મદનરે, નમો નમો; જે જે પંચવદનરે, નમો નમો.
 જે જે પીતાંબરરે, નમો નમો; જે જે સાધાંબરરે, નમો નમો.
 જે જે રૂપે ચીતચોરરે, નમો નમો; જે જે કપૂરગૌરરે, નમો નમો.
 જે જે પરાતપરરે, નમો નમો; જે જે દીગાંબરરે, નમો નમો.
 પ્રભૂ પરમેશ્વરરે, નમો નમો; જે જે જોગેશ્વરરે, નમો નમો.
 જે જે પતી વધકુંઠરે, નમો નમો; જે જે નીલકંઠરે, નમો નમો.
 જે જે ટાલો જગનાતાપરે, નમો નમો; જે જે ઉતારો એઉ ચાપરે, નમો નમો.
 જે જે સ્તવે ચતુરમૂખરે, નમો નમો; ત્યારે શીવે નામ્યું ધનુષરે, નમો નમો.
 જે જે અશરણુશરૂરે, નમો નમો; જે જે ઉતાર્યા ધણૂરે, નમો નમો.

જે જે આદી અંતરે, નમો નમો ; જે જે ભોળા બળવંતરે, નમો નમો.
 દીનવચન શ્રદ્ધાએ ભાંખ્યારે, નમો નમો; ત્યારે ધનુષ બંધોએ નાંખ્યારે, નમો નમો.
 વઢતા હરીહર ભેટાડ્યારે, નમો નમો; પડીયા જોડ્યા ફરીને ઉઠાડ્યારે, નમો નમો.
 ધણી તેડ્યો બાણાસુર રાથરે, નમો નમો; તે તો નમ્યો હરીને પાયરે, નમો નમો.

વલણ.

સંસાર આનંદ પામીયો, પ્રસન્ન થયા શ્રદ્ધાપરે,
 વિપ્ર પ્રેમાનંદ કહે કથા, હવે વીનાહ કેઇ પેરે થાયરે.

કડવું ૪૧ મું-રાગ સારંગ.

વળી શુકલ વદેરે વચન, સાંભળ પરીક્ષિત રાજન .
 શ્રદ્ધાએ હરીહરને ભેટાડ્યા, પડ્યા જોડ્યા તે ફરીને ઉઠાડ્યા.
 તમો બંધો કરો એવાં કામ, તો પૃથ્વીનો કુણુ ઠામ.
 ધંદ્રે કીધો અમૃત પરજન, ઉઠ્યા જોડ્યા તે નવજેખન.
 છુટ્યું બંધન અનીરૂઢ મળીયા, ઘણા દીવસના વીજોગ ટળીયા.
 બાણાસુર તે પાએ નમીયો, હાથ કાપ્યા તે દૂખ સમીયો .
 જવર પ્રગટ્યા હુતા જે સાત, શ્રદ્ધા પ્રત્યે કહે છે વાત.
 જવરે શ્રદ્ધા પ્રત્યે કહ્યું, સ્વામી આજ્ઞા આપો ત્યાં રહું.
 શ્રદ્ધાજી કહે છે વાણી, તમે રહેજો જગતમાં જાણી.
 અરધા મનુષ્યેહને દાર, અરધા વનસ્પતી મોજર.
 ત્યાં રહેજો તમારો વાસ, એમ જવરની પુરી આશ.
 આખાહરણ સૂણે ધરી ભાવ, તેનો જાય અજીરણ તાવ.
 શુકદેવ કહે સુણ રાય, હરીહરતણો સમુદાય.
 કહે હરીને તેડાવો જન, વિધીએ આપું કન્યાદાન.
 આપી આજ્ઞા શ્રી કૃષ્ણે આવી, જાદવને લાવો સમજાવી .
 ચક્ર સાત્યકી બંધો ગયા, જાદવ કુટુંબ સહ લાવીયા.
 હોરે જાદવરાણી મોડામોડ, ટોળે થાતી તે છપ્પન મોડ.
 રાય લખી લખી પત્ર તેડાવે, ઠામઠામથી સહુકો આવે.
 રાયે રચના કીધી સારી, લખ્યો મંડપ કનકની ગારી.
 હેમગિરી વિધ્યાચળ એલાવ્યા, ઉદ્યાચળ અસ્તાચળ આવ્યા.
 ત્રિકુટાચળ મેરૂ મૈનાક, ગંધમાદનગિરિ ચક્રવાક.
 અજમેળ ગીરી સુશીળ શંખ, શ્રદ્ધાગીરી નતાલ અભંગ.

માઆ તુંઆ સ્હેરમાં બેર, ઘડ માદવગીરીશા હ્હેર.
 દેવગીરી કનકાચળ પધરાવ્યા, અષ્ટકૂળ પરવત ત્યાં આઆ.
 આવ્યા દેવ કોટી તેત્રીશ, રૂપી સરવે દે આશીશ.
 નવકુળ તેડાવ્યા નામ, આવ્યા મોટા રાય સુહાગ.
 તેડયા રાજકુળ છત્રીશ, જન્યકજન આવ્યા અઢ દીશ.
 અનીરૂધને પીઠી ચોળાય, શુભ નારીયો મંગળ ગાય.
 પીઠી ચડાવો પટરાણી, જદવસ્ત્રીયો ગાએ સાધૂ વાણી.
 પંચ શબ્દ દુંદુભીનાદ, વાળે વાજત્ર શોભા વાદ.
 જોવા ત્રિભૂવનથી સહુ આવ્યા, રાય બાણને મન ધણૂં બાઆ.
 બાણ ઉતારે ઉતરાવે, કૃષ્ણજી ગ્રહશાંતિક કરાવે.
 વિવાહ મંગળની રચનાય, સગ્નઈ વરઘોડાની ધાય.

વલણ.

વરઘોડો ચઢે અનીરૂધનો, જદવ તતપર ચાપરે,
 આણાસુરને માંડવે, જદવ રાણી ગીત ગાયરે.

કડવું ૪૨ મુ-રાગ દેશ.

આદિતની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 અનીરૂધને તેલ સીંચારો કે, રાંદલ જગવોરે.
 બ્રહ્માની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 અનીરૂધને તેલ સીંચારો કે, સાવિત્રીને જગવોરે.
 ચંદ્રમાની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 જ્યાવરને તેલ સીંચારો કે, શેહીણીને જગવોરે.
 શ્રી કૃષ્ણની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 અનીરૂધને તેલ સીંચારો કે, લક્ષ્મીને જગવોરે.
 પ્રધુમનની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 અનીરૂધને તેલ સીંચારો કે, રતી વહુને જગવોરે.
 મહાદેવની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 આખાને તેલ સીંચારો કે, ઉમયાને જગવોરે.
 ગણપતીની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાં પોહોડો ;
 આખાને તેલ સીંચારો કે, સુધયુધને જગવોરે.

આણાસુરની ધરણી, હારે તમે નિદ્રામાંહે પોહોડો ;
એખાને તેલ સીંચારો કે, આણુમતી જગવોરે.

વલણ.

તેલ ચંપેલ ચડવો સજની, સરવે મળીને આવો ;
નિદ્રામાંથી જગૃત થઈને, ગીત મધુરાં ગાઓ.

રાગ ઘોળ.

પીઠી ચોળા પીઠી ચોળા પટરાણીરે, મગદળો મગદળો હો રાણીરે ;
પગ ધુવો પગ ધુવો વરનીભાભીરે, એખાજી તો રેહેજો અખંડ સોહાગીરે.
ચંદન ચરચ્યાં છે અપારરે, ભૂષણ પેરાવ્યાં છે સારરે.
વર તો વરઘોડે ચડીયારે, અથ અનુપને હીરા જડયારે.
તેના તેજતણો નહી પારરે, ત્યાં તો નિરખે છે નરનારરે.
નિરખી નિરખી દીએ છે આશીશરે, જીયાવર જીવજો કોડ વરીશરે.

કડવું ૪૨ મું-રાગ ધન્યાશ્રી,

વળી તે બિહવા માંડીયો ને, જીત્યા જનવરાય ;
રૂકમણી મન આનંદ ધણોરે, ત્યાં તો માનુની મંગળ ગાય. અનીરૂઘજીની
ધોડલી.
સજન સહુ ટોળે મળ્યા ને, સુરિનર મળ્યા છે અપાર ;
પાનનાં આખ્યાં ખીડ્યાં, તેપર શ્રીફળ ફેફળ સાર. અનીરૂઘજીની.
ચુવા ચંદન છાંટણારે, કેસર કુમકુમ સાર ;
ભાટ બંદીજન બહુ મળ્યા, તે તો બોલે છે જયજયકાર. અનીરૂઘજીની.
વાજાંત્ર વાગે અતીથણાં ને, માંહી ભેરીનો નાદ ;
ઢોલ દદામા ગડગરેરે, ત્યાં તો શણાઈએ લીધો વાદ. અનીરૂઘજીની.
અપ્સરા નાચે ઇંદ્રની, માંહી નરદ તુંબરૂ ગાય ;
મધૂરીસી વીણા વાજતી, એનો આનંદ એછવ થાય. અનીરૂઘજીની.
સામેલા સરવે શોભતા ને, અસ્વાર થયા વરરાય ;
થનગન તેજ નચાવતારે, એવા સુરનર અતી હરખાર. અનીરૂઘજીની.
શોણીતપૂર પાટલુ ભલૂરે, ઝુલડે સોહાવી વાટ ;
અનીરૂઘ વરઘોડે ચઢ્યારે, ત્યાં શેરીએ સોહાવ્યાં હાટ. અનીરૂઘજીની.
ચંચળ ચાલે ચાલતી ને, રંગે રાતે વાન ;
અખીઅરડે મોતી જડયારે, ઘોડીતું પંચકલ્યાણી નામ. અનીરૂઘજીની.

પક્ષાણુ પરવાળીતણાં ને, નંગ પીરોળાં સાર ;
 રતનજડિત એ પિંગડાંરે, તેની ઝગમગ જ્યોત અપાર. અનીરૂધળની.
 ઘાટ તે પેહેરયો શોભતો ને, નામણુ દીવો હાથ ;
 મોડખાંધ્યો રાણી રૂકમણીરે, જેને શ્રીકૃષ્ણ સરખા નાથ. અનીરૂધળની.
 છત્ર ચમર ને વાવટારે, દીવાનો નહીં પાર ;
 પુઠે તે આવે જનનરડીરે, તે તો મંગલ ગાતી નાર. અનીરૂધળની.
 વર વેહેલા થઇ તોરણુ ચડ્યારે, સાળો છાંટે નીર ;
 તેને મનવાંછીત આપીયુરે, પછે બાજઠે ઉમા વીર. અનીરૂધળની.
 સાસુ આવી સજ્ઞ થઇરે, પોહોતી મનની આશ ;
 આખાને અનીરૂધ પરણુશેરે, ગુણુ ધાય પ્રેમાનંદદાસ. અનીરૂધળની.

કડવું ૪૩ મું.—રાગ ત્રીતાળી ચૌપાઈ.

અનીરૂધ ત્યાં મંડપે આવ્યા, બાણાસુરને મન ધણું ભાળ્યા.
 મુખથી બોલ્યા અમૃત વાણી, પૂંખે પારવતી પટરાણી.
 કુશળ મૂશલ રવાઇ ને ત્રાક, પૂંખી તાણ્યું જીવાવરનું નાક.

ખિભાસ.

કુંસળે મા પૂંખીશ ઉમયા, કુંસળે વૃષભનું જોતરૂરે ;
 મૂંસળે મા પૂંખીશ ઉમયા, મૂંસળે અમૃત ખાંડણૂરે.
 રવાઇએ મા પૂંખીશ ઉમયા, રવાઇએ મહિતું વસોવણૂરે ;
 તરાકે મા પૂંખીશ ઉમયા, તરાક એ વિશ્વતું ઢાંકણૂરે.
 સરૈયે મા પૂંખીશ ઉમયા, સરૈયા વૃષભનું ચારણૂરે ;
 ઘંડી પીંડીએ માં પૂંખીશ ઉમયા, ઘંડી પીંડી એ ઉંદર નાખણૂરે.

રાગ ત્રીતાળ ચૌપાઈ.

કાતી નાખી છે ઘંડી પિંડી, ઉમયા હરખે હરખે હોંડી ;
 ગળે ઘાટ ઘાલીને તાણ્યા, જીવાવરને માયરાંમાં આણ્યા.
 આડા અંતરપટ ધરાય, હસ્તે હસ્તમેલાપક થાય ;
 જોશી કહે છે સાવધાન, ગર્ગાચારને દે અતી માન.
 સહ મળી ત્યાં મંગળ ગાય, એવા આનંદ આછવ થાય ;
 આવી બેઠા મોટા રાજાન, બાણાસુર તે દે ધણું માન.

વલણ.

કોડ પોંહોંતાં મનતણાં, પ્રેમે આપ્યાં પાનરે ;
વરવહુ આપ્યાં ચોરીયે, દે બાણ કન્યાદાનરે.

કડવું ૪૪ મું.—રાગ ધન્યાશ્રી.

સુર અસુર તો આવી મળ્યા, મનમાં તે આનંદ ભર ;
બાણરાય ને પ્રધૂમન, કરવા બેઠો મધુપક.
હરીહર સભામાં બેઠા, સુર તે તેત્રીશ કોડ ;
અવર રાણા ને રાયજી, સરખા તે સરખી જોડ.
વાજીત્ર વાગે અતી ઘણાં ને, બંદીજન કહે શૂન કૃત્ય ;
રાગ રંગ થઈકાર થાય છે, કરે અપ્સરા નૃત્ય.
શુકાચાર્ય કહે બાણરાયને, દોને કન્યાદાન ;
આ દીવસ નહીં આવે ફરી, સાનીધ્ય શ્રી ભગવાન.
બાણરાય કહે શીઘ્ર મંગાવું, જે જોઈએ તે આજ ;
કન્યાદાન દઉં કોડથી, અનીરૂધને શ્રી મહારાજ.
જળપાત્ર કુમકુમ દધી દુરવા, શ્રીફળ ફેફળ જોડ ;
કનકપાત્ર કર ગ્રહીને, રાણીજી લાવ્યાં તેડ.
વેદમંત્ર ઉચ્ચારથી, કરે પૂજા તતખેવ ;
પૂજાપો વિધવિધ ચડાવે, ભણીને રૂપી દેવ.
કર અંજલી લેછને, પછે બોલીયો રાયબાણ ;
કન્યાદાન લીયો અનીરૂધજી, જોડું છું બે પાણ.
અનીરૂધ કર આગળ કરે, મનમાં અતી ઉદ્દાસ ;
ઓખા અનીરૂધ રાજી થયાં, કીધું નેત્રમાં હાસ્ય.
સુતાનો સંકલ્પ કરીને, હરખ્યો રાયબાણ ;
તે દાનની દક્ષણા પછી, આપીયાં કોટિક દાન.
ગજ અશ્વ ને ભૂમી દાસી, કનકપાત્ર અનેક ;
શુકદેવ કહે પરીક્ષતને, કહેતાં ન આવે છેક.

કડવું, ૪૫ મું.—રાગ ત્રિતાલી ચોપાદ,

મંગળકેરા ત્યારે ફરાય, મળી માતુની મંગળ ગાય ;
હૃદયે ધરે બાણ મનમાંય, સાનીધ્ય શ્રી વૈકુંઠરાય.

પેહેરે મંગળે ત્યાં સાર, આપ્યા રથ સહીત તોપ્યાર.
 ખીજે ઘેનૂ આપી અપાર, ત્રીજે કુંજરકેરી લહાર.
 ચોથે કુંચી સહીત બંડાર, આપી કીધો છે નમસ્કાર.
 બાણાસુર બોલ્યો મુખ વાણુ, સંપુષ્ટ કરી બે પાણુ.
 હું તો સેવિશ તમારાં ચર્ણુ, શૂધ રાખજો અંતસ્કર્ણુ.
 એમ રાધે કન્યાદાન દીધું, વિઠ્ઠાકર્મ સંપૂર્ણ કીધું.
 હરીનો કોઇ ન જાણે પાર, બન્યો કીધાં સ્ત્રી ભરપાર.

વલ્લભ.

કારજ પૂરણ મંગળ વરત્યાં, જિવા મળ્યો સંસારરે ;
 ચોરીમાં દંપતી બનો, આરોગે કંસારરે.

કડવું ૪૬ મું.—રાગ ખીભાસ.

કંસાર જમો જમોરે જમાઇ, તારી રૂડી દીસે છે કમાઈ.
 છોરા તૂંતો કાલો ને કળીયો, છોરા તૂંતો શીંગોમાંથી સળીયો.
 છોરા તૂંતો નખ જેવડો નહાનો, કેમ આવ્યો ઊંચા જાનો.
 મારી ભોળી ઓખા બેન, તારાં ચોરતણાં છે ચેન.
 મારી કન્યા ન જાણે કાંઈ, તેને કપટે કીધું તેં સાંઈ.
 છઠયા છત્રપતીએ ઝાલ્યો, કેવો કારામહિમાં ધાલ્યો.
 તારા બાપનો બાપ તેડાવ્યો, તેણે પગે લાગીને છોડાવ્યો.
 તારી કમળા માતની ધાડી, તૂંને નવ દેખાડે ધીની વહાડી.
 તારો પીતા જે છે કામ, તેનું ચંચળ ચીત નહીં કામ.
 શામરામે શું લડાવ્યાં લાડ, જેણે ખાધું અંન ભરવાડ.
 અમને દાનવને માનવ જોતાં ખામી, નીચ વરે હંચ કન્યા પામી,
 તારો વંશ તો કીયો કામ, તેણે લગ્નવ્યૂં બાણાસુરનું નામ.
 ક્યાંથી પેઠો તું ખંખોળી, તે તો છેતરી ઓખા ભોળી.
 તારા પુણ્યતણો નહીં પાર, રાજપુત્રી પામ્યો પીડાર.
 રૂડી વહ પામ્યો તૂં રાચ, એક વાર અમ આગળ નાચ.
 એમ રામા કરે બહુ રીત, અન્યોઅન્ય ગાય છે ગીત,
 વળતી દેવકન્યા ગાય વરણી, તે તો કેશવની જાંદરણી,
 તમે લાંબી શું લૂલી હલાવો, રૂપે ભુંડણુ સરખી ભાવો.
 અમારો અનીરૂધ તીખો મરી તો સ્વપનામાં ગયો વરી.

કન્યાને મન એ વર ભાવ્યો, તેણે આદર દધને તેડાવ્યો.
 વરવહુ ખન્યો એકઠાં મળીયાં, ખાણાસુરના તે હાથડાં દળીયાં.
 તેણે કિધો એ ઉપર કોપ, ભાગ્યાં કવચ ને વળી ટોપ.
 શં થયું સિંહસૂતને સાહ્ય, હરીહરધર કેવા ધ્યા.
 અમારા શામરામ જ્યારે રહ્યા, ત્યારે વેવાઇ કીધા ઠૂંઠા.
 રણમાં રઝળ્યા રાણાના અંગૂઠા, છોડી આપીને જીવતા છુટ્યા.
 મહો મારીને કન્યા લીધી, ધર વસાવ્યા વહુચર કીધી.
 એમ ગીત ગાય છે વરણી, વરકન્યા તે ઉઠ્યાં પરણી.
 રૂપી સદસ અઠયાશી ધીશ, દે છે વધુવરને આશીશ.
 માગણુ ઉચીત પામ્યા દાન, સહુને સુતોષે ભગવાન.
 અતી આનંદ ઓછવ થાય, નારી ગીત અનૂપમ ગાય.

વલ્લણ.

ધર વસાવા વહુચર કીધી, ઘેર જશું આનંદરે ;
 પરસ્પર વિનોદની વારતા, કહે ભટ પ્રેમાનંદરે.

કડવું ૪૭ મું-રાગ રામગ્રી.

સાંભળો પરીક્ષત રાયજી, કંસાર પૂરજો થાળી માંજીજી ;
 વ્રતખાંડ નાખી લાવીજી, રાણી માહરાં મધ્યે આવીજી.

હાળ.

કંસાર રીતે ને પરમ પ્રીતે, આરોગે નરનાર ;
 સ્વજન નરખે ને મન હરખે, ઉલટ અંગ અપાર.
 જાદવ સઘળા જનધયા, માનીયા જોમ દેવ ;
 તેલમદન અંગ મંજન, કરેછે સેવક સેવ.
 ખાનપાન ભક્ષ ભોજન, નાનાવિધ પકવાન ;
 જનને ઘણું માન દીધું, રીઝવ્યા ભગવાન.
 ધુધરા ધમકે ઢોલ ઢમકે, થાય છે સંગીત ગાન ;
 અપ્સરા નાચે ને રાય રાચે, જાયક પામે દાન.
 હાયા તોરણુ ખારણુ, કેસર અંગ ઢોળાય ;
 ભાત્યભાત્યના સુગંધાદિક, અંગલેપન થાય.
 મંડપશોભા માહામનોહર, વિધવિધ પેરનાં કામ ;
 કહે કવીતા શં વખાણુ, દીઠે પ્હોચે હામ.

શ્રીકૃષ્ણ શીવ સભા મધ્ય ખેડા; જાદવ હપ્પન કોડ ;
 અનીરૂઢ ઝોખા ખીરાજતાં, જાણે માલતી અંધ છેડ.
 શ્રી કૃષ્ણ જાદવ વદે વાણી, સાંભળો બાણરાય ;
 પેરામણી પ્રધુમનને કરીને, જનનને કરો વીદાય.
 વીદાય આપો રાય અમને, થાય છે બહુ દીન ;
 બાણસુર કહે વેગે કરીને, આજ્ઞા દેશું સ્વામીન.
 ચણેણે હું તમારો, મહારો શો અધીકાર ;
 જે જોઈએ તે લખાવો, હું આપી કરું નમસ્કાર.

કડવું ૪૮ મું—રાગ ધન્યાશ્રી.

સાત્યકી કહે છે લખો કાગળમાં, એક લાખ માતંગ ; રાયજી.
 સાજસંગાથે પાણીપંથા, પંચ લાખ તુરંગ ; રાયજી.
 રથ પટકૂળ પામરી સુરભી, ઘટે જે રોકારોક ; રાયજી ;
 મન ઇચ્છું અમે માગીને લીજે, ન રહે મનમાં શોક ; રાયજી.
 હપ્પન કરોડ જાદવને કાજે, આયુધ સહીત સણગાર ; રાયજી ;
 જાદવજીવતી જે કોઇ ઘેર છે, તેને પટકૂળ સાર ; રાયજી.
 દેવકી રૂકમણી રોહણી રેવતીને, આપો સોળ સણગાર ; રાયજી ;
 સુભદ્રાને ચીર પાંચ વરણું, વળી સોળ સણગાર ; રાયજી.
 અનેક ગામ ને દેશજ આપો, તો હાય ઘરે શ્રીરામ ; રાયજી ;
 લક્ષ ગામ ચાર દેશ આપીને, કરો પ્રભૂને પ્રણામ ; રાયજી.
 રોક જોઈએ તો સોનું રૂપું, બલીલદ્રને પૂછો તેહ ; રાયજી ;
 પ્રધુમન વિનાઈ તમારો, મનગમતી વસ્તુ જેહ ; રાયજી.
 ધણું અમે શું લખાવિયે રાણા, સગપણ સાંધ્યાં હાડ ; રાયજી ;
 જમાઈ જે માગે તે આપો, તેમાં અમને શો પાડ ; રાયજી.
 જુરશી દક્ષણા બ્રાહ્મણને આપો, તેનો અહીં શો આંક ; રાયજી ;
 જનનચક્રને સહકોષ આપે, જે હોય દરિદ્રી રાંક ; રાયજી.
 રીતભાત્ય સાત્યકીએ લખાવી, તે સરવે આપી બાણ રાએ ; રાયજી ;
 કર જોડીને ઉભો સનમૂખ, શ્રીકૃષ્ણને નમ્યો પાય ; રાયજી.

વસણ.

પાય નમ્યો પરીવ્રજાને, આનંદ અંગ ન માયરે ;
 હપ્પન કોડને પેરામણી કરી, પૂજ્યા ત્રિભુવનરાયરે.

ત્રિભુવનપતી સંતોષીયા, આપ્યાં વસ્ત્ર વાહનરે;
પુત્રી આપી પાપે લાગ્યો, કીધી સ્તુતી સ્તવનરે.

કડવું ૪૯ મું.—રાગ ધન્યાશ્રી.

પુત્રી પધારેરે, સૌભાગ્ય સાસરે, ભાગ્ય તમારેરે, તૂળના કુણુ કરે;
અંમે અંપરાધી બહુ, અવગુણુ ભરયાં, પુત્રી તમનેરે, અતી દુખીયાં કર્યાં.

રાગ બીભાસની.

દુઃખ પામી દીકરી તે, મણિ લગી કેમ વીસરે;
માતપિતા વેરી થયાં તારાં, મનની ખટપટ કેમ નીસરે.
ખાઇ ખાપે તુને બંધનમાં રાખી, દુઃખ વેઠ્યું બહુ દીકરી;
મોટું ધરકુળ પામી તે તો, તૂં તારે ભાગ્યે કરી.
ઉચ્ચ પુણ્યે ઓખાખાઇ તમે, પામ્યા અનીશ્વ નાથને;
તે સુખ આગળ દુઃખ વીસાર્યું, જોખમ ખાણના હાથને.
શિક્ષા દર્જી તને દીકરી, મ્હારી તારી લાજ વધારજે;
જો પ્રીતે પીયુ આસા આપે, તો પિયરભણી પધારજે.
હિમસેન હળધર પ્રેમુમન, વાસુદેવ ત્રિભુવન ધણી;
સ્વપુર પક્ષમાં સર્વ કુટુંબની, સેવા ભકતી કરજો ધણી.
શકભણી જાંબુવતી ને રેવતી, સત્યભામા જે સુંદરી;
જક્ષકરમા કાળી વૃંદા, અષ્ટ પટરાણી ખરી.
રતી રંભાવતી દેવકી, માયાવતી સતી રેવતી;
રજે દીકરી આળસ કરતી, તું ચર્ણુ તેનાં સેવતી.
રૂઢી ભુંડી વાત સાંભળિ હોય, કોઇ આગળ નવ ચોહેરીયે;
હિમાડા કેશ ન મૂકીએ, ધણું ઝીણું વસ્ત્ર ન પહેરીએ.
કામ ધરનાં બતાવ્યાં કરિયે, ન કરીયે કાંઈ અરંધરં;
પૂજ્યા પૂઠે સૂક્ષ્મ સાદે, બોલીએ જઇને ખરં.
પાત્ર પગે નવ ઠેશીયે, ક્ષમા રાખીએ બહુ ઉદરે;
આધું ઓઢી ચાલીએ, રાખીએ દષ્ટિ ભૂમીપર.
સંતાપ સાસરે ન કીજીએ, પીયરને ન વખાણીએ;
ભક્ષ દુઃખ હોય સાસરે, પણ સ્વામીને ન જણાવિયે.
જાસી માણસનો સંજ ન કીજે, નીચને મજે મારું સહી;
આસુ રીસ કરે ધણી, પણ સામો બોલ કહિયે બહી.

સાસુ નણદ ને જેઠાણીની, સેવા ભક્તી કરજો ઘણી ;
 પરધેર નિત્ય જમ્યે નહીં, ગયે હજકાઈ થાએ આપણી.
 મ્હોટે સ્વરે હસીએ નહીં, કોઇ સાથે તાળી નવ દીજ્યે ;
 ઉભાં રહી ઉઘાડે માથે, પુત્રી પાણી નવ પીજ્યે.
 ભરથાર પેહેણું જમીએ નહીં, બાધ ઉચીછ જમીએ નાખતું ;
 દુકાંડીએ નહીં સેવક આદે, મન રાખીએ સર્વ સાથનું.
 માતપિતા ને ભાત ભગની, પીયરસુખ ન સંભારીએ ;
 આવો બેસો જીજી કહીને, કુળની લાજ વધારીએ.
 સહુને ગમતું બોલીએ, બાધ અહંકાર કરીએ નહીં ;
 હસતું વદન નિત્ય રાખીએ, સુખ દુઃખ સમાન ગણીએ સહી.
 દિવસે ન સુધએ દીકરી, બેહેન વચન પિયુતું પાળીએ ;
 સાસુજી બ્યારે સાદ કરે, ત્યારે જીજી કરી ઉત્તર આલીએ.
 સ્વસુર જેઠાણીની લાજ કાળે, ન બોલીએ જાએ સ્વરે ;
 એમ ઘણી શીક્ષા દઇ માતા, પુત્રીને વીદાય કરે.

વલણ.

વીદાય કરે પુત્રીને, ધન વસ્ત્ર દઇ અપારરે ;
 માતપિતા વળાવવા આવ્યાં, સાથે કુટુંબપરીવારરે.

કડવું ૫૦ મું-રાગ સન્યાસી.

બાણાસુર મળી ઘેર જાયરે, સહ સોવાસણ ગીત ગાયરે ;
 અનીરૂઢ પામ્યો શુભ કન્યારે, ત્યાં જન્મવ હસ્તા જાયરે.
 સાહેલી મળી સહ ટોળેરે, અન્યોઅન્ય મળીને બોલેરે ;
 પછે ગીત ગાય છે વરણીરે, એખાને લઇ જાય છે પરણીરે.

* રાગ કૃટાણાની ચાલ.

આવ્યો આવ્યો દુવારકાને! ચોર, એના વડપીતાએ ચારમાં ઢેર,
 લાખેણી લાડી લઇ ગયોરે. ટક.
 એનું શું કરીએ વખાણ, એણે જીત્યો તે રાય બાણ, લાખેણી.
 આવ્યો આવ્યો કામકુમાર, જહૂકુલનો એ શૃંગાર, લાખેણી.
 આવ્યો આવ્યો નંદતણો ગોવાળ, એતો મહાકંસનો કાળ, લાખેણી.
 આવ્યો આવ્યો હળધરકરો વીર, ગાયો ચારી તે જમના તીર, લાખેણી.
 આવ્યો ગોપીઆનો માખણચોર, એતો નાગર નંદકીશોર, લાખેણી.

એની મધુરી છે બહુ વાણી, એનો વડપીતા મહીનો દાણી, લાખેણી
એને મન આનંદ બહુ થાય, સખી ઓખાને લઇ જાય, લાખેણી
એમ સૈયરો ગાએ ગીત, મન આણીને બહુ પ્રીત, લાખેણી
તીહાં આનંદ સહુને થાય, મટ પ્રેમાનંદ જશ ગાય, લાખેણી.

રાગ કેદારો.

ઓખા બાઈ ચાલ્યાં ચાલણહાર, સાથ મુઝ્યો સહિયરતણોરે ;
મુઝ્યાં માત પીતા પરીનાર, સાથ લીચો જલવતણોરે.
ઓખાબાઈએ ભરીયાં નછણે નીર, મનમાં આનંદ અતી ઘણોરે ;
ચિત્રલેહા આવી દેવ ધીર, મિલાપ કરી ઓખાતણોરે.
બન્યો ભેટયાં હછડાં સાથ, મનમાં આણુંદ પામ્યારે ;
ભલે પામી તૂં અનીરૂધ નાથ, હૂંખ તે સવળાં વામ્યારે.
આપણુ રમતાં સહિયર સાથ, સુખમાં તે બહુ મ્હાલતારે ;
હવે લીધો બાઇ જલવ સાથ, અમને મુકી થયાં ચાલતારે.
મ્હોટું ઘર પામી સહિયર તૂં, રાજી હું મનમાં થઇરે ;
સુખમાં તારે પાકી શૂંચ, પીડા તુજ મનતણી ગઇરે.
એની ડાહ્યાં થાળે આપ, માયા મનમાં રાખજોરે ;
ખોલ્યું આલ્યું કરજો માફ, વહેલાં તે દરશન દાખજોરે.
ત્યારે કહે છે ઓખાબાઇ, ચિત્રલેહાને પાએ પડીરે ;
એની તુજ-સાચી સમાધ, સહુ સહિયરમાં તૂં વડીરે.
બાઇ તે જાલ્યો મારો હાથ, રક્ષા કીધી મુજતણીરે ;
મેળવી આપ્યો તે અનીરૂધ નાથ, દયા આણી તે ઘણીરે.
જ્યારે પતી ન મનની માંહી, બચાકૂત એની હું થતીરે ;
સૂખોધ કરતી મુજને ત્યાંહી, સમજ મુજમાં ન હતીરે.
એનેક ગુણ છે તારા એન, તે મુજને નહી વીસરેરે ;
તુજ વિના મુજને નહી એન, હેતે મુજ હછડું ઠરેરે.
બાઇ તુજને કહું આપોઆપ, મહિયર કો દીન આવશ્કરે ;
અપરાધ મારો કરજો માફ, કુશળતા અમે કહાવશ્કરે.
એમ કહિ ભરતી નછણે નીર, ચિત્રલેહા છાતી રાખતીરે ;
એની જાંને તારાં ચીર, હૈડાં સાથે ચાંપતીરે.

એટલે આવી ઓખાની માત, નધણે નીરુધારા વહેરે ;
 પુત્રી મારી સાંભળ વાત, મુજ શીખામણ મન લહેરે.
 તુજને કેહેતી ગુંજની વાત, દૂર પધારશો દીકરીરે ;
 હવે મુજને કોણ કરશે શાંત, કોને જોધને રહું ઠરીરે.
 બેની મધુરી બોલતી વાણુ, તે મુજને બહુ સાંભરેરે ;
 વહાલી તૂં તો મારા પ્રાણુ, બીસારી નહીં વીસરેરે.
 બેની રૂઝાં તારાં ભાગ્ય, દીપાવ્યો જાલવ સાથનેરે ;
 પુત્રી રહેજો અખંડ સુકાગ્ય, પાખ્યાં અનીરૂધ નાથનેરે.
 એમ દીધાં ત્યાં આશીરવાદ, મહિયર વેહેલાં આવજોરે ;
 સેવો પવિત્ર સાસ્ત્રતા પાદ, દુખ હોય દોહલાં ઠહાવજોરે.
 ઓખાખાઈ રહેજો રિકાંમાંહી, ત્યાં અમને સંભારજોરે ;
 ગોમતી નહાજો જધને ત્યાંહી, ત્રણે પક્ષને તારજોરે.
 એમ કહી દૂર રહી ત્યાં માત, નિરખે છે નધણાભરીરે ;
 એટલે આવ્યો સહિયર સાથ, મળવા તધયારી કરીરે.
 સાસરે જાઓ છો તમે બેન, ગમશે નહીં અમને કંઈરે ;
 તુજ વિના નહીં અમને એન, સહિ તૂં સમી કો નહીંરે.
 બેની રમતાં આપણુ સાથ, સહિયર ટાળે સહુ મળીરે ;
 હવે પાખ્યાં અનીરૂધ નાથ, પાછાં પીયર આવજો વળીરે.
 બેની તૂં મા આસુ પાડ, છાની રહેને તું જરીરે ;
 એટલે ત્યાં આવ્યો કૌભાંડ, બેની વાત કહું ખરીરે.
 અદકી ઓછી કહી હોય વાત, તે મનમાં નવ રાખજોરે ;
 ક્ષમા કરજો મ્હારી માત, વેહેલાં ગુખડું દાખજોરે.
 એમ સરવે મળી બેટયાં લાહે, માત પિતા સહિયર સહરે ;
 વાત કરે છે માંહિમાહે, મનમાં આનંદ છે બહુરે .
 વળણુ,

ઓખાને સંતોષીયાં, ન્યૂન ન રાખી કાંચ ;
 જાનીવાસે ગોત્રજ આગળ, દોરડો કેમ છેડાયરે.

કડવું ૫૧ મું.—રાગ ઘોળ મંગળ.

બ્રહ્માએ વાળી ગાંઠ, છખીલી, દોરડો નવ છુટે ;
 તારો મહાદેવ આપ તેડાવ્ય, હો લાડી દોરડો નવ છુટે.

તારી પારવતી માત તેડાવ્ય, હો લાડી દોરડો નવ છુટે ;
 તારો 'ચણપતી' આત તેડાવ્ય, છખીલી દોરડો નવ છુટે.
 તારો બાણાસુર આપ તેડાવ્ય, હો લાડી દોરડો નવ છુટે ;
 તારી બાણમતી માત તેડાવ્ય, છખીલી દોરડો નવ છુટે.
 તારો કૌભાંડ કાકો તેડાવ્ય, હો લાડી દોરડો નવ છુટે ;
 સમાં સરવેને વેગે કહાવ્ય, છખીલી દોરડો નવ છુટે.
 હવે કન્યાની જનરડી ગાય, હો લાડા દોરડો નવ છુટે ;
 ત્યાં તો આનંદ ઓછવ થાય, છખીલા દોરડો નવ છુટે.
 બ્રહ્માએ વાળી ગાંઠ, લાડા દોરડો નવ છુટે ;
 તારો શ્રી કૃષ્ણ વડવો તેડાવ્ય, છખીલા દોરડો નવ છુટે.
 તારો પ્રદુમન આપ તેડાવ્ય, હો લાડા દોરડો નવ છુટે ;
 તારો હળધર કાકો તેડાવ્ય, છખીલા દોરડો નવ છુટે.
 તારી રતિ માત તેડાવ્ય, હો લાડા દોરડો નવ છુટે ;
 તારી ગોવાળ મંડળીને કહાવ્ય, છખીલા દોરડો નવ છુટે.

વલણ.

એમ રીતભાત ત્યાં કરી, ગોત્રને લાગ્યાં પાયરે ;
 ગોર આશીશ દે ઘણી, બાણાસુરની કીધી રક્ષાયરે.

કડવું પર મું.-રાગ સિંધુડો.

પવિત્ર કીધું અસુરકુલ ને, બહેવાઇ વિશ્વંભર થયા ;
 પુણ્ય મહારાં પુર્વ જન્મના, પ્રભુજીએ કીધી દયા.
 પ્રલ્હીદઅર્થે તૃસિંહ હવા ને, હિરણ્યકશ્યપૂ ઉદ્ધારીયો ;
 બળી કારણ વામન હવા, મારા ભુજનો ભાર ઉતારીયો.
 હિરણ્યાક્ષ માટે વરાહ હવા એમ, બાણે વાણી ઓચરી ;
 'સર્વપે' મુને ઘણી કૃપા ને, અનીરૂષે ઓખા વરી.
 અપરાધ મહારો ક્ષમા કરિયે, હરિ તમ સામે હું વળ્યો ;
 એવું કહીને રાય બાણાસુર, કૃષ્ણને પગે પડ્યો.
 એકો કીધો કર ગ્રહી, શ્રી કૃષ્ણે વખાણ્યો બહુ ;
 જડુકુલ દીપાવ્યું અમારું ને, તમ પુત્રી થયાં વહુ.
 અન્યોઅન્યે માન દીધું, જાદવ સહુ તતપર થાય ;
 સાસરે વળાવી ઓખાને તે વારે, માતા દે શીક્ષાય.

પુત્રી પીઠેરને દીપાવળે, જો પામ્યાં મોટું સાસરું;
 જશ કમાળે દીકરી, ડાહ્યાપણ જશ રાખે ખૂરું.
 એમ કહિને ઓખા વળાવ્યાં, ભેટયાં પુત્રી માય;
 જન વળાવી વલ્યો પાછો, આનંદે બાણરાય.
 કેલાસ ગયા ગિરિનપતી, કૃષ્ણ પધારયા દારામતી;
 ઓખા અનીરૂઢ ઘેર આવ્યાં, ભેટયા રૂકમણી રેવતી.
 ઉત્તમ કથા ભાગવતતણી, સાંભલતાં સુખકારી;
 પાપ સંધળાં પ્રલે થાયે, પરમ પદ પામે ભારી.
 વ્યાધી ને સમજવર સમે, જો સાંભળે રનેહે કરી;
 સુખસંપતી પરીવાર વાઘે, મનકામના પૂરે હરી.
 શ્રી રામચંદ્ર પ્રતાપથી, પદઅંધ કથા હવી;
 કાલાવાલા માની લેજો, જથારથ કેહે કવી.
 પીરક્ષેત્ર વડોદર, ગુજરાત મધ્યે ગામ;
 ચતુરવંશી શાંતિ બ્રાહ્મણ, કૃષ્ણસૂત પ્રેમાનંદ નામ.
 વલણ.
 નામ નારાયણતાલું, ભાગે ભવજંનળરે;
 મૃટ પ્રેમાનંદ કેહે કથા, ભળે શ્રી ગોપાળરે.

સમાપ્ત,

